

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05998

BLOYE BUMERANGEN

Hirsh Osherowitch

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

הירש אשעראוויטש
בלויע בומעראנגעז

די רבי'נס חסיד און חוץ
לפני רצח
הוא ציבור הויס אלעמילי
7 7

מאגיסטראט
2.12.1979, 7 7

הירש אָשער אָוויטש

בלויע בומער אַנגען

לידער און פּאָעמעס

פּאַרלאַג „ישראל-בוך“

תּל-אַבִּיב, תּשׁל״ט — 1979

HIRSH OSHEROWITCH / BLOYE BUMERANGEN
POEMS

Publishing-House Israel-Book, Tel-Aviv, P.O.B. 1777

הירש אָשערֶאוויטש / בלויע בומערֶאָנגען
לידער און פּאָעמעס

פּאַרלאַג „ישראל-בוך“, תל-אביב, רח' איתמר בן-אבי 4

הילע פֿון דער מאַלעריין האַלינאַ אַלאַמוצקי

אַרויסגעגעבן מיט דער הילף פֿון
יִיִדישן ליטעראַטור־ און זשורנאַליסטן־פֿאַראיין אין ישראל
קרן תל-אביב לספרות ולאמנות
יוצאי פּוּניבז' בישראל
קולטור־פֿאַַנד ביים אירגון יוצאי לובלין בישראל

כל הזכויות שמורות

Printed in Israel 1979 נדפס בישראל

וועגן מחבר

הירש אָשער־אָוויטש איז געבוירן דעם 25סטן יוני 1908 אין פּאָנעוועזש (ליטע) בני זיין פֿאָטער שלום, אַ שיפֿקאַנטאַר־אַנגעשטעלטן, און מוטער לאה (געבוירענע קאַרב). אין יאָר 1928, פֿאַרענדיקט די פּאָנעוועזשער העברעישע גימנאַזיע, קומט אָשער־אָוויטש אָן אין קאָוונער אוניווערסיטעט לערנען יוריספרודענץ. אין יאָר 1933 פֿאַרענדיקט ער דעם יורדישן פֿאַקולטעט. פֿון יאָר 1934 ביזן אויסבראָך פֿון דער צווייטער וועלט־מלחמה אַרבעט ער אין פֿאַרשיידענע צײַטונגען (די לענגסטע צײַט אין קאָוונער „די אידישע שטימע“). שוין דעם 22סטן יוני 1941 פֿאַרלאָזט ער קאָוונע, וואָגלט איבער פֿאַרשיידענע שטעט פֿונעם סאָוועטן־פֿאַר־באַנד (סאַראַטאָוו, נאַוואָסיבירסק, מאַסקווע און אַלמאַ־אַטאַ. אין דער לעצטער געפֿינט ער זיך במעט די גאַנצע צײַט פֿון דער מלחמה). אין יאָר 1944 קערט ער זיך צוריק קיין ליטע און באַזעצט זיך אין ווילנע. דעם 2טן יולי 1949 ווערט ער אַרעסטירט און „פֿאַרמישפט“ אויף 10 יאָר פֿאַר „אַנטיסאָוועטישער, נאַציאָנאַל־ליסטיש־ציוניסטישער טעטיקייט“. נאָך 7 יאָר פֿאַרשפּאַרט זײַן אין פֿאַרשיידענע צוואַנגלאַגערן ווערט ער (אין יוני 1956) באַפֿרײַט. ער קערט זיך צוריק קיין ווילנע, וווּ ער פֿאַרנעמט זיך אויסשליסלעך מיט ליטעראַרישער שעפֿערישער אַר־בעט ביז צום סאַמע טאַג פֿון זײַן עולה זײַן.

אָשער־אָוויטש האָט אָנגעהויבן שרײַבן יונג. אָבער פּובליקירן זײַנע לידער אין דער פּעריאָדיק און אין אַלמאַנאַכן — ערשט אין יאָר 1934. אין יוני 1941 אין ווילנע אָפּגערדוקט געוואָרן זײַן זאַמלונג לידער „באַגינען“. די אויפֿלאַגע פֿון דאָזיקן בוך איז אַרײַנגעפֿאַלן אין די הענט פֿון די נאַציס. אין יאָר 1947 אין מאַסקווע דערשינען זײַן בוך פּאַעמעס און באַלאַדעס „פֿון קלעם אַרױט“. אין 1962 — דאָס בוך לידער און פּאַעמעס אין דער רוסישער איבערזעצונג „מיין גוטער קליין“; אין יאָר 1964 איז אין ווילנע דערשינען זײַן בוך לידער און פּאַעמעס איבערגעזעצט אין ליטוויש „דער האַניק פֿון דערקענטעניש“. אין יאָר 1968 אין ווילנע — דאָס בוך לידער און פּאַעמעס „די הייליקע טאַג־טעגלעכקייט“ און אין יאָר 1969 אין מאַסקווע — דאָס בוך לידער און פּאַעמעס „זונענאַנג“. דעם 18טן נאָוועמבער 1971 איז הירש אָשער־אָוויטש מיט זײַן פֿרוי רבקה (געבוירענע שמוקלער) עולה קיין ישׂראל. אין יאָר 1972 באַקומט ער די יעקב פֿיכמאַן־פרעמיע פֿאַר ייִדישער ליטעראַטור, אין יאָר 1973 באַקומט ער די פרעמיע פֿון פֿאַראייניגטן ייִדישע שרײַבערס אין ישׂראל. אין זעלבן יאָר דערשיינט אין י. ל. פּרץ־פֿאַרלאַג זײַן בוך לידער און פּאַעמעס „צווישן בליץ און דונער“. פֿאַרן דאָזיקן בוך ווערט אים אין ניו־יאָרק צוגעטיילט די יעקב גלאַטשטיין־

פרעמיע. אין יאָר 1974 דערשיינט אין תל-אָביב אַשעראַוויטשעס פּאָעמע „מיין פּאָנעוועזש“ (אַרויסגעגעבן צוזאַמען מיט אַברהם שלאָנסקיס געמאַכטער איבער-זעצונג אין עברית — „פּוּנִיבֻז' שלי“). אין יאָר 1975 דערשיינט אין פּאַרלאַג „המנורה“ זיין בוך לידער און פּאָעמעס „אין דער וועלט פֿון עקרות“, וואָס ווערט פּרעמירט אין פּאַריז מיט דער זכריה גאַנאַפּאַלטקי-פרעמיע. אין זעלבן יאָר ווערט אין פּאַרלאַג „הקיבוץ המאוחד“ אַרויסגעגעבן דורכן העברעישן שרייבערס-פֿאַראיין אַשעראַוויטשעס זאַמלונג לידער איבערגעזעצט אין העברעיִש „אוחז הליל ספּין כּחולה“ („עס האַלט די נאַכט אַ בלויען מעסער“). אין יאָר 1977 דערשיינט אין פּאַרלאַג „ישראל-בוך“ זיין בוך לידער און פּאָעמעס „געזאַנג אין לאַבירינט“, וואָס ווערט פֿון דעם ייִדישן צענטראַל-קאָמיטעט אין מעקסיקע פּרע-מירט מיט דער פֿערנאַנדאָ כּענאַ-פרעמיע. אין יאָר 1977 באַקומט הירש אַשעראַ-וויטש די מאַנגער-פרעמיע. אין יאָר 1979 דערשיינט אין פּאַרלאַג „רשפּים“ זיין בוך „תּנך-פּאָעמעס“ און אין פּאַרלאַג „ישראל-בוך“ — זיין בוך לידער און פּאָעמעס „בלויע בומעראַנגען“.

פּאַרלאַג „ישראל-בוך“

א סערוועטל לבנה-שיין

ווער האָט עס אויסגעטראַכט ?

ווער האָט עס אויסגעטראַכט אַז אונטערן וויגעלע
שטייט אַ מילך-ווייס ציגעלע ?
ס'איז גאָר אַ וואָלף וואָס האָט זיך אויסגעקאָטשעט אין קאַלך
און ער קוקט מיט תּמעוואַטע ציגישע אויגן,
עלעהיי ער טראַכט וועגן לאַנקעס און גראַז.
סקריפעט דאָס וויגליד און סקריפעט די וויג...

ווער האָט עס אויסגעטראַכט אַז אונטערן וויגעלע
שטייט אַ מילך-ווייס ציגעלע ?
ס'איז דער קאַלך געווען בלויז האַלב-געלאָשן,
ברייט דעם וואָלף זיין פֿעל,
איז אים מער נאָך פֿאַרהאַסט אַלץ וואָס איז העל
און עס נאָגט אים די צו לאַנגע רױ פֿון זײַנע ציין.
סקריפעט דאָס וויגליד און סקריפעט די וויג...

ווער האָט עס אויסגעטראַכט אַז אונטערן וויגעלע
שטייט אַ מילך-ווייס ציגעלע ?
(דאָס איז דאָך דאָס פֿאַרצוקן
וואָס האָט פֿאַר תּמימות זיך פֿאַרשטעלט).
שווער איז דעם וואָלף, וואָס ציגעלעט זיך,
אויסצוהאַלטן דעם בראַנד פֿון זיין פֿעל
און צו צוימען די יוכע פֿון זײַנע ציין,

לאַקערט ער אַרײַנצושפּרינגען אין װיגל,
אַרײַנצובײַסן זיך אין עװעלעס גאַרגל,
און — אויס מיטן קינד, מיט דער ליבשאַפֿט און ליד...

שטייט אונטערן װיגעלע
אַ באַקאַלכטער װאַלף װי אַ װײַס ציגעלע,
און אַ מֵבֹלְבֵלע װעלט באַלעבעטשעט: „מעעעע!“...

יפֿו, יוני 1978

א ייד...

גייט א קרינד-בלייכער ייד,
טענצלט אויס מאַדנע שריט:

טראַט, טראַט און א שפרונג,
און באַלד ווידער א שפרונג,
און שוין ווידער א שפרונג...

און דער טאַג איז פֿאַרגרויט,
גלייך א דאָרפֿישער פּלויט
(וואָס איז אַלט, ניט געפֿאַרבט,
נאָר אין יאָרן געגאַרבט)
וואַלט פֿאַרשטעלן די וועלט.

טראַט, טראַט און א שפרונג,
און א טראַט, און א שפרונג,
און גלייך ווידער א שפרונג...

א, רב ייד — מאַדנער ייד,
ס'גייט מיין בליק מיט דיר מיט.
כ'בעט דיר, גיב צו פֿאַרשטיין
וואָס באַטייט אַזאַ גיין?
כ'קוק דיר נאָר שוין פֿון לאַנג,
וואָס איז דאָס פֿאַר אַ גאַנג?
וואָס איז דאָס פֿאַר אַ שפרונג?

טוט אן ענטפער א קלונג
ווי ס'זואלט פאלן א האק.
ווי א שרעקלעכער פסק
ריסט מיין פראגע ער איבער :

„ניט איך שפרינג, נאר איך היפער !!

כ'גיי מיין וועג, כ'קלייב ניט איבער
(מעג זיין זומפ, מעג זיין ברוד),
נאר איך שפרינג, שפרינג אריבער
יעדן שפאן פון דער ערד,
וואס געווען איז באשערט
אים זאל האבן באנעצט
ווען ניט איז יידיש בלוט...“

א, רב ייד — ליבער ייד,
אין יסורים געניט,
אין עינויים געשמידט,
אויב אזא פירוש געבן,
טארסט ניט גיין גאר — דארפסט שוועבן !

ווילנע, יולי 1969

*

האַר, פּל־יכול — ווּנדער
וואָס דו עפֿטערס פּלעפֿסט מיך
און מיט אומוואָר בונטער
אומגעריכט באַהעפֿסטט מיך,

ליב האָסט איבערראַשן,
צווינגען, איך זאָל שטוינען
און ווי קאַרטן טאַשן
זאָל איך שווינדלטרומען.

גיב איך דיר זיך אונטער
(כ' וויל זיך אונטערגעבן),
ווּנדער, ליבער ווּנדער —
ראַזשינקע פֿון לעבן.

ווילנע, מאַרץ 1967

מענטש

ביז איך מער פֿון דעם, וואָס כ'בין,
אָדער ווינציקער דערפֿון ?
כ'בין אי זעלנערל פֿון ציון,
אי אַ חבר פֿון דער זון...

כ'בין פֿאַרשטאַנדיקסטער בעל-חי,
ווייס דערפֿאַר איך וואָס מיר פֿעלט.
כ'בין מיין ענגער היים געטריי,
און מיך ציט גערוימע וועלט.

אָבער ניט נאָר זון און ערד,
ניט נאָר וואָסער, שפיניז און לופֿט !
כ'דאַרף אַן אויער וואָס מיך הערט,
און אַ בת-קול וואָס מיך רופֿט.

כ'בין פֿיל מער פֿון דעם, וואָס כ'בין,
צו דער וואָר אַ טרוים כ'פֿאַרמאָג.
יעדן טאָג איך זיך געפֿין,
זיך אַליין איך קוים דעריאָג...

ווילנע, אפריל 1963

*

ס'איז דיר שווער מיך צו פֿאַרשטיין ?
דאַרפֿסט עס גאַר ניט וועלן.
כלעבן, אַז ס'איז איבעריק
צוליב דעם זיך קוועלן !

ס'מוז ניט קלאַר זײַן, ווער מען איז.
וואָס מע טוט, איז וויכטיק
(ס'דאַרף זײַן האַרץ אינעם געדאַנק
און דער ציל זײַן ציכטיק).

ס'איז דיר שווער מיך צו פֿאַרשטיין ?
נו און מיר, מיינסט, גרינג איז ?
כ'קוק אויף זיך און כ'בין פֿאַר מיר
אַ שוּפֿרירטער פינקס...

ווילנע, סעפטעמבער 1970

צו דריני פֿריינד

טייערער פֿריינד, וואָס ערשט זיין וועסט מיין פֿריינד,
עפעס איך האָב זיך פֿאַרבענקט נאָך דיר היינט.
טראַכט ניט: ס'איז לעפּיש, ניט זאָג: ס'איז צו פֿרי.
אין פֿאַרגעפֿיל פֿעכלט שוין בענקעניש-גלי.

איצטיקער פֿריינד — שוין פֿאַרעלטערטער פֿריינד —
פלוצעם אַ פֿרעמדקייט איך פֿיל צו דיר היינט.
רוף עס ניט גדלות, און אויך ניט — פֿאַרראַט.
אַ פנים, ס'דערעסט, ווען ס'פֿאַרלויפֿט זיך צו גלאַט...

נעכטיקער פֿריינד — שוין פֿאַרלויירענער פֿריינד —
מיין ניט, אַז צופֿעליק כ'טראַכט פֿון דיר היינט.
אַ לעבן מע בייט זיך, דער זעלבער מע בלייבט,
מע ווייסט גאָר אַליין ניט: מע רופֿט צי מע טרייבט...

ווילנע, נאָוועמבער 1970

גולם-געוויסן

ווי האָט גאָט אַרײַנגעטאָן אין מיר זײַן שם-המפֿורש —
אינעם האַרץ? אין מאַרר? אין זעל?
ס'זוכט אים טומאה — שנאָפט און נישטערט,
מאַכט פֿון רו מײַנער אַ תּל.

וויי, זי קען אים נאָך געפֿינען.
וואָס וועט דעמאָלט, דעמאָלט זײַן?
ווער קען אויסהאַלטן דעם חילול:
שר מיט אור-הגנוז-שײַן?

יאָ, גערעכט: אויך איך בין גולם.
ווי זשע איז מײַן מהר"ל?
און פֿאַר וואָס איז שלאָגן קוילערס
ביז איצט אויף מײַן פֿויסט ניט חל?

יפו, יאָנואַר 1977

אין דיר...

צי איז די שוואַרצע קאַץ דען שולדיק,
וואָס בעת זי לויפֿט דעם וועג אַריבער,
ווערט אַנגעכמוּרעט דיין געמיט ?

אין דיר, אין דיר איז אַלץ, אין דיר !

צי קומט דעם שטיפֿנדיקן קעלבּל,
וואָס שפּרינגט פֿון יונגשאַפֿטמוט געפֿעדערט,
אַ דאַנק דערפֿאַר וואָס דיר עס פֿרייט ?

אין דיר, אין דיר איז אַלץ, אין דיר !

אין דיר דער זוּימען פֿון די פֿריידן,
אין דיר די זרע פֿון די ליידן.
אויך שאול-תּחתייה און גז-עדן —
ניט דו אין זיי, נאָר זיי אין דיר !

יפֿו, מיי 1977

און אזוי...

און אזוי — אויך ניט דערריידנדיק —
פֿאלט אַ וואָרט, וואָס ווערט באַשיידנדיק;
שיילט זיך אויס אַ זאָץ פֿאַרהוילענער,
אַ פֿון לאַנג שוין דיר באַפֿוילענער.

און אזוי — זיין תוך פֿאַרשטייענדיק —
מיט געבעט דעם וויי צעווייענדיק,
אַ ביז הייליק-זיין געלייטערטער,
דו פֿון זיך ווערסט אַ דערווייטערטער.

און אזוי — דעם אמת קנעטנדיק,
זינע פֿעלערן פֿאַרגלעטנדיק, —
ווערט ער (אַ צו לאַנג געקנאַטענער)
גאַר אין שקר אַ געראַטענער.

און אזוי — דאָס אלץ פֿאַרקוקנדיק,
גרויסהאַלטעריש און זיך בוקנדיק,
וואַגלסטו, פּלאַחר-ידיקער,
אי אַ העלזעער אי אַ לונאַטיקער.

ווילנע, אפריל 1968

אויפן ליבן אומזיניקן וועג

אויף א וועג מיט אן אַרויסגעפֿאַלענעם פֿונעם זפרון אָנהייב
גייט אַזאַ וואָס האַלט אין איין פֿאַרוואַנדלען זיך :
אַט איז ער אַ קינד נאָך, אַט אַ בחור,
אַט אַ יונגער־מאַן, און שוין — אַ זקן...
איז עס טאַקע דער, וואָס כִּדאַרף אים רופֿן איך ?

ציט דער וועג זיך, און מיט אים —
אָן אַ צאָל נאָך אַנדערע אַזעלכע וועגן,
וואָס אויף יעדן איינעם פֿון זיי גייט
עמעצער וואָס פֿלאַנטערט זיך אין צער און פֿרייד...
גאַט פֿון וואַגלען, סאַראַ זינען האַט צו גיין אַ וועג,
וואָס מע וויל ניט קומען צו זיין עק ?..

יפֿו, אַקטאָבער 1977

C'EST LA VIE

ס'איז אמת, אז דאָס לעבן פֿינט האָט שוואַכע,
און שוואַכע האָבן שטאַרקער ליב דאָס לעבן.
זיי קענען ניט — די שפירעוודיקסטע וואַכע —
מיט זייער וואַכקייט זיך אָן עצה געבן,
איז זוכן זיי און זוכן צו געפֿינען
אַזוינס וואָס עס זאל גורם זיין ניי זוכן...

ס'איז יעדע שקיעה ערגעץ אַ באַגינען,
פֿון עץ-הדעת דאַרף מען ערשט פֿאַרזוכן,
איז ווי זשע מיינט מען עס די תורה פולה
זיך קענען אויסלערנען על רגל אַחת ?
געדאַנקען נאַרישע, געפֿילן דולע —
און מען איז שיפור פֿונעם ייִדן-נסך — נחת...

יפו, נאָוועמבער 1977

לאַמיר ניט ציילן...

לאַמיר ניט ציילן די היימען,
וואָס זינען אונדז טייער געווען.
היים שאַפֿט אָפּ אַלע וואָס ביז איר,
זי ליב האָט די איינציקע זיין.

לאַמיר ניט ציילן די מענטשן,
וואָס זינען אונדז נאָענט געווען.
אין נאָענטשאַפֿט אַטעמט נאָך צופֿאַל,
פֿריינדשאַפֿט קומט אָן ווי באַשערט.

לאַמיר ניט ציילן די שטערן,
וואָס מיר האָבן פֿאַלן געזען.
דאָס דורכטראַגן זיך דורך אַ הימל
טאָר מען ניט אַנרופֿן פֿאַל.

יפו, יולי 1975

בין-השמשות-דאכטונגען

הילך זיך איין די באגערן אין טרוימען,
ווי צנועות וואָס זוכן אַנטרינונג אין שלייער:

גאַטעניו, שווער איז אַ פֿרעמד און פֿרעך אויג!

ענג איז דעם ווילן, געבייטשט פֿון דער בושה,
שיטער געוועבט איז דער טיול פֿונעם דמיון,

טעות, ביסט נעפל וואָס גלעט ניט, נאָר קרעלט!

יעדער פֿאַרגעסט, אַז אים גייט נאָך אַ שאַטן,
יעדערער גלייבט זיין באַליבטן שגעוו.

זונה הצלחה, אַט קומסט, אַט פֿאַרשווינדסט!

פֿאַלן באַגערן אַרויס פֿון די טרוימען,
ווי טרוקענע יאָדערס פֿון צו גרויסע שאַלן.

טרעשטשען די סטרונעס פֿון פֿידעלע — האַרץ...

ווילנע, פעברואַר 1971

*

די פֿרייד — דער באַלזאַם,
וואָס אין פֿינצטערניש צעגייט,
גענומען פֿליסן האָט
דורך מײַנע מידע גלידער
און האָט פֿון מיר אַרויסגעשווענקט
ווי פֿון אַ שוויד
אַלץ וואָס געווען איז גרייט צו ווערן לידער...

גענומען האָב איך שפירן
ווי סע פֿליסט די צייט,
ווי מאַוּמדיק עס פֿעלט מיר
דאָס וואָס פֿעלט מיר.
אַרײַנגעטאַן זיך אין מײַן איך,
געוואָרן בין איך פֿון אים ווייט,
אַליין געקניפן מײַן געמיט,
איך האָב געטענהט אַז מע קוועלט מיר...

אין ברויזיק-זירנדיקער מאַגמע
פֿון מײַן מאַרר,
אין זיפּ פֿון מײַן געדיכט צעלעכערטער נשמה
האַט אַנשטאַט צערטלדיקן ניגון פֿון אַ האַרף,
געדערעלעוועט פֿאַרקילט קלאַרנעט-געיאַמער,

און זי, די פֿרייד, געוואָרן איז מיר פּלוצעם שווער,
ווי ס'ווערט בשעת מע כאַפט זיך:

מע האָט לייכטזיניק געטאָן אַ נדר,
און אין מיין אויג
האָט זיך צעפֿעכלט אַ באַרויער-טרער,
למאָי מיר קלעטערן
רק אויף אַן אינגעשפּאַלטענעם
קוים-קוים זיך האַלטנדיקן לייטער...

ווילנע, יוני 1967

עוזר דלים הושיעה נא!

א חלום,
טריב ווי א פֿאַרשמאַלצענע פּלאַכטע,
דעקט מיר איבער
ווי ס'פֿלעגט אַ מאָל אום שימחת-תורה
דער טלית איבערדעקן
דאָס „פל הנערים“-געזעמל.
דעמאָלט איז געווען ענג און פֿריילעך,
אַצינד איז גערוים און אומעטיק,
און דער בעל-קורא בלאַנדזשעט אין דער פרשה
און פֿאַלשעוועט די טראָפּ...

לאַמיר גיך אָפּכאַפּן די ברכה און אַנטלויפֿן.
עס קען נאָך אַרויסווייזן זיך,
אַז ניט נאָר איר,
נאָר אויך מיין גאָט האָט זיך געענדערט,
און בעת דער הַגְבָּה
וועט מען אויף דער רייניקייט
קוקן מיט שמוציקע בליקן
און חוזקן פֿונעם לעפּישן געבעט
„עוזר דלים הושיעה נא!“

אַ טרוים, פֿאַרפֿעטסט ווי אַ לאַנג געניצטער טלית —
אַ טלית וואָס זײַן רײַכע אָפּגעקראַכענע עטרה
מאַכט נאָך בולטער זײַן אַלטקײט —

דעקט מיך איבער, איך זאל דאוונען צום באשאפער
וואס בייזע צינגער רכילותן, אז גאר איך אים האב באשאפן
און איך געפין זיך מיט אים אין א פארבישופטן קרייז,
עלעהיי א שלאנג וואס האלט איר עק אין מויל.

טא זאל כאטש די שלאנג ניט קיין גיפטיקע זיין,
און ניט פארסמען דעם גרויסן זינען
פון באזיניקן אן אומזיניקן וועג!

יפו, אויגוסט 1978

איז אַ פֿאַרקלעמטן העק...

איז אַ פֿאַרקלעמטן העק —
פֿון כמורנע מויערן אַרומגערינגלט
איז שעה פֿון וואַר-ניט-וואַר,
ווען אַלץ וואָס ס'קען ניט זיין
ווערט פֿלוצעם מעגלעך,
האָב איך געזען אַן אויסטערליש געראַנגל:
פֿפּרה-האַן און שעיר-לעזאַל
האַבן זיך געשלאָגן.

דער באַק געזעצט האָט מיט די הערנער,
דער האָן געפֿאַטשט האָט מיט די פֿליגל,
געריסן מיטן שנאָבל און די שפֿאַרן... —
געשפּריצט האָט בלוט,
דאָך די אויף זיי אַרויפֿגעפֿאַקטע פֿרעמדע זינד
געשיצט זיי האָבן ווי אַ משא טייערע
וואָס, גאָט באַהיט, זי אַנצווערן...

כ'האַב ניט געוויסט,
אַז זינד פֿאַרמאַגן קען אַזאַ אַ ווערט
און אַז מיט פֿרעמדער שולד באַלאַדענע
צוויי אומשולדיקע לעבנס
קענען זיך איננשטעלן אַזוי פֿאַר דעם,
מיט וואָס עס האָבן זיי
די קריוודערס זייערע באַלאַסטיקט...

נאָר אַט האָט זיך אַרויפֿגעוואַליעט נאָכט,
דערשטיקט אַיעדער בילד

און אוממעגלעך געמאכט צו זען
דעם אויסלאַז פֿון געראַנגל.
ווער ווייסט ?
ס'וועט אפשר איינעם העלפֿן גאָט,
ער פֿאַלן טויט זאָל אין געשלעג
נאָך פֿאַר ער וועט צעשמעטערט ווערן...
נאָך פֿאַר ער וועט געשאַכטן ווערן...

מעג זײַן : באַזיגט,
מעג זײַן : אַ קרבֿן,
אַבי ניט קײַן פֿפּרה !

יפֿו, אויגוסט 1977

גייט אַ וואַנדערער אין וועג...

גייט אַ וואַנדערער אין וועג.
פֿרעגט ניט, פֿרעגט אים ניט: ווהיז?
ער אַרויף איז אויפֿן וועג,
בעת שוין גאַרנישט קימערט אים.

גייט ער, גייט ער, —
דער וועג פֿירט...

פֿון דער היים איז ער אַוועק.
איז עס דען געווען אַ היים,
אַז געווען דאָרט זינגען טעג
קאַלטע ווי מצבה-שטיין?!

גייט ער, גייט ער, —
דער וועג פֿירט...

אַ, דאָס וואַגלען אָן אַ ציל —
גורל שטופט, און גאַרנישט ציט.
וואַסער קאָדיק דאָרף די שפּיל
פֿון געוויס-פֿאַרשפּילטע טריט?

גייט ער, גייט ער, —
דער וועג פֿירט...

צווישן קוים געווען און אויס
קאלטער שאטן שלעפט זיך נאָר.
גליק פֿון וועב־און־קינד און הויז —
פֿרוכט פֿון אַ קאַשמאַרן־שלאָף...

גייט ער, גייט ער, —
דער וועג פֿירט...

גורל־קלעפּ און וואַגלשלעק —
פת־ליצנישער קאַדריל...
גוט כאַטש, וואָס ס'איז דאָ אַ וועג,
אויב ניטאָ עס איז קיין ציל!

גייט ער, גייט ער, —
פֿאַלט אין וועג...

ווילנע, מיי 1971

*

די אומעטיקע שעה קומט מאַנען ווי אַ פּוהן מעשר.
זי זאָגט, זי איז אַ הייליקע, איר קומט עס.
פרוּוו איך זיך קעגנשטעלן, רייד צו איר, דערווייז איר,
און מערק אַליין ניט, אַז איך גיב זיך, גיב זיך אונטער.

די אומעטיקע שעה, וווּ נעמט זי אַזאַ גבורה?
פֿאַר וואָס איז זי די גילטיקסטע פֿון אַלע שעהען?
עס איז איר תּמעוואָטע רונקייט אַ שוואַנגערע מיט שטורעם,
און דאָרט וווּ ס'איז איר פֿיניש-שטריך, דער סטאַרט איז צום שגעון.

די אומעטיקע שעה. ווער קען באַרימען זיך, אַז ער האָט זי געמיטן?...
און כאַטש אַיעדער סטאַרעט זיך פֿון איר וואָס ווייטער צו אַנטרינגען,
איז זי — די צו דעם סוף געהערנדיקע — אומעטום אין מיטן.
די אומעטיקע שעה, זי וועט אויך אויף אַ שימחה דיך געפֿינען...

יפֿו, יאַנואַר 1979

חרטה

ווייל געווען כ'בין שאַרסטיק-אומגערעכט לגבי דיר,
שטיי איך און איך רייך איצט צו דיין טיר
וואָס זי וועט פֿאַר מיר זיך מער ניט עפֿענען.
כ'ווייס ניט, צי איך וועל דיר טרעפֿן ווען
און צי איז בכלל באַשערט,
ס'זאָל אַ מאָל צוריקקומען אַט דאָס וואָס אַפּגעשטויסן ווערט...
פֿייגעלעך, וואָס האָבן אין דיין פֿענצטער פֿרייד אַרײַנגעצווייטשערט,
שטאַרן איצט פֿאַרגולמטע פֿון זייער זײַן-פֿאַרביטערט
(ניין, זיי שלאָפֿן ניט, זיי קענען גאַר ניט שלאָפֿן
ווען אַ טיר וואָס האָט געקענט זײַן אָפֿן
איז פֿאַרהאַקט).
פֿליט אַ ווינט איבערן טראַקט,
קלײַבט צונויף פֿון דאָרף-בלבים די בילערײַ
און, צו זײַן פֿאַרהפֿערטקייט געטרײַ,
וואַרפֿט ער שאַנדפֿריידיק זי אַרײַן אין מיין צעקלעמט געמיט.
הער איך פּלוצעם אַ פֿאַרסודעט שלײַכעניש פֿון טריט,
און ווי נאָר איך הייב זיי אָן דערקענען,
ווערט מיר קלאָר: זיי ניט גענענען,
נייערט זיך דערווייטערן פֿון מיר.
שטיי איך פֿאַר אָן אַכזרדיק פֿאַרקראַמפֿטער טיר:
איוב — קורח — קיניג ליר...

יפֿו, אַפּריל 1977

*

אין זכרון ליגט אַ סערוועטל לבנה-שיין.
אויסגעשפרייט איז עס פֿאַר מיר אַליין נאָר.
אין אַ לאַנד יונישן-גזלנישן
האַט מען רק געוואָרפֿן אין מיר שטיינער,

רק דערטראַכט זיך ווי צו פּלאַגן מיך און מאַטערן
צו פֿאַרתירוצן די אייגענע חטאים.
פֿאַר די אויגן שוואַרצע תּיפֿלה-פֿענער פֿלאַטערן,
מעשים-תּעתועים פֿון די גוים.

זאָגן „גוים“ הייסט דאָך ניט ראַסיסטיש זיין.
ס'הייסט אַרויסברענגען אַ וואַרט וואָס עס פֿלעגט שרעקן,
ס'הייסט אין זינען האָבן ניט - יידן פֿאַשיסטישע,
קוילערס וואָס מיט ליבע קריסטלעכער זיך דעקן.

אין זכרון ליגט אַ סערוועטל לבנה-שיין,
און עס איז צעקאָדערט און באַבלוטיקט.
מיט אַ טרייפֿן פּלומרשט-אמת זאַבאַבאַנעשן
האַט מען אמת זוּיבערן פֿאַרבּרודיקט.

ניין, דאָס סערוועטל איז ניט פֿאַרשוונדן נאָר,
און נאָר דײַטלעכער אויף דעם זײַנען די פֿלעקן.
אויף מיין לעבן בראַנדיקן די ווונדן נאָר,
כאָטש פֿאַל צו צו זיי, ווי אַ בעל-חי זיי לעקן.

יפֿו, 1978

*

סיגט דער אַרבעט-פֿאַל פֿון די סעקונדעס צו פֿאַרשטיין
אַז עס איז די אייביקייט ניט גאַנץ.

טאַשט דער ווינט די וואַלקנס, לייגט אַ פּאַסיאַנס :
צי סע זאָל אַ דונער איינשלאָגן, צי ניין.

און דערווייל סע מראַקעט גרוי געוויין,
און די איינגענעצטע פֿייגל שטיקן זייער ליד.

כמאַרעט זיך און ווערט פֿאַרכמאַרעט דאָס געמיט,
און דאָס האַרץ וואָס איז געניט
אינעם כוואַטעווען זיך און אין ווערן מיד,
פֿילט פֿאַרויס אַ שלעכטן אויסלאָז פֿונעם פּאַסיאַנס —
— — — — —
בלאַנדזשעט מענטש פֿאַרלוירן צווישן וואָר און טראַנס.

יפֿו, אויגוסט 1978

תמימות

די ליכטיקע שעה פֿון באַגינען,
וואָס קען ניט פֿאַרלינדן קיין אומעט,
אַריין איז צו מיר דורך אַ לאַדן־שפּאַרונע
און האָט מיך באַטוילט מיט אַ גינגאַלד־מתנה.

האַב איך זי אַ כאַפּ געטאַן קינדיש צופֿרידן,
זי טיף אין אַ קופֿערט באַשמירטן באַהאַלטן,
די הענט זיך געריבן ווי ס'פּאַסט פֿאַר אַ נגיד —
אַ גביריש צופֿרידענעם אוצר־פֿאַרמעגער...

און אַז ס'האַט דער אַוונט די שנין אינגעשלונגען
און אויג האָט גענומען נאָך ליכטיקייט בענקען,
אַרויסגעשלעפט האָב איך מיין זעלטן עשירות
און שטיין כ'בין געבליבן מיט הענט אויסגעשפּרייטע —
מיט דלאַניעס באַליידיקטע, פֿינגער פֿאַרפֿירטע,
וואָס האַלטן אַ הייפֿעלע שטויבעלעך גרויע...

אַ, בראַשיתדיק הייליקע שעה פֿון באַגינען,
ווי שיקט זיך עס, דו זאַלטט גענאַרן?

ווילנע, מאַרץ 1969

אינפערזוכט

און איטלעך מאָל,
ווען ס'שווימט פֿאַרבינ אַ וואַלקן פֿאַר דער זון,
כ'האַב אַ געפֿיל: זי ווערט געלעסטערט.

מעג זיין, זי איז ווי פֿריער שטראַלנדיק,
מעג זיין, דער וואַלקן איז ניט בלויז פֿאַרבינ —
ער איז גאָר מער ניטאָ,
און זי איצט טריקנט עס די ערד,
וואָס איז פֿון זיין אַראַפֿרעגענען נאַס געוואָרן.

ווי אָבער שיקט זיך עס,
די זון זאָל זיין געווען פֿאַרשטעלט,
און נאָר דערפֿון
וואָס איז אַצינד גאָר בלאַטע?..

ווילנע, יולי 1963

כ'וואָלט זיך אָנגעטאָן אַן אינו-ניראה-מיצל

כ'וואָלט זיך אָנגעטאָן אַן אינו-ניראה-מיצל
און אַוועק איבער דער שטאָט שפּאַצירן.
גוט איז פֿון אַ פֿרעמדנס בליק צו ווערן ניצול,
און אויף זיך קיין נייגעריקייט ניט צו שפּירן.

כ'וואָלט אַריינגעקוקט אין קראָם-וויטרינעס,
זיך געפֿרייט וואָס מיין געשטאַלט ניט שפּיגלט זיך דערנעבן מאַנעקענען.
און וואָס קינסטלעכע פֿאַרפֿרוירן-גלייכגילטיקע מינעס
מינע עכטע, לעבעדיקע תּנועות ניט פֿאַרשעמען.

זאָט זיך אָנגעקוקט, אַוועקגעשפּאַנט כ'וואָלט ווייטער,
אין המון אַריינגעפֿלאַכטן זיך פֿאַרניסתרט
און מיט אַ הנאה דעמאָניש פֿאַרשייטער
קונדסדיק אין אויערן אַריינגעפֿליסטערט...

אַבער טאַמער — אַזוי גייענדיק — איך וואָלט חלילה
מיט אַן עלנבויגן עמעצן פֿאַרטשעפעט,
און ווי תּמיד אין אַ פֿאַל אַזאַ אַ בעט געטאָן מחילה,
און דערמיט אַנטפלעקט אַז אַ פֿאַרהוילענער לעפעטשעט.

וואָלט עס דאָך מיין אינו-ניראהדיקייט זויבערע געטאָן פֿאַרשטערן,
מע געטענהט וואָלט: „דאָס שעפטשעט עמעצער פֿון די ניט-גוטע“...
אַזוי אַפֿט עס חשקט זיך אַן אינו-ניראה ווערן,
ווערט מען גאָר פֿאַרטריבן צו די לאַפּיטוטן.

יפֿו, אויגוסט 1978

חמסין

שׂדִּיס אָטעם,
וואָס דו קומסט פֿון מידבר,
פּוּנִיק ניט !

צווינג ניט,
סע זאָל זיך אַ בענק טאָן
נאָך די שנייען פֿון סיביר !..

אמת יעדער, יעדער מקום
האָט עפעס
וואָס ס'קוועלט דעם מענטש,

אַבער ס'אַרט פֿון מתן-תורה ? !..

גאָט פֿון סיני,
שווער — דיין שטראַפֿוואָרט,
אַבער, דאַכט זיך, אַז נאָך שווערער
איז דיין אָטעם — אַן שום וואָרט.

יפו, סעפטעמבער 1976

דער ים-התיכון

דער בלויער אויגאָפּל פֿון אונדזער ערד — דער ים-התיכון,
דער ווּנדערלעכסטער ים אויף דער פּלאַנעט,
וואָס די גן-עדן-טייכן: פּרת, חרקל, גיחון
איז שענקען זייער שטראַמיקייט אים האָבן זיך פֿאַרוועט.

דער גרויסער ים וואָס צווישן דריי צונויפֿגעקניפטע קאָנטינענטן,
וואָס לעבן אים געשטעלט האָט אונדזער שטאַם די סאַמע ערשטע זיינע טריט,
האַט ליב מיט בליציק-קוויקנדיקן בלוי צו בלענדן
און זיין באַזוימט מיט שוים, נאָך ווייסערן פֿון עפּלצווייט.

דער זוניקער, דער בליאַסקעדיקער ים-התיכון,
דער שפיגל לויטערער פֿאַר אונדזער אומהס פֿרייד —
דער פֿרייד וואָס הייבט זיך אָן מיט די נצחונות איבער עוג און סיחון,
דער פֿרייד וואָס אייביקער איז פֿון אַ שטיינערנעם גל-עד...

דער ים-התיכון, ליבער ים-התיכון,
איך וואָלט אויף אים אַרויפֿציען דריי חור-פרפס-ותכלת-ציכון.

יפּו, יולי 1977

יונגשאפט

האָב איך היינט מיין פֿענצטער אויפֿגעפֿנט ברייט,
זאָל די זון אַרײַנפֿליעסקען דורך אים איר פֿרייד,
זאָל אַ פֿויגלס צוויטשערײַ צו מיר אַרײַן,
לופֿטיקער און זוניקער זאָל זײַן!

האָב איך היינט מיין העמד צעשפּיליעט ברייט,
זאָל פֿון ברוסט מינער אַרויסשפּאַרן די פֿרייד,
זאָל מיין האַרצס געזאַנג — דערפֿרישט און נײַ —
זיך אַרויסרײַסן: אַ פֿויגל אויף דער פֿרײַ!

האָב איך זיך ביים פֿענצטער אָפֿענעם געשטעלט:
פֿרייד פֿון האַרץ אַנטקעגן פֿרייד פֿון וועלט.
שוועלבעלעך געשטוינט האָבן אין נעסט,
זעענדיק דעם ליכטיקן פֿאַרמעסט...

קאַווע, 1938

א שטערנדל

איך ווייס ניט, ווי דאָס איז געשען,
נאָר מיט אַ מאָל
כ'האָב אָנגעהויבן אויסטיילן
א ין שטערנדל אין הימל.
אַ פּיצעלע אַזאַ —
קייז אויסזען און קייז אָנזען ניט,
און עס גענומען ווינקען האָט מיר
מער פֿון אַלע...

כ'דערקען דעם גרויסן בער,
איך ווייס, ווי סירנוס און וועגאַ
צו געפֿינען.
נאָר דאָ אַ שטערנדל אַ קליינס,
וואָס קוים מע זעט עס אָן,
וואָס קיינעם פֿאַלט ניט איין,
אַז האָבן ס'קען אַ נאָמען,
צום ערשטן איך באַמערק.
און ווי כ'דערזע עס נאָר,
אויף אַלע איבעריקע
איך פֿאַרגעס צו קוקן...

אַ שטערנדל אַ קליינס
זאָל קענען אָנפֿילן דאָס האַרץ
מער פֿון אַ גאַנצן הימל שטערן?!

ווילנע, יוני 1963

אַן אַלטער ניגון

אַן אַלטן ניגון האָט געבראַכט דער ווינט.
האַב איך דערפֿילט זיך, ווי אַ מאָל, אַ קינד,
דערזען: וואָס שוין פֿאַרגעסן כ'האַב געהאַט
איז יאָרן פֿון גערודפֿט זיין און נע-ונד.

דערזען איך האָב זיך ווידער אַ מאָל דאָרט
ווי איך אַרויסגעבראַכט האָב ס'ערשטע וואָרט —
דאָרט ווי צום ערשטן מאָל איך האָב באַמערקט
אַז עס איז בלוי דער הימל, ברוין — די ערד...

אַן אַלטן ניגון האָט דער ווינט געבראַכט —
אַן אויסגעפֿינטן אין אַ קוימען ביי דער נאַכט.
ניטאָ איז מער דער קוימען! . . . און דער ווינט
אים ווי אַ ווידערקלאַנג אין מיין געדעכעניש געפֿינט...

וואָס טוט מען מיטן ניגון פֿון אַמאָל,
וואָס קלינגט היינט ווי אַן איבערגעקרימט קול?
אַן אַלטער ניגון ביי אַ יונגן ווינט...
איז צוצוהערן זיך צו אים דען ניט אַ זינד?

ווילנע, אַפּריל 1964

שוואַרץ און ראָז

ווען כ'זאַל ניט זײַן אַ זון פֿון פֿאַלק
דעם זינט יאָרטויזנטער געפֿיניקטן, געיִאָגטן,
וואַלט איך געוויס ניט אַזוי שפּירעוודיק געווען
צו די קאַלירן שוואַרץ און ראָז.

איך זע די וועלט, אַזעלכע ווי זי איז,
איך קוק מיט אויגן מענטשלעכע,
וואָס אַט זײַנען זיי ווינטזעיק,
אַט — קורצזיכטיק פֿמעט ביז בלינדקייט.

כ'האַב ראָזע ברילן זיך פֿאַרשאַפֿט,
דאָך ווי נאָר קוקן כ'נעם דורך זיי
כ'דערזע די שוואַרצע גלעזער,
וואָס פֿון זיי באַפֿרײַט כ'האַב מײַנע אויגן —

באַפֿרײַט, דאָך ניט צעשמעטערט זיי;
איז ליגן זיי פֿאַרלאָזן אין אַ זײַט,
און ווי נאָר ס'פֿאַלט אויף זיי אַ שײַן,
הייבט גלײַך אָן בלאַנקען זייער חושך...

אַ, שוואַרצער שימער, טו זיך אָפֿ, פֿאַרשווינד!
צו מײַן פֿאַלק ראָזע וועלטזעונג געהערט.
איך איר — דער אָפֿשײַן פֿון די שײַטערס,
איך איר — דער זונאוּפֿגאַנג פֿונעם בטחון.

ווילנע, אפריל 1971

צום ייִדישן זעלנער

מיט אַזעלכע הענט, ווי דיִינע,
פֿלעגט אַ מאָל דער זיידע בענטשן
פֿאַר ער גיין פֿלעגט צו פֿל-נדרין.
מיט אַזעלכע גוטע הענט
האַט די מאַמע ערבֿ-שבת
(פֿון דער לאַנגער וואָך אַ מידע),
ווען די ליכט האַבן געברענט שוין,
פֿרום די אויגן זיך פֿאַרשטעלט.

אויף אַזעלכע הענט, ווי דיִינע,
האַבן קוילערס ערד געשאַטן
איידער נאָך דאָס בלוט געגליווערט
האַט אין בלייכע גוטע הענט.
פונקט אַזעלכע הענט, ווי דיִינע,
האַבן הינטער שטעכלדראַטן
פֿון קאַנצלאַגערן און געטאַס
זיך אומזיסט צו גאַט געווענדט.

נאָר אַזעלכע הענט, ווי דיִינע, —
העל פֿון לינדן און פֿון בענטשן,
קענען לייטערן דעם מענטשן,
ראַטעווען פֿון בייזס די וועלט.

נאָר אַזעלכע הענט, ווי דיִינע,
נאָר אַזעלכע הענט! ...

אַלמא-אַטא, נאָוועמבער 1943

א ייִדיש ליד

גאַנץ אייראָפּע, גאַנץ אייראָפּע
איז געווייקט אין אונדזער בלוט.
רויט עס זינגען דעמב און טאַפּאַל
בײַ דעם נייעמאַן, ווייסל, פרוט.

אויסגעליידיקטע די שטיבער
(ס'האַט מזוזה ניט פֿאַרהיט).
פוסטע שטיבער, פֿולע גריבער.
דאָ האָט עס געלעבט דער ייד!

דאָ, וווּ מע האָט ש״ס געלערנט,
איז קיין שיימע מער ניטאָ.
דער פֿאַרגעסנהייט געהערן
סיי דער בעש״ט, סיי דער הגר״א.

אין די קאַלכאויוונס פֿאַרטריבן
זינגען מוסר, פוסקים, ח״ו,
פֿון עם־סגולה איז פֿאַרבליבן
נאָר אַ סיבה פֿאַר געווייזן...

אַ, פֿאַרשאַלטענע אייראָפּע,
גיב מיר אָפּ די זעקס מיליאָן!
ברודער־קברים — קהל־קברים
אונטער סאַסנע, דעמב און קליאַן.

ווילנע, 1945

האַרבסט 1941

(ליד פֿון אַ מלחמה-פליט)

כיוואָלט אַ בריוו געשריבן,
איז ניטאָ צו וועמען.
מינע פֿרײַנד און ליבסטע
ליגן ערגעץ טויט.

כײַן אַליין געבליבן
זיך פֿאַר זיך צו שעמען,
וואָס אין שעהען טריבסטע
כײַקען נאָר עסן ברויט...

אין מיין בענקשאַפֿט-נעפל —
שווערער כמאַרע בלויער —
הער איך העלע נעמען,
זע איך טויטע קעפּ.

נעמט צו מיר זיך קלעפּן
אַזאַ זלידנער טרויער,
ווערט מיר טרויף מיין לעבן,
אַלמאַני איך לעב.

אַלמאַ-אַטא, 1941

בין אדם למקום, בין אדם לחברו

אויפֿגעקוממענע

געדענקען ניט די אומגעקוממענע.

עס געניסן פֿינצטערע

דאָס ליכט פֿון ליכטיקע

און געבוירן איבעריקע שאַטנס.

האַסט זעקס טעג פסדר,

גאַט, „פי טוב“ געזאָגט,

דיין געשטאַלט אַנטלײַען ניט געזשאַלעוועט.

ווי זשע קען נאָך דעם אַזוי פֿיל אומרעכט זײַן ?

פרוּוו איך, גאַט, פֿאַר דיר אויף דיר באַקלאַגן זײַך,

הלמאַי דו האַסט באַשאַפֿן אונדז אַזעלכע נישטיקע.

וויינען מיר — די מיטן צלם-אלוהים באַשאַנקענע —

און פֿאַרקרימען און באַליידיקן דעם צלם-אלוהים.

איך דער וועלט וווּ אַלץ פֿון דיר באַרעכנט איז,

איך דער וועלט וווּ אַלץ פֿון דיר באַרעכטיקט איז,

ווי אַזוי איז מעגלעך גאָר סע זאָל דאָס לעבן זײַן

בלויז אַן אַכזרדיק פֿאַרצוקעניש ?

לאַמיר גלייבן דיר, אַז ס'קען ניט אַנדערש זײַן,

און פֿדי דאָס לעבן ערדישע זאָל קומען :

מױז יעדער באַשעפֿענישן-מין פֿאַרצוקן אַנדערע...

אַבער מענטש דעם מענטש — דער אייגענער און זעלבער מין ? ?

כ'מאַן שוין ניט פֿון יענע — די פֿאַררהיטע,

די שטאַק פֿינצטערע — אי מערדערישע אי קברנישע,

אַבער די וואָס פֿונעם שטאַם פֿון די קרבנישע,
די וואָס דאַרפֿן אויפֿהאַלטן דעם אָטעם פֿון פֿאַרלענדטן דור ?!

וויי, אויך זיי, ווי נישטן אויפֿגעקומענע,
ניט געדענקען מער די ברידער אומגעקומענע,
און מיט פֿריידן וואָלוועלע, הצלחות גראַשענע
דעקן זייערע זכרונות אויסגעלאַשענע...

יפֿו, סעפטעמבער 1977

א באגעגעניש אין פאנאר

— איך זאג דיר: שטיי!

ווער ביסטו, וואָס דו שלעפסט זיך ביי דער נאכט אַרום דאָ?
מיינסט אויסגראָבן אַ מַת, אַראָפּרייסן דאָס גאַלד
פֿון ציין אין קינבאַקן פֿון גסיסה-קראַמף פֿאַרקרומטע?
ס'וועט ניט געראַטן דיר. מע האַט עס פֿרֿיער שוין געטאָן —
אַיעדער שטיקל גאַלד איז שוין פֿון לאַנג אַראָפּגעריסן,
און נאַקעט ליגן מתים דאָ מיט ביינער זייערע און ציין,
אַזוי ווי גרויליק נאַקעט עס איז דיין געוויסן.
ווער ביסטו ווער?

צי אפֿשר גאַר געקומען ביסט אַהער
דאָס פֿעלד ווי אַ בית-עלמין מעסטן?

— איך בין י-ח-ז-ק-א-ל!!

יחזקאל פֿון די זענגען ביי דעם טיַך פֿבֿר אין ארץ-בשדים,
דער נביא וועלכן גאַט האָט קיין מאָל ניט גערופֿן אַנדערש ווי „בן-אַדם“,
דער זעער וואָס זיין ברויזנדיק געמיט פֿון גלות-ווייטיקן צערעשטן
האַט תמיד אין משונהדיקסטע בילדער אויסגעלאָדן.
מיט קאַלטענעס צעפאַטלטע איך האָב געטראָגן זיך, ווי כּוואַלט געפֿלויגן.
געשלינדערט בליצן האָבן די צעפראַלטע שוואַרצאַפלען פֿון מיינע אויגן —
די שוואַרצאַפלען וואָס סײַ בײַ טאָג סײַ בײַ דער נאַכט זײַ זײַנען אויפֿגעריסן-אַפֿן
אויף צו אַנטפֿלעקן וועמען מע דאַרף טרייסטן, וועמען — שטראָפֿן...
דאָ איז פֿאַנאַר, אַיז? און איך קום איצט אַהער, דו ווייסט פֿון וואַנעט?
פֿון אוישוויץ, באַבי-יאַר, טרעבלינקע און מינדאַנעק.
באַקענט זיך מיטן אויסראַטערס נשמהס תּהומען,
און טאָלן אַנגעוואַלגערטע מיט אויסגעטריקנטע פֿאַרקוואַרטע ביינער,
איך שלעפֿ זיך אום איבער אייראַפּעס שוידערלעכע סדומען
אַ שוין צו שפּעט נקמה-גיריקער באַוויינער...

וואָס האָב איך דען אַ מאָל געזען, איך נאַרישער בן-אָדום,
כאָטש יאָרן טויזנטער געשמט האָט אויף דער ערד מיין זעונג?
אַזוי אומזיסט האָט דאָך מיין בלוט ס'נבֿיאישע געזאָדן,
איך נאַרישער, איך אין-זיך-אינגעגלייבטער תּמימותדיקער זעער!...

איז הער, מיין קינד — פֿאַריתומט אייניקל פֿון ווייטער ליטע —
איך ברענג אָן אמת דיר פֿון פֿבר אויף דער ווילדע:
עס טאָר ניט אַ געלעסטערטער זיין בלויז פֿאַרביטערט,
אַ זינד איז מיטצובלוטיקן מיט יעדער שקיעה.
איך ווייס:

דו זעסט דעם טאָל מיט ביינער אויף דער וואָר און אויך אין חלום זעסט אים.
איך ווייס:

ס'איז טרוקן יעדער ביין — אין בלוט געוויקט און טרוקן.
איך ווייס:

פֿאַרקוואַרט זינגען די רעשטלעך הייליקע פֿון דינע ברידער, דינע שוועסטער.
איך ווייס:

דו הערסט ניט אויף פֿאַר זייער קדושים-אומקום זיך צו בוקן
און ס'איז פֿאַר דיר אַ חוק געוואָרן אין דיין ווייטיק זיך צו טוקן...

געדענק אָבער, מיין קינד — מיין ווייט-ווייט אייניקל, וואָס ס'רעדט צו דיר יחזקאל
(מיין באָרד, מיינסט, שויבערט עס דער ווינט? דאָס פֿיבער איך פֿון שינאה)
איך וויל, אַז אין דיין איידל האַרץ זאָל האַרטסטער אומרחמנות נעסטן,
און האָס צום אויסראַטער אַ היים באַשטענדיקע זאָל אין דיין זעל געפֿינען.
יאָ, אויפֿלעבן די אינעם טאָל צעוואַרפֿענע פֿאַרקוואַרטע ביינער,
זיי אַ נאָך שטאַרקערן, נאָך מער עקשנותדיקן רוח-חיים געבן,
און זאָלסט ניט רוען ביז דו וועסט מיט שווערסטע פֿעלדז-גליבעס פֿאַרשטיינען
די יעניקע וואָס זייער פֿרייד אין לעבן איז פֿאַרשניידן לעבן.

ווילנע, מיין-יוני 1945

אַ וויינענדיק פריילעכס

(נאַכמלחמה-ליד)

שפּיל, שפּיל
אויפֿן פּיִדל,
פל-זמן גאַנץ ס'איז כאַטש איין סטרונע,
מונטער אויף די זין און טעכטער
פֿון דיין אומגליקלעכער אומה!

צי, צי
דאַרן סמיטשיק
איבער אָפּגעהאַקטן אַטעם —
שפּיל דעם ניגון פֿון די חורבות
לויט דיין תקופֿהס פֿאַלשע נאַטן.

גיר! גיר!
האַסטיק, אייליק —
פרעסטאַ, וויוואַ און וויוואַטשע!
עס פֿאַרפֿלייצן זאָל דעם אויסטראַכט
וועגן ניצן בלוט אויף מצה...

„הייל!“, „הייל!“,
„העפּ!“, „פֿערעקע!“ —
שניידט דער בילבול טיפֿע שניטן:
„יידן זינען באַלשעוויקעס
און די געלטזעק' זינען יידן!“

צופ, צופ!
פאָר צוזאַמען
כוליגאַנישסטע אַקאָרדן —
מיש צונויף דעם קדושס כאַרכלען
מיטן קלאַנג פֿון האַס און מאַרדן!

פֿליק! פֿליק!
רייס די הערצער
מיט אַ זעגיקן סטאַקאַטאָ!
שריי, האַסט ניט געהאַט קיין מאַמע
און אַפּשיטא שוין — קיין טאַטע...

זיפֿן! קרעכץ!
און זיפֿן ווידער!
(האַלדער־נוסח פֿון סינקאַפע).
סאַקסאָפֿאָן קאַליעטשעט לידער
אויף די קברים פֿון אייראָפע...

ווילגע, יאנואר 1945

אַ לאַרעלני-ליד

איך ווייס ניט וואָס קען דאָס באַטײַטן,
וואָס איך אַזוי הייניש היינט בין.
אַ ליד פֿון אַמאָליקע צײַטן —
אַ גאַלדענעם פֿאָדעם איך שפּין.

די לופֿט איז קיל און פֿאַרשלומערט,
דאָך וואַך איז דאָס וואַסער פֿון רײַן,
און ס'שווימט אויף זײַן בלוי-גרינעם אומעט
דער זונזעצונגס בלוטיקע שײַן.

איך ווייס, אַז מע קען ניט פֿאַרמיידן
דעם אונטערגאַנגס פֿלאַמיקע שפּיל,
נאָר איך מיין געזאַנג וויל ניט בײַטן,
דעם גאַלדענעם פֿאָדעם איך שפּין...

איז בײַסן דעם פֿאָדעם און בײַסן
סעקונדעס — די צײַן פֿון דער צײַט.
זײ וועלן, וויי-וויי, אים צערניסן
דעם איידעלן פֿאָדעם פֿון זײַד ;

לעבט אויף אַ פֿאַרגאַנגענער אומעט,
די חרפה פֿון בוגד זײַן בײַטשט :
אַ ליריקער-און-אַ-משומד
געדריבלט האָט הערצער אויף דײַטש,

דערגאַנגען איז ער צו חרטה
(ווי קומט עס, ער האָט זיך געשמדט ?
אַן אַסט-יודע אין אַ קאַפּאַטע
געווייכט וואָלט פֿון אומה-פֿאַרראַט...)

האָט ער מיט זײַן לידאַטעם גרינגן,
דאָך זינדגעפֿיל שווערן ווי בליַן,
געפרוּוט זײַן צעצווייטקייט פֿאַרזינגען
מיט לויבגעזאַנג פֿאַר לאַרעליַ —

פֿאַר איר, דער מיט גאַלדענע לאַקן,
וואָס קעמט זיי מיט גאַלדענעם קאַם,
פֿאַר איר, וואָס די שיפֿערס טוט לאַקן —
דער שענסטער פֿון רײַנישן שטאַם.

ווער איז זי די בילד שיינע הילע
אַרום דעם גערמאַנישן תּוֹך ?
צי איז זי אַ מאָל ניט, חלילה,
די נאַצישע צויג אילזע קאָך ?

יפֿו, יאַנואַר 1979

בלויִע בוכער־אַנגען

איין צוואַנציקסטן יאָרהונדערט

איך ווייס ניט, ווער ס'האָט מיך אַ רוף געטאָן, און איך אַוועק בין, און כ'ווייס אויך ניט, ווער ס'האָט דערנאָך מיר שטיין בליבן באַפֿוילן. דערזען האָב איך אַ פֿוס אַרומגעגריזשעטן — אַ סודותפֿולן שרעקביין (ער איז געלעגן און געטריקנט זיך, אַנשטאָט צו פֿוילן).

געווען איז עס אַ שוידער-זעונג וועלכע טרעפֿט בלויז בני אַ נביא, און איך בין דאָך אַ מענטש אַ פשוטער, אַ גרויער הדיוט. מיר דוכט, אַז מיר גערופֿן האָט די שטאַראַויגיקע סאַווע, און איר פֿאַרשאַלטן קללה-קול פֿון מיין געהאַרביק זיין געשפעט האָט.

ניין, ס'איז ניט צופֿעליקייט. עס איז גזר פֿון דער השגחה. פל-זמן נאָך גרוילן פֿון די קאַלכאָוונס דערקוטשען, פל-זמן עס איז נאָך רוצחישע פֿאַרווילדפֿלישטע עפֿאַכע, מוז אויך אַ מלאַך-אלוהים אַפֿילו, ווי אַ הונט סקאַוויטשען...

יפֿו, סעפטעמבער 1977

דער משוגענער נביא

איר בענקט נאך מיין מוסר? מיין וואָרט איז ניט הפֿקר.
עס וויל מער ניט טעסען פֿאַרקויזלטע הערצער.
גענוג אייך געטאַדלט, גענוג אייך געוואָרנט.
זאָל קומען דאָס אומגליק, ניט אָנגעזאָגט פֿרײַער!

איך וועל ניט פֿאַרשאַפֿן אייך מער די הנאה
פֿון קענען זיך קלאַגן אַז איר זינט באַעוולט.
איך האָט איינער פּחד, פֿאַראַכט איינער מורא,
בעל־חי'שע אימה פֿאַר אַלץ וואָס איז אומקלאַר;
עס איז מיר דערעסן אייך שטענדיק צו שטראַפֿן,
מיין וואָרט זינע נעגל אין אייך האָט צעבראַכן.

וואָס קוקט איר אויף מיר מיט צעצוויינקטע בליקן:
מיט שרעק פֿאַר מיין וואָרט און מיט שפּאַט צו מיין אויסזען?
נו יאָ, כ'בין באַוואַקסן מיט פּאַטלעס ווי שלאַנגען,
איך נעכטיק אין היילן און לעב צווישן חיות,
סע זאָל מיר פֿאַרשטענדלעכער זיין איינער אויפֿפֿיר.

איך ווייס: אייך איז שווער אָן אַ נביא צו לעבן.
אים האַרכן איר ווילט ניט, נאָר הערן אים גלוסט זיך.
פֿאַרגעסט, אַז פֿאַראַן איז אַ בריאה אַ ווילדע,
אַן אַלע מאָל גרייטע געלעסטערט צו ווערן!
ניט מיינט, אַז ס'איז מעגלעך צו שפּייען אין פנים
און גייע געטרייטשאַפֿט פֿאַר דעם צו באַקומען...

וואָס קוקט איר מיך אָן מיט פֿאַרגלייזטער הכנעה?
ניט שרעקט זיך פֿאַר מיר, איך האָב מורא פֿאַר אייך גאָר
נאַכסאַל איך געווען בין אַ נביא פֿון אמת,
בעת אייך (און אויך מיר) איז גאָר ליבער דער שקר.

שוין לאנג ווי איך האלט אז מיין צונג איז א נפֿקא
וואָס שליערט זיך קינציק אין הייליקע ווערטער,
און ס'האָוועט מיין זינען — דער שפֿלסטער רמאי
זינט ער האָט דערטראַכט זיך רק אַלעמען לערנען...

איז לעסטערט מיך, שענדט מיך, האָט פֿינט אייער נביא!
זיין שטענדיק אייך שטראַפֿן פֿאַרדינט אייער שינאה;
נביאות איז סם, און נביאים — פֿאַרסמערס,
צעשטערערס פֿון שלוה און זייערס פֿון אַנגסטן.

אַ וויי, ווי איך בין אייך, די טויבע, מקנא,
וואָס איר האָט אַן אויער וואָס נעמט גאַרנישט אויף מער!
זינט איר איצט די שטראַפֿערס, און איך — דער ניט־האַרכער,
פרוּווט איר מיך באַקערן, און איך וועל אייך שענדן,
צערוודערט מיין שלוה מיט גאַליקע ווערטער
און וואַרפֿט מיר אין פנים דאָס בייזס וואָס דאַרף קומען!

ווער דאַרף דען דעם נביא וואָס בריינט רק דעם אמת?
עס נייטיקט די וועלט זיך אין פֿאַלשע נביאים.
זאָל אויסגיין דער מענטש וואָס פֿאַרליבט איז אין קלאַרקייט,
פֿאַרמיאוסט זאָל ווערן דאָס שפֿלע שליחות
פֿון שענקען די בלינדע אַ ראיה פֿאַר צרות!

וויי־וויי, וואָס אונדז, נאַרישע בריאות, געשען איז:
באַזעצט האָט אין אונדז זיך די ווילדע מאַנקאַליע.
אַז מענטש איז ביכולת פֿון זיך צו זיין גרעסער...
און איר מיינט עס ערנסט,
און גאָט מיינט עס ערנסט,
און איך מיינען עס ערנסט,
און אַלע גענאַרן.

ווילנע, יולי 1969

צווישן אָנהייב און סוף

ס'טראַכט דער פֿילאַסאָף
וועגן אָנהייב, וועגן סוף,
און דעם דיכטער קלעקט דער מיטן
(ווי דער היינטטאָג ווערט צעביטן).

בלעטער איך אַ קלוגן בוך
און דעם גרויסן זינען כ'זור:
אַלע אמתן איך קלעב,
און צום סוף: ביים אָנהייב כ'בלעב.

נעם אַ פען איך און פֿאַרצייכן
אַלע אויפֿשטייגן צו הייכן,
אויפֿגלי, אויפֿבליץ, שיען און בלענד.
זע איך באַלד: כ'שטיי פֿאַר אַן ענד.

ווי זשע, ווי זשע און בי וועמען
קען מען גאַלע מיטן נעמען?
אַט דעם מיטן — ליבן מיטן
וואָס די עקן האָט געמיטן?..

ווילנע, נאָוועמבער 1964

שרפה

גלאַנצן פֿייערלעשער-קיווערס קעגן זון —
שערבלעך פֿרייד אין אומקומס שוואַרצע פּאַטלעס.
שוואַלבן טראָגן זיך צעכראַסטעט אום
פּאַזע גרויען קרעפּ און רויטן אַטלעס...

אַלצדינג פֿיבערט, אַלצדינג שמייעט, אַלצדינג איילט
אינעם פֿייער-וואַסער — פֿלאַם-און-שטראַם-געראַנגל.
קראַכט אַ קראַקווע און בלייבט הענגען אויף אַ זייל,
אַן אַרומגעוויקלטן מיט צונטערדיקע שלאַנגען...

מענטשן שרייען, שטיקן זיך מיט זייער אַטעם אין געלאַף;
מענטשן שטייען אַפּגערוקט און קוקן אויפֿן גרויליקן בייז-ווינדער.
דאָ מע ווערט פֿאַראומגליקלעכט, און דאָרט — מע גאַפֿט...
סאַראַ ענלעכקייט צו אונדזער אַנגעפֿיליקן יאָרהונדערט!

ווילנע, סעפטעמבער 1971

אין שטאטוואַלד...

מידע מענטשן זײַנען מענטשלעכער.
מי מאַכט מיד און מילד.
שטייט אַ סלופ — אַ גרויער קענצייכן
און אויף אים אַ שילד :

רעכטס — דער וועג צום בלוי פֿון האַרעווען,
לינקס — צו פֿוילער רוי.
צווישן — שלענגלט זיך דער פשרה-וועג
(וואָס איז צוויי מאָל קרום).

הערט, ווי שוין די קליינע נאַכטיגאַל
די פֿאַרשטאַרטע שלווה שפּאַלט.
קען דען עפעס זײַן נאָך פּראַכטיקער
ווי אין שטאָט אַ וואַלד?! ...

קען דען עפעס זײַן אומזיניקער
ווי אַ וואַלד אין שטאָט?
שטייט אַ וועגווייזער אַ ציניקער
און פֿאַרבעט, פֿאַרבאַט...

ווילנע, מאַרץ 1966

✽

גאָט,

פֿאַר וואָס דאַרף זײַן מײַן מי ווי פֿון דער וועווערקע אין ראָד?
הגם עס איז איר בריהן-זיך באַגלייט
פֿון אַזאַ העלער פֿלומרשט-אויפֿטו פֿרייד,
הגם אַרום מע שטייט פֿאַרגאַפֿטע און מע שטוינט
ווי ס'ברוינע נפֿשל זײַן מי און פֿלײסיקייט ניט שוינט,
מוז דאָך מצער זײַן, למאַי עס קיינעם ניט פֿאַרדריסט,
וואָס זי זיך דרייט אַזוי אַ אומזיניק-אומזיסט...

גאָט,

און אפֿשר איז עס איינערן געבאַט?
און דו אפֿילו דרייסט דעם ערדקיילעך — אַ וועווערקישע ראָד?

יפֿו, אויגוסט 1975

בין אדם למקום

מענטשן זײנען צו קנאָפּ געטלעך.
געטער זײנען צו קנאָפּ מענטשלעך.
גאָט און מענטש — האַרט־אייגנליביק,
יעדערער זעט זיך אַליין נאָר.

גייט דער נביא אום פֿאַרביטערט,
קאַטעוועט מיט מוסר־ריטער.

מענטשן זײנען צו קנאָפּ געטלעך.
געטער זײנען צו קנאָפּ מענטשלעך.
די און יענע — קראַנק אויף גדלות,
אויף באַגעריקייט צו הערשן.

ווייל דער נביא עס ניט מערקן.
אים גייט אָן בלויז: גיין זײן שליחות...

מענטשן זײנען צו קנאָפּ געטלעך.
געטער זײנען צו קנאָפּ מענטשלעך,
און דער נביא פֿלאַמט פֿון אייפֿער,
שליפֿט דעם חלף פֿון זײן צאָרן.

קען דען דער, וואָס איז פֿאַרביטערט,
זײן אַ טויגיקער פֿאַרמיטלער?

מענטשן זײנען צו קנאָפּ געטלעך,
געטער זײנען צו קנאָפּ מענטשלעך,
און נביאים — צו פֿאַרבלענדט!

ווילנע, סעפטעמבער 1970

חלום

מעג זיין, דער חלום איז
אן איבערקרימונג פֿון דער וואָר,
מעג זיין, ער איז
אַ נישט-געשטויגן-נישט-געפֿלויגן.
דאָך ס'וירט עפעס נבואהדיקס
אין זיין פֿאַרגלייזטן אומקלאָר-קלאָר,
אַז ס'קומט אויס : בעסער פֿון די אָפֿענע
סע זעען צוגעמאַכטע אויגן...

צי דען בלויז דעמאָלט,
ווען עס עקט זיך דער געדאַנק,
הייבט אָן זיך
דאָס ניט-וואַכעדיקע לעבן,
און ס'איז אַ תּענוג,
אויפֿצוהייבן דעם פֿאַרלאַנג
אויף פֿליגל וואָס אין בין-השמשות-וועלטן שוועבן ?

אַזוי אַ ווונדערלעך איז
דער אין-נעפֿלען-איינגעהילטער יש
וואָס אויף דער גרענעץ
צווישן אמת און ניט אמת,
ווי אַלץ וואָס צינדט זיך,
צינדנדיק זיך לעשט,
און יעדע קלאַרקייט
בײַ אַן אומקלאַרקייט אין קלעם איז...

ווילנע, אַקטאָבער 1963

ערגעץ שפילט אַ פֿידל בײַ דער נאַכט

אַ פֿידל שפילט. די סטרוגע וויינט,
דערמאָנט מיר ווייטע יאָרן,
וואָס פֿערציק יאָר שוין כ'האַב געמיינט
אַז כ'האַב זיי אָנגעוואָרן...

דער פֿידל כליפעט — וויינט זיך אויס
פֿאַרסירעפט און צעצויגן,
ווי די נשמה פֿון אַ הויז
וואַלט עס אַרויסגעפֿלויגן ;

און ווי אַ הוילער צאָן בלייבט שטיין
די שטאַט אָן פֿידלס וויינען.
די גאַס — אַליין, און איך — אַליין,
אַ גאַנצע וועלט — אַליינען...

געהערט כ'האַב אין די פֿערציק יאָר
די סאַמע בעסטע פֿידלערס,
נאָר מיט אַ מאַל מיר דאַכט זיך גאָר,
אַז אַט דער לאַקרעץ-לידלער,

נאָר ער אַליין מיט זײַן געוויין,
געשמאַקלאַזיקן קלאַנגן
פֿאַרמאָגט דעם שלמותדיקסטן חן,
האַט וואָס דעם האַרץ צו זאָגן.

און כאַטש ס'איז צייעוודיק זײַן כליפּ —
אי לאַקרעצדיק אי גליטשיק,
איז ער מיר אַזוי פּײַנלעך ליב —
מיין קינדהייט גלעט זײַן סמיטשיק...

ווילנע, אפריל 1957

דער זינגער

געחלומט האָט זיך מיר,
איך בין אַ סאַלאַווי:
כ׳בין קליין, כ׳בין גרוי,
איך שרעק זיך פֿאַר אַ שפּאַרבער
און איך זינג.
זינט כ׳האַב צוריקגעקערט זיך
פֿונעם זונענלאַנד
ביז אויסזיצן מיין פּאַרעלע
וועט ס׳לעצטע איי,
איך וויג זיך אויף דער צווייג
און אין אַ ברויזנדיקן טרעלן-ים
איך זינק...

די נאַכט איז שוואַרץ,
דער קוסט געדיכט,
דער פֿליגל פֿון טומאַן
באַדעקט מיין גרוי געפֿעדער,
און ס׳בייטשט און נאַדלט
מיין געזאַנג,
און קנייפט, און גלעט
אי הַזקעס מאַכיקע,
אי בליענדיקע סעדער...

נאַר איז דען עפעס ווערט
מיין פּישופֿדיקע שטים?

און סאַראַ חשיבות האָבן
מיינע טשאַקעדיקע קלאַנגען,
אויב איז סך-הכל בין איך
פֿונעם שפּערל-מין
מיט אַלע גרויע נעבעכדיקע
שפּערעלע-פֿאַרלאַנגען? ...

ווילנע, יאנואַר 1968

פּאַפּ-מוזיק

ניטע, טיפשותדיקע פֿידלען!
הערט שוין אויף אזוי מתיקותדיק צו וויינען!
„ליריק“ הייסט הענט, ווען די גראַגער-פּליים זידלען
און די פּויק פֿלײַסט זיך מיט בוכטשעס יעדע רו פֿאַרשטיינען.

„ווילד“ הייסט איצטער דער, וואָס קען ניט איבערטראַגן ווילדקייט.
נאָך ביז היינט געהערן אונדזערע פֿאַרוועלעכצן דעם דזשונגל,
און די אויפֿן שרײַ-יצר אַרויפֿגעצווונגענע קליין-שטעטלדיקע שטילקייט
אונדזערע נשמה-אויפֿבליצן פֿאַרטונקלט.

ווער איז ער, וואָס האָט די העזה פּסקענען: „משוגע!“
בעת אַליין ער איז געקריציקט אויפֿן וויי-און-פּחד-צלם?
ניט פֿאַראַן איז אויף דער וועלט נאָך אַזאַ פֿײַערדיקע תּשוקה
ווי דאָס וועלן אַ צעיושעטער אַרויסגיין פֿון די פּליים...

יפֿו, יוני 1976

בני נאכט אין קארנפֿעלד

גלעט אַ ווינט די זאָנגען קאַרן,
צינדט זיך שטערן נאָך אַ שטערן.
אַט אַזוי אויך מײַנע יאָרן
צווישן ווערן און ניט-ווערן.

גלעט אַ ווינט די זאָנגען קאַרן,
פֿאַלט אַ שטערן נאָך אַ שטערן.
וועלט — אַ רויז, און איך — אַ דאַרן,
פֿול מיט שטעכיקע באַגערן.

גלעט אַ ווינט די זאָנגען קאַרן,
לעשט זיך שטערן נאָך אַ שטערן.
פֿון ניט-זײַן בין איך געוואָרן
און פֿון זײַן וועל איך ניט ווערן.

קאוונע, 1938

דושנער אַוונט

בלויע בומעראַנגען טראָגן זיך געצילט צו מיר
און פֿאַרקערעווען צוריק
נאָך דעם ווי זיי מיין סאַמעטענע רױ האָבן צעשטאַכן.
אַ נערוועזש ווינטעלע וויל איבערציילן מינע האָר,
איז פסדר טועה זיך און הייבט ווידער פֿון דאָס נײַ אָן.
אַוונט-פֿלאַטערלעך פֿאַרגינען זיך אַ קורצן פֿלי
און לאַזן פֿליגעלעך אַראָפּ פֿאַרשעמט,
למאָי זיי זיינען ניט אַזוי ווי די בײַטאַגיקע קאַליריק.
לבֿנה מאַכט אַן אַנשטעל,
אַז איר נאַריש גלאַצן איז גאַר אַנשטעל...

צי דען דאַרף טאַקע די וועלט
דאָס עקלדיקע פֿרייכּן פֿון די פֿרעש
און דאָס רישעותדיקע בילן פֿון די הינט?..

יפֿו, יולי 1977

בושלען פליען

ווען וועלן די זעלבע בושלען
אין א צווייטן גילגול פליען?
און צי וועלן זיין זיי בושלען,
און צי וועלן זיי גאר פליען?

און ווי וועט דער הימל אויסזען,
וועט ער גרויער זיין צי בלויער?
און וואָס וועט דער מענטש זיך ווינטשן —
ציטווייליקייט אָדער דויער?

און וואָס וואַקסן וועט אויף פֿעלדער —
צוקערראָר צי ביטערגראָזן?
און צי וועט מען קענען לעבן
ניט ווי וועלף און ניט ווי האָזן?

און צי... (ווידער „צי“ און ווידער —
ס'נעמט קיין סוף ניט צו די „צי"ען!)
און די פֿראַגעס קוואַלן, קוואַלן,
און די בושלען פֿליען, פֿליען...

יפו, יולי 1976

*

פֿליען פֿייגל אום הקפֿות
(שוין דאָס זיבעטע מאָל זיבן).
בעלי-פֿליגל פֿילן שאַרפֿער
וואָס עס ציטיקט אין דער לופֿט.

וואָלט דער לאָבוס ווינט ניט פֿינֿן
אַזוי תקיפֿותדיק מאַזשאַריש,
וואָלט דאָס פֿידעלע ניט כליפען
אַזוי אומערלעך פֿאַרזיסט,

וואָלטן אפֿשר גאָר די פֿייגל
נאָך געשלומערט אויף די צווייגן
און זיי וואָלטן ניט הקפֿהט
אַזאַ וויסט קבלת-בייזס...

יפֿו, פֿעברואַר 1978

✱

ווילן די טויבן ניט הערן די ראָבן
וואָס מיט פֿאַרלאַשענע לעבנס זיך לאָבן.

ווילן ניט הערן, און מוזן עס טאָן.

ווילן די ראָבן ניט הערן די טויבן
וואָס מיט אַ וואַרקען די פֿרידלעכקייט לויבן.

ווילן ניט הערן, און מוזן עס טאָן.

איינע ניט ווילן, די צווייטע ניט ווילן,
וואַקסן און וואַקסן די קעגן-געפֿילן,

קומט עס פֿאַרגלעטן דער נאַרישער האָן :
זאָגט זיי אַ פֿונקט-אַזאַ נייעם טאָג אָן...

ווילנע, יולי 1969

צוויי אַלבעס

די אַלבע האָט טאַקע קיין אויגן ניט.
זי קען ניט זען, זי אָבער שפירט
(מיט יעדן צווייגעלע זי שפירט)
איר חברטע וואָס אינעם צווייטן עק פֿון הויף.
די זעלבע פֿינגל הוידען אום זיך אויף איר קרוין
און שלאָפֿן שפעטער איין אין יענערס צווייגן.
דוכט, ביידע פֿון איין ביימער־מיין,
מע שטייט בשכנות — אויף איין הויף,
ס'האָט יעדערע די צווייטע ליב,
נאָר ס'איז אַ ליבשאַפֿט וואָס איז קאַלט.

עס פֿעלט דער וואָלד!

ווילנע, יולי 1960

נדבֿה...

אויף אַ ראָג פֿון אַ קאָכיקער גאַס
שטייט אַ בעטלער, ווי שטיין וואָלט אַ סנאָפּ
אַ פֿאַרהילטער אין ברודיקע שמאַטעס,
און ס'טוט קוים אַ צוק אים נאָך יעטווידן קלונג
אין צעבנילטער פֿאַרזשאַווערטער פּושקע.

ווער ווייסט, צי ער אומגליקלעך איז,
ווי סע זעען אים די וואָס זיי וואַרפֿן די פּרוטות,
אַדער האָט ער אַן אוצר אין שטרויזאַק,
ווי ס'פּלוישן עס די וואָס באַריידן?..

און אפֿשר גאַר איז ער אַ רמז? —
אַן אַנוונק אויף יעדן, אויף יעדן
אַן חילוק צי ער איז אַ גבֿיר צי אַן אבֿיון.

יפֿו, יולי 1975

SIC TRANSIT...

אַפֿט עס דאַכט זיך, אַז מען איז צופֿרידן,
און אין הויך איז מען גאַר אָפּגעטעמפּט.
שווינדלען יאַרן טומלדיקע ווי ירידן,
וואַגלט מען פֿאַרלוירן אין דער פֿרעמד.

און צום סוף מע כאַפט זיך, אַז מע האָט פֿאַרהוילעט
ס'צאַרטע וויגליד וואָס האָט אונדז באַגלייט
זינט די מאַמע האָט אונדז אינגעליווליעט,
טראַכטנדיק אַז ליבשאַפֿט קעגן אַלץ באַשטייט.

אין דינן זיקנה-בעט קוקט דאָך אַרײַן די זעלביקע לבנה
וואָס געשמייכלט האָט אַ מאָל צו דיר אין וויג.
מיט אַ פנים פֿון אַ געלער אַנעמאַנע
קלאַגסטו זיך אויף ווייטיק אין געניק...

יפֿו, יוני 1978

*

לאז דעם אומעט פֿאַר דער צײַט
ווען וועסט מיר פֿון פֿרייד זײַן,
לעב מיט אים ניט זײַט בײַ זײַט,
מײַד זײַן פֿראַסטיק עצהן.

זע, אַ וואַלקנדל אַ ווייַס
האַט באַפֿלעקט דעם הימל.
איז עס גרייז אָדער באַווייז,
צופֿאַל אָדער סימן?

ווער פֿונאַנדערקלייבן זיך
קען אין פֿלאַנטער שאלות?
בעסער שוין פֿאַרקלייבן זיך
אינעם וואַלד פֿון וויילעס,

אומשלעפֿן זיך אין דער צײַט
וואָס זי דאַרף נאָך קומען,
זיצן מיט דער ווייטער ווייט
ענג אַרומגענומען,

און דעם אומעט ווי אַ מוק
טרייבן און פֿאַרטרייבן.
טו זיך, פֿרייד, צו מיר אַ רוק,
לאַמיר פֿריינד פֿאַרבלייבן!

ווילנע, מײַ 1964

ביץ-השמשות

איץ די צווישן-רגעס
פֿון ניט-טאָג, ניט-נאַכט,
ווען אויף שטאַרע שטרעקעס
שפּרייט זיך קליפּהס מאַכט,

ווערט דאָס האַרץ מֵבֹלבל,
טרוימווילן — פֿאַרשעמט.
טנוולס קונקל-מונקל
ווי מיט צוואַנגען קלעמט...

נאַכט קען זיין געפֿאַלן,
טאָג קען ציניש זיין,
אַבער לינטשן שטראַלן,
קרייזיקן די שיין

קען נאָר דער וואָס גרויקייט
מאַכט אים פֿאַר אַ קאַט,
און מיט סתם-אַזויקייט
הייליקט ער פֿאַרראַט.

יפֿו, סעפטעמבער 1977

נאָך דער שקיעה

נעם דעם גרויען אומעט
וואָס פֿאַרציט די שויבן
ווען די שקיעה-רויטקייט
טוט פֿון זיי זיך אָפּ,

פֿאַס אים אין אַ ראַם אינז,
זאָרגעוודיק פֿאַרוויקל,
קער אים אום — אַן אויסגאַב
פֿון דער זונענגאַב.

זאָל מען זען און וויסן
אַז ביסט ניט קיין זשעבראַק
וואָס פֿאַר אַ נדבֿה
אויף די קניעס קריכט.

האַסט באַקומען אַנצונד
און קערסט אום דעם אויסלעש —
די מטבע זעלבע
אין אַן אַנדער ליכט.

ס'איז די וועלט פֿאַרפֿיניצטערט,
אַבער דאָס באַטייט ניט
אַז אין דער נשמה
איז ניטאָ קיין שיין.

ס'איז די גרעסטע מיצווה
חושך צו צעשפּאַלטן.
זעץ אַ מעסער העלקייט
אין נאַכטס האַרץ אַריין!

ווילנע, מאַרץ 1971

✽

טאָג וואָס עקסט זיך — וואָר און משל,
קלעם זיך ניט, וואָס גייסט אַוועק.
ווערסט ניט פֿאַר דער צײַט פֿאַרלאָשן —
האַסט דערגרייכט באַשערטן ברעג.

ס'איז ניט צופֿאַל, וואָס די שקיעה
רויט פֿון צאַרענען גייט אויס,
און די שעה פֿונעם פֿאַרגלען
סאַמע מונטערסטע זעט אויס.

אַ ווי ס'איז אַליין זיך סותר
אַלץ וואָס קומט אויף דער ערד.
עמעץ איז אַן איינזען גוזר
און צווינגט זאָגן: „ס'איז באַשערט“,

דאָך מע מוז עס איבערטראָגן
(ס'איז דאָס מאַזלען פֿונעם זײַן),
און פּדי ס'זאָל מאַרגן טאָג,
מוז היינט לעשן זיך די שײַן.

ווילנע, נאָוועמבער 1958

✱

ווי סע זאל ניט זיין אויף דער נשמה דיר,
ווי סע זאל דעם הארץ דינעם זיין פֿרעמד דאָס בענקען,
זאָלסטו דאָס, וואָס רישעות האָט פֿאַרטמאט דיר,
אין זיין ערשטער זויבערקייט געדענקען.

ס'איז די אויסגערימטע וועלט באַדיי אַ פסולע —
ניצוץ-אלוהים אַרומגעעגולט איז מיט סיטרא-אַחרא.
אין דער העלסטער פֿרייד זיך טונקלט אַ פֿאַרדראָסעלע,
און דאָס אומצופֿרידן זיין איז קלעפעדיקסטע מחלה...

אַלצדינג דאַרפֿן מיר, ווי זיין מיר וואָלטן אייביקע,
אונדזער האַנט די גניציקע צו כאַפֿן אויסגעשטרעקט איז.
וויי, מיר זיינען וויסטע אַבערגלייביקע
פֿון פֿאַרנאַרישטע פֿאַרטעמפֿנדיקע סעקטעס...

זוכן מיר און זוכן מיר דעם גאָט פֿאַרהוילענעם,
וואָס ער האָט אונדז אַינגערעדט, ער אומעטום פֿאַראַן איז,
און מיר, וועלט-חכמים — גדלותדיקע גולמים,
שטייען אויס דערפֿון טיראַנישסטע שיקאַנעס.

יפֿו, יאָנואַר 1979

*

קלאַגט זיך רויער אָסיענווינט
פֿאַר דער מאַמע-נאַכט :
„ס'האַט דער לעצטער שלאָפֿלאַזער
אויגן צוגעמאַכט.

קיינער, קיינער הערט מיך ניט,
איבעריק איך בין,
כאַטש איך וויין היינט אַזוי צאַרט,
האַרצדרילנדיק דיין“.

טוט נערוועניש זיך אַ וואָרף
אָסיענדיקע נאַכט :
„האַסט, מיין זונעלע, אַליין
זיך צום נאַר געמאַכט.

אויסגעפֿלויגן ביסט אַ וועלט ;
צייט שוין צו פֿאַרשטיין
אַז ווי האַרץ איז פֿול מיט נאַכט,
קימערט ניט געוויין“.

ווילנע, נאוועמבער 1970

אַן עקסצענטריש ווינטערליד

און אויב עס איז אַלץ נאַר אַ חלום,
איז דעמאָלט דער חלום דאָך וואָר.

טאַנצט, שנייעלעך! טאַנצט אינער פֿאַלטאַנץ...

און אויב ס'איז די פּיין נאַר אַ טעות,
קומט אויס, מע קאַן מײַדן די פּיין.

די טרייסט איז אַ נאַרישע מומע...

פֿאַר וועמען? ווי לאַנג? און צי לוינט עס? —
דרייַ בײַטשן פֿאַר אַלט און פֿאַר יונג.

דער קנוט איז ניט בעסער פֿון מעסער...

אויב אמת און שקר זיך האָסן,
איז האָס דאָך אַ הייליק געפֿיל.

אַ קראַ טראַגט זיך אום איבער שנייען...

דער כאַאָס געבוירן די ערד האָט,
די ערד האָט געבוירן דעם מענטש.

עס דריקט די ירושה פֿון זיידן...

און אויב עס איז אלץ נאָר אַ חלום,
איז חלום דערהויבענע וואָר!

אַ שנייפֿעלד, אַ קראָ און אַ שניי פֿאַלט...

ווילנע, יאנואר 1963

דער שפיגל

אין ענגן עיגול פֿון דער בלאַנקער ראַם
דו ליגסט אַרײַנגעפרעסט — אַ גליווערדיקער סתם...
אַ גלייכגילטיקער סתם אַז לינדשאַפֿט און אַז אַ ווילן,
וואָס האָט קײַן בענקשאַפֿט ניט און קײַן באַגערן ניט צו שטילן,
האַט קײַן מאָל ניט געהאַט קײַן פֿאַרב, קײַן אויסזען
און חזרט איבער אַלץ וואָס קומט פֿון דרויסן,
אַזוי זיך — סתם!...

„וויזסט אַ פנים? נאָ אַ פנים!
וויזסט אַ קאַם? באַקום אַ קאַם!
ס'איז גאַרנישט ניט פֿאַראַן און אַלץ קאַן זײַן,
ווייל אַלץ איז אויסדובטעניש — פֿאַלשע שײַן,
ס'בלייבט גרויער סתם אַפֿילו די קאַלירטסטע וואָר..."

פֿיל איך זיך נאַריש
בעת איך קוק אַרײַן אין דיר אויף צו פֿאַרקעמען מינע האַר,
נאַר מער נאָך נאַריש
(אַזש צוריקגעשלינדערט צום שימפּאַנזע־שטאַם!)
איך בין ווען סתם איך קוק אַרײַן אין סתם...

אַלמאַ־אַטאַ, זומער 1942

איז דער אויסגעשטאפטער אַדלער,
 אויף דער שאַנק וואָס שטייט, אַן אַדלער?
 איז אַ מעכטיקייט די מעכטיקייט פֿון עבֿר?
 אויגן שטאַרן, דאַכט זיך, מיטן זעלבן בלוטדאַרשט,
 שנאָבלהאַק נאָך סטראַשעט מיט דער זעלבער האַרטער שאַרפֿקייט;
 אַלץ וואָס מע פֿלעגט זען, זעט אויס אַזוי ווי פֿרױער,
 נאָר דאָס אומגעזעענע אין אים
 אין גאַנצן אַנדערש איצט מע זעט ניט...

טאָג ווי נאַכט ער שטייט באַהאַפֿטן
 צו אַ נעבעכדיקן פּיצל קלעצל —
 ווייכקייט הילצערנע,
 אַנשטאַט דער פֿעלדזיקייט פֿון שטיינבערג.
 אויסגעשפּרייט די פֿליגל,
 און עס קומט ניט צו אַ פֿאַכען;
 שאַרף די נעגל,
 דאָך זיי ווייסן מער ניט ווי צו שטעכן,
 אויפֿן רוקן קלייבט זיך שטויב — — — — —

אויפֿן רוקן פֿון אַן אַדלער שטויב?!
 און אַנטקעגן — אין אַ דראַטן שטייגל,
 אינעם שטראַם דעם גילדענעם,
 וואָס זון גיסט דורכן פֿענצטער,
 פֿליעסקעט זיך צופֿרידן אַ קאַנאַריק.
 אַ געפֿאַנגענער, אַ נישטיקער — און צוויטשערט...

ווילנע, מאַרץ 1959

דער בעל-חרטה

שפליטער פֿון מיין לעבן — אומגערעכטע שעה,
פונקט ווי אויפֿן ציפֿערבלאַט, דו ביסט אין ערגעץ מער ניטאָ!
ווי אַ שאַטן פֿון אַ וואַלקן אויף אַ פֿעלד,
ביסט אַריבער, זיך ניט אַפגעשטעלט...

וואַלסטו כאַטש ניט איבערלאַזנדיק קיין סליאַד פֿאַרבנן,
וואַלט איך כאַטש געווען פֿון מוזן דיך געדענקען פֿריי;
ליגסטו אָבער, אומדערבאַרעמדיקער גרייז,
ווי אַ שוואַרצע לאַטע אויף אַ בגד וואָס איז ווייס.

איך זאַל זיין אַזוינס באַגאַנגען? כ'קען זיך ניט פֿאַרשטיין!
וואָס מער כ'טראַכט דערפֿון, אַלץ מער מיך מאַטערט עס.
ווי זאַל איך אויך ווייטער צו מיין טרוימען-יום-טוב גיין
אין אַ בגד וואָס פֿאַרלאַטעט איז?..

ווילנע, נאָוועמבער 1958

דאָס ליד פֿון די אָפּגענאַרטע

ווייסע פֿליגל מוזן ניט זיין דווקא פֿון מלאכים,
ווייסע פֿליגל קענען זיין סמאלס נאַרעריי.
דורכגעלעבט מיר האָבן שוין אזוי פֿיל בראָבן,
אַז מיר קענען ניט פֿון חושד זיין זיין פֿריי.

ס'לעבט דער ספֿק מיטן חוצפה-אַנשטעל : ער איז אייביק,
און ער באַלעבאַטעוועט אין אונדזער שווער געמיט.
אַפיקורסים זיינען אפֿשר נאָך עקשנותדיקער גלייביק,
שטרויכלדיק זיינען די צו-זיכערע טריט.

פֿאַלשע ווייסע פֿליגל זיינען פֿינצטערער פֿון שוואַרצע.
זייער קנאַקן ערגער איז פֿון אַ סאַטיר-טלאָען-גאַלאַפּ.
ענג איז דער נשמה אונדזערער ווי אין אַ קאַרצער,
ווערט זי די נשמה פֿון אַ מיזאַנטראָפּ.

יפֿו, יולי 1978

דער פארצאגטער

פֿאַר וואָס גייט מיר נאָך אַלץ אַ פֿראַגע
און עקבערט פסדר מיין מוט?
פֿאַרלוירן כ'האַב מיין עולם-הבא
אין שטראָם פֿון מיין אומרוק בלוט.

געלעסטערט כ'האַב מיין עולם-הזה,
דערזען אים ווי פסול און טרייף;
פֿאַרוואָרפֿן איך האָב אויף מיין עזות
מיט הענקער-געניטשאַפֿט אַ שליף.

ירושא, טראַדיציע און הרגל
מיך דריקן ווי לאַפעס פֿון בליי,
דאָך גרויליקער נאָך איז דאָס ווערגן
פֿון ספֿק: „צי איז עס פֿראַי?“...

ווילנע, אפריל 1971

דער אַפיקורס

געטער האָבן ניט קיין בושה.
געטער קענען אָפטאָן עוולות
און פֿאַר דעם נאָך הייסן דאַנקען.
גרויסקייט גרייסט זיך מיט קאַפּריז.

אַפֿט עס פֿאַכען שפּאַרבער-פֿליגל,
פֿון פֿאַרצוק-תּאוּוה געטראַגן,
אונדז זשע דאַכט זיך אַז מלאכים
שוועבן הייליק דורך דער לופֿט...

און דער אַשמדאָי כיכיקעט,
מיט די ציגנטלאָען קאַפעט —
רייסט און דראַפעט מיט די נעגל
ווי דער הונט אין טראַנס פֿון פֿרייד.

אַ, די גרויסקייט, איר הנאה
איז דערנידעריקן שוואַכע
און מזלזל זײַן מאמינים.
גאַט איז ניט פֿאַרליבט אין מענטש!

יפֿו, יולי 1976

צום רשע

איין מאָס רייד און ניין מאָס שוויגן,
איין מאָס אמת, ניין מאָס ליגן...

און פֿאַר דעם דאַרפֿסטו אַ צונג?

טראַכטן בייזוויליק, שטאַט דענקען,
צוטראַכטן, ס'זאָל יענעם קרענקען...

און פֿאַר דעם דאַרפֿסטו אַ מאַרץ?

נאָר אַליין פֿון אַלץ געניסן,
קיין מאָל מיטגעפֿיל ניט וויסן...

און פֿאַר דעם דאַרפֿסטו אַ האַרץ?

רשע, רשע דו, מרושע,
שוואַרץ דיין מיי-צינט, טרייף דיין רוי-שעה,

דו וועסט אויסגיין, אויפֿגיין וועט דער מענטש.

ווילנע, מאַרץ 1970

דעם עוכר-ישראל

צו די ווינקעלעך פֿון דיין נשמה
גרייכט ניט דער ווינט וואָס דערפֿרישט.
האַסטו פֿרעמדע טרערן זיך געווישט,
ברודערהאַס מיט בגידה דורכגעמישט
און האָסט אַנגעשטאַפט דערמיט דיין טכוירישע נשמה.

איז אַ ווינקעלע פֿון דיין נשמה,
וואָס דערווידער איז איר גאַסטפֿריינדלעך צו זיין,
אַ דערמאָנונג איז אַרײַן
(ס'האַט איר אויסצומיידן די פֿאַרגעסונג אַפּגעגליקט),
האַט דיין האָס אַ כאַפּ געטאַן זי און דערשטיקט.
ס'איז דעם האָס דאָס פֿאַרגעדענקען טמא שבטמא...

איז די צו פֿיל ווינקעלעך פֿון דיין פֿאַרדומפענער נשמה —
טובלע ווינקעלעך וווּ היימיש ס'איז דער גרייז,
וווּ דער יושר איז צעגריזשעט ווי פֿון מיין —
גלאַצט דיין רישעות רויטע אויגן — בלינדע פֿון טראַכאַמע.

ווייעט וועלטס געוויסן, ווי סע ווויען הינט
בעת אַ דאַרפֿישער לוויה פֿון אַ קינד...

יפֿו, דעצעמבער 1978

פאַראַל

שטעלן אָפּ זיך אומבאַקאַנטע מענער צוויי
פֿרעמד אַקעגן פֿרעמד.
און די נאַכט איז פֿינצטער,
און מע זעט ניט וואָס עס טוט זיך —
פֿרעמד אַקעגן פֿרעמד...

אויבן בלינצלען שטערן,
אונטן מורמלען ליפּן...
און די מענער זיך צעשיידן,
און זיי גייען זיך פֿונאַנדער
מיט אַ שותפֿותדיקן גלִיענדיקן סוד.

פֿרעמד געפלעפֿט פֿון פֿרעמד,
פֿרעמד פֿאַרקנסט מיט פֿרעמד —
אייגן, אייגן, אייגן...

ווילגע, מי 1968

וועגליד

ווען דו ציילסט די טריט פֿון אַ לאַנגן וועג,
מיינסטו דאָך נישט אַז פֿון דעם דער וועג ווערט קלענער.
נישט דעם וועג פֿאַרקירצסט, דיין געדולד ציסט אויס,
דעם מהלך דורכמאַכן זאָלסט קענען.

איז דען שייך זאָגן: „אַ, דער וועג איז לאַנג“,
אויב די מאָס פֿאַר לענג קען די לענג נישט מעסטן?
גיי איך מיר אין וועג, ווער נישט מיד פֿון גאַנג
פל-זמן ס'איז דאָס וואָגלען מיר נאָך נישט דערעסן...

לאַנגער לאַנגער וועג וואָס ביסט מיר באַליבט,
דורכגיין כּוואַלט אויף דיר הונדערט האַריזאָנטן!
נישט-געגאַרטער שטעג פֿון קוים הונדערט שריט,
אומווילן טוט בליז אויף די פֿיס מיר אַנטאָן!..

ווילנע, מאַרץ 1959

טראַטואַר

טראַטואַר, טראַטואַר, —
זעלבער וועג צו פֿרייד און צער,
גרוי פֿאַרגלייכגילטיקט געמיט,
שטופסט אָפּ קאַלט די הייסטע טריט...

טראַטואַר, טראַטואַר, —
אייגן, פֿרעמד און גלאַט, און שטאַר,
אויף דיין האַרטקייט וווּיל זיך שפּאַנט,
טראַט האַט פֿינט דעם זונק אין זאַמד.

טראַטואַר, טראַטואַר, —
מיינע טעג אויף דיר כ'פֿאַרשאַר.

ווילנע, דעצעמבער 1962

דער מטורף

אַ, ווי ענג ס'איז פֿרײַהייט
און גערױם ס'איז ווייטיק ;
הינטער קירצסטער שימחה :
צער — אַ לאַנגע שלעפּ.
ס'איז אַ שפּיל אַ בייזע
פֿון „אַט פֿול, אַט לײַדיק“ ;
כִּדראַפּע זיך אויף לײַטערס,
און איך פֿאַל פֿון טרעפּ...
...

כִּהאַב מיין גליק געפֿאַנגען
ווי מע פּאַקט אַ פֿױגל.
נאָר ווען כִּהאַלט אין האַנט אים,
ניט ער פֿלײט, ניט זינגט.
צי כִּהאַלט אַפֿן אויגן,
צי כִּפֿאַרמאַך די אויגן,
זע איך : מע באַקוקט מיר,
ווייס איך אַז מע ווינקט...
...

ס'איז פֿאַר זיי אַ ווונדער,
וואָס איך לאַך פֿאַר אומעט,
וואָס מיין יעדער אַבֿר
ווערגט זיך מיט געפֿיל...
כִּהאַב אַ מאַל געחלומט
נאָר אין שלאָף און שלומער,
...

איצט זע איך חלומות
ווען און וואס איך וויל.

ס'איז געוויס צום גוטן,
כאָטש ס'גייט אויס צום שלעכטן.
שלעכטס און גוטס — די זעלבע
פּינניק-שטריק פֿאַר מיר.
וועל איך זיי אַ כאַפּ טאָן
און צוזאַמענפֿלעכטן,
און אַ שלאַנג באַשאַפֿן,
וואַרפֿן פֿאַר מיין טיר ;

זאָל זי וואַכן, היטן,
אין די פּיאַטעס בייסן,
קיינ מאָל זאָל ניט פֿעלן
אין איר צאָן קיינ גיפֿט.
כיוועל דער וועלט געזעצטער
עפעס נאָר באַווייזן :
זי ביי מיר וועט זען ווי
פֿרייד מיט הפֿקר שטיפֿט :..

כ'האַלט מיין גליק געפֿאַנגען —
אַ פֿאַרשמאַכטן פֿויגל.
ניט ער פּיקט קיינ קערנער,
ניט ער פֿליט, ניט זינגט.
אויגן, אויגן, אויגן...
אומעטום — נאָר אויגן.

איטלעך אויג באַקוקט מיר,
חוזקנדיק ווינקט.

אַ, ווי אַלע האַסן
אויפֿריכטיקע פֿריידן!
ניט געצוימטע מעשים
ווייל מען ניט פֿאַרשטיין.
שלאַגט מען מיר, וואָס כ'קען ניט,
כ'קען ניט אונטערשיידן
ווי עס טויג געלעכטער,
ווי סע פֿאַסט געוויין...

ווילנע, מאַרץ 1959

איך זוך אַלץ אום מיין טייערן...

(פֿאַלקס-נוסח)

איך זוך אַלץ אום מיין טייערן
און קאַן אים ניט געפֿינען.
עס לעשן זיך די פֿייערן,
די גלוסטונגען צערינען ;

און אַלע מיניע חברטעס
זיי האָבן יאָ געפֿונען.
מיין האַרץ אַזוי באַעוולט איז,
כאַטש נעם און שפּרינג אין ברונעם...

כ'האָב אויסגענייט אַ העמד פֿאַר אים,
געהאַפֿט: כ'זועל אים געפֿינען ;
ווי זוכט מען אים ? ווי נעמט מען אים ?
איך גיי אַראָפּ פֿון זינען !

אַ-וויי צו מיניע יאָרן איז,
צום קאַפּ וואָס ווערט אַלץ גרויער,
אַז לעבן מוז מען פֿאַרנווייזן,
און מיין פֿאַר איז דער טרויער !

ווילנע, אַפריל 1946

גאַט פֿון וועלף און גאַט פֿון שאַף

*

אַ ווי שווער ס'איז צו פֿאַרשטיין,
גאַט, וואָס האָסטו פֿאַר אַ מייַן
מיט דיין שטענדיקן פֿאַרקוקן
דעם חר־גדיא פֿון פֿאַרצוקן.

און נאָך מער, נאָך מער ווערט שווער
ווען מען כּמאַרנע טוט אַ קלער,
אַז דו — קעגן אלע לאַוון —
האָסט דיין וועלט אַזאַ באַשאַפֿן!

גאַט פֿון וועלף און גאַט פֿון שאַף,
זאָגסט אויך איצטער נאָך „פי טוב“?

יפֿו, יולי 1976

בין אַדם ליוצרו

גאַט מײַנער, פֿאַר וואָס האָסטו ניט באַשאַפֿן מיר,
מיר זאָלן ריידן דאָס זעלבע לשון?
איך זאָג: „אחד“,
און דו זאָגסט: „ביסט איינער פֿון אַ סך“
(און נאָך פֿון אַזעלכע
וואָס טוען פּסדר ווי ס'איז ניט רעכט).

גאַט מײַנער, מיר זײַנען פּלאַגים,
און דו האָסט דאָך פּלאַגים געאַסרט...

יפֿו, יולי 1978

*

וויי, די שאַטנס יאָגן נאָך די שיין,
און די שיין באַווייזט קוים צו אַנטלויפֿן.
טרינק זשע, צדיק, אויס אויך דו אַ בוטל וויין,
זאַל דער רשע האָבן ווייניקער צו זויפֿן...

איז דער וועלט, וווּ אויף דער העלער זון
לאַקערן פּסדר ליקוי-חמהס,
איז דער בעל-געוויסן אַ בעל-מום,
און געשאַפט ווערט פֿון דער גינציקייט פֿון מאַמעס.

יפֿו, פֿעברואַר 1976

צו דער נאַכט

מיין ניט, נאַכט, דו הערשעווען וועסט אייביק.
שטערן זינען עדות: העל וועט זיין!
כאַטש די שיין איז איצט אויף אַרבעסלעך צעטרייבערט.
וועט נאָך אויפֿגיין זריחה-שיין.

ניין, עס איז די זון ניט אויסגעלאָשן,
זי בלויז אַנדערש וווּ איצט ליכט פֿאַרשפּרייט.
פֿינצטערניש איז מער ניט ווי אַ משל,
הערסט? אַ האַן שוין קרייט!

ווילנע, מאַרץ 1960

*

ווען עס פֿול ווערט דאָס האַרץ מיט פֿאַרנאַכט,
גרויער טריוואַקס פֿאַרחתמעט דעם דמיון,
סאַמע לעצטער באַגער ליגט פֿאַרשלאַפֿט
און פֿאַרלאַנג איז שוין מער ניט דיין קנין,

שלאַג על-חטא זיך : „אַ וויי, כ'האַב פֿאַרזען,
וואָס איך האָב ניט געכאַפט זיך צו טראַכטן
אַז ווי באַלד איך בין גליקלעך געווען,
כיבין גענייגט שוין צו ווערן אַ פּחדן“.

יפֿו, אפריל 1977

*

זוכסט פֿאַר דינע זינד אַ תּירוץ.
גאַט ווייסט, צי ער איז פֿאַראַן ?
מעגלעך גאַר, ער ליגט — אַ שרץ —
אין דער מיס־טהורים־קאַן...

זאַגסט, וועסט זויבערן די טומאה ?
וועסט נאָר מאַכן זיך צו שפּאַט,
ווען דיין טרוים ליגט אין אַ טרונע,
און דיין גאַט איז שיפור לוט.

ווילנע, מיי 1971

*

פֿייגל פֿרײַע קוקן ביטולדיק אויף שטײַגן,
זעען ווי לאַ-יוצלחדיקע די וואָס זײַנען דאָרט פֿאַרשפּאַרט.
פֿייגל פֿרײַע הוידען זיך צופֿרידן אויף די צווייגן :
„מיר האָבן די נאַרנדיקסטע פּאַסטקעס אָפּגענאַרט“,
און — ווי אַלע גליקלעכע — זיי ווילן ניט באַנעמען
אַז דאָס רישעות האָט זיי צופֿעליק געשווינט,
אַז מען יעדערזן קען אין אַ שטײַג פֿאַרקלעמען
און אַז פֿרײַהייט עפֿטערס אין געפֿענקענישן וווינט.

פֿייגל פֿרײַע זײַנען אינגעגלייבט אין זיך,
פֿייגל פֿרײַע זײַנען מזלדיק און זינדיק...

ווילנע, מאָרץ 1968

דיספּוט

— טויזנט יאָכן אויף איין לעבן!.. איז עס ניט צו פֿיל ?
— ווער האָט דיר דאָס רעכט געגעבן טראַכטן, ס'איז אַ שפּיל ?
— כ'טאָר ניט וועלן, ס'זאָל אַ שפּיל זײַן. ס'איז דאָך אַבער פּיין!
— מוזסט פֿאַרטראַגן אויך דעם שאַטן, אויב האָסט ליב די שײַן...

— — — — —
ס'האָט אַ מאָל די זון געדרייט זיך. איצט דרייט זיך די ערד ;
עלטסטער מענטשלעכער וויפּוח מענטשלעכקייט פֿאַרמערט...

ווילנע, מאָרץ 1958

*

עס האָבן זיך קראָען פֿאַרמאַסטן
אינן שעלטן און זאָגן דאָס שוואַרצסטע נבֿיאות.
האָב איך עס דערהערט, בין דערציטערט געוואָרן:
ווי שטאַרק זייער קראַקען דערמאָנט די געשרייען
פֿון רוצחים קאַנוויען
וואָס טרייבן מיט וואַלפֿהינט
אַ מענטשן-טראַנספֿאָרט.

ווי צו מיין אויער
און ווי צו מיין דור!..

יפֿו, אויגוסט 1977

נאָכן דונער...

נאָכן דונער האָט גענומען שמעקן מיט אַזאָן,
דאָך אַ בוים געבליבן שטיין איז דורכגעלעכערט,
און דער אָנגעדוּרדלעטער בעל-גאוּה, גאַלאַגאַנסקער האָן,
האָט געטראָגן זיך: די פֿליגל יום-טובֿדיק צעפֿעכערט.

שטיי איך אַ פֿריטשמעלעטער פֿון אַט די פשוטע עולם-התוהו-סתירות,
עלעהיי אַ בעל-מקובל האָט דערזען די עשר ספֿירות...

יפֿו, יולי 1977

פשוט...

ווען צעשטן ליגן אלע שנורן פֿינקלקרעלן —
הייסט עס : נאכט.

און ווען גאַרנישט איז פֿאַראַן, אחוץ איין פֿינערדיקן טעלער,
הייסט עס : טאָג.

ווי האָב איך עס צו אַזאַ פֿלאַך פּשטות
זיך דערטראַכט ?

זעט אַקאַרשט, צי כ'שטיי ניט מיטן קאַפּ אַראָפּ גאָר,
ווי אַ יאָג...

ווילנע, יאנואר 1968

אַנהייב

כ'ווייס שוין לאַנג אַז ניט דער וואַלד לויפֿט,
נאָר דער צוג טראַגט זיך פֿאַרויס,
דאָך אויך איצט, ווען מיט דער באַן כ'פֿאַר,
דורכן פֿענצטער כ'קוק אַרויס,
זע איך אַז די ביימער יאָגן,
גלייך ווי דעמאָלט — ס'ערשטע מאָל...

פונקט אַזוי, ווען עס נעמט טאָגן,
הייב איך אַלץ פֿון אַנהייב אָן.

ווילנע, סעפטעמבער 1962

דעם שוואַכוויליקן

אַ געבוירענער צו הערשן אויף דער ערד,
דרייסטו אום אויף איר זיך אַ באַהערשטער.
ווייס: צו זיין דער לעצטער וועט דיר זיין באַשערט,
אויב דו פֿליסט זיך ניט צו זיין דער ערשטער.

פֿליגל האָבן דעמאָלט נאָר אַ ווערט,
ווען זיי זינען ניט צונויפֿגעלייגטע.
ס'פֿעלט דיר מוט צו פֿליען? טאָפּטשע אויף דער ערד
אויף די וועגן פֿון דיין האַרבסטיקייט צעווייקטע.

ווילנע, פֿעברואַר 1964

✱

מענטש וואָס אָן מוט — אינעם אומעט פֿאַרזייערט, —
נעסט וווּ דער יאָוש זיין אַש-יום-טוב פֿייערט,
ווערג ניט מיט גרויקייט די גילדענע שעהען,
וויל ניט פֿאַרניינען, וואָס ס'לאַזט זיך באַיאַען!

דרייט זיך אָן עמוד-האש — דער באַגינען,
קען ניט אויף אַיין אַרט אָן אַרט זיך געפֿינען.
יאָג זיך נאָך אים! נאָכן טאָג זיך צו יאָגן
ווערדיקער איז ווי די נאָכט צו באַקלאַגן.

ווילנע, אַקטאָבער 1966

דער ציניקער

אויב דו מיינסט, אז איך פֿאַרשטיי ניט,
ווען איך מאַך זיך, איך פֿאַרשטיי ניט,
אויב דו טראַכסט, אז איך באַמערק ניט,
ווען דיר דאַכט זיך, איך באַמערק ניט,

קענסטו אַלץ נאָך ניט דאָס לעבן.
האַסט געהאַט אַ שלעכטן רבין...

גיי, שלימזל, צו דער קראָ
לערנען „קמץ-אַלף — אַ“.

ווילנע, יוני 1969

צום אמאָליקן לעסטערער

ווייל אַ מאָל האָסט זיך פֿאַרגונען
פֿרעך אַרײַנשפּײַען אין ברונעם,
האַסטו דאָך דערמיט געאַסרט,
מע זאָל טרינקען פֿון זײַן וואַסער.

איז עס איצט אין דיר זיך נוקם ;
פֿון דיין קלאַגן זיך און אויקען
ווערט נאָך טרוקענער דיין גומען...
מוקצה-מוחרם שטייט דער ברונעם,
און אויף דינע ליפן, שפּײַער, —
פֿונעם דאָרשט דאָס זאַלץ און פֿײַער.

ווילנע, פֿעברואַר 1971

מענטש און שטילקייט

ס'איז טרוימיש-רוק אלץ ארום.
סע שניידט זיך דורך אַ בינס געזשום
און ווידער! — ווידער ווערט אלץ שטום...

זיך אויף, מיין האַרץ, און זיך צעשריין:
„איך שטילקייט שטעקט גענאַרעריין,
דער פולס דעם דונער איז געטריין!“

ווילנע, יוני 1967

וואַלקנס

פֿאַר וואָס, מענטש, פֿאַלט ניט איין דיר אַז די וואַלקנס וויינען,
אַז ס'טוט זיי ווי דאָס שטענדיק מוזן וואַגלען,
און מחמת גרימעניש זיי פֿלייסן זיך פֿאַרשטיינען
מיטן געשלינדער פֿון צערוגזהוועטע האַגלען?

ווי האַסטו, מענטש, דעם וואַלקנס ווייטיק ניט פֿאַרשטאַנען?
אַז ביסט אַליין דאָך אויך געגליכן צו דעם וואַלקן:
אויך דינע טרערן פֿאַלן אָפֿט אין קראַטערס פֿון ווילקאַנען,
אויך דיר קומט אויס דער אומבאַשטענדיקייט פֿון ווינט צו פֿאַלגן...

ווילנע, אפריל 1966

*

מחמת וואסערס גיסיקייט,
גאנצקייט און צעריסנקייט,
קומט אַרויס אַז ס'איז אַלץ איינס —
גרויסער ים און טראַפּל קליינס.

וויי, ווי ס'טוט דאָס האַרץ פֿאַרקלעמען
ווען כ'הייב פּלוצעם אָן באַנעמען
אַז אין דעם שטעקט דאָך דער רעיון:
ס'גאַנצע לעבן — הרף־עין!

ווילנע, מאַרץ 1957

ביי אַן אַלטער בריק

אויבן — נאָך די זעלבע בריק
וואָס מיט זעכציק יאָר צוריק;
און דאָס וואָסער אונטן פֿליסט
שטענדיק שטענדיק — אומבאַשטענדיק.

מעגלעך, ווייל עס איז דער שטראָם
אַ געיאָג איבער אַ תּהום,
איז ער אומהיימלעך און וויסט;
ווי זיין אָנהייב, גרוי זיין ענד איז...

ווילנע, פֿעברואַר 1964

✱

צי איז דעם וועווריקל
וואָס אַקראַבאַטעוועט אויף צווייגן פֿון דער סאַסנע
באמת אַזוי פֿריילעך,
אַדער דאָס יאַגט דעם אום אַזוי
די טבע פֿונעם וועווריקישן מין?

דעם ענטפֿער לייען איך
אינעם ירושהדיקן אומעט-בליאַסק
פֿון דינע יידן-אויגן...

יפֿו, יוני 1978

מני

ווי שייך איז הינט די וועלט.
ווי מאַדנע אַלץ געפֿעלט.
דאָס האַרץ, צעשטיפֿט — אַ לאַשעקל
וואָס שפּרינגט, דעם פֿרילינג בריקעט...

און אויפֿן קוסט דער בעז
ווינקט שעלמיש: „ניט פֿאַרגעס
אַז סאַלאַווי זינגט שייך,
גראַד ווייל ער זיך פֿאַרהיקעט“...

ווילנע, מני 1969

אפֿשר...

אפֿשר איז מיין אומעט גאָר ניט שלעכט,
אפֿשר איז מיין אומעט גאָר גערעכט,
און כ'באָעוול אים, וואָס איך אים טרייב,
בעת איך מעשה בעטלער פֿרייד-נדבֿות קלייב?

אפֿשר איז דער אומעט גאָר ניט אַזאַ גזר,
אפֿשר איז ער גאָר ניט אויסן ברענגען צער,
און ער אויף זיין שליחות נאָר באַשטייט:
אויפֿדעקן די ציטווייליקייט פֿון דער פֿרייד?

ווילנע, סעפטעמבער 1970

✽

פֿאַראַן, וואָס קוקן שטענדיק אויף צוריק,
ווי זוכן וואַלטן זיי דעם טאָג ווען זיי זיינען געבוירן.
פֿאַראַן אַבער, וואָס האַלטן ניט פֿון נעכטיק און פֿון היינטיק גליק;
אַזעלכע וועלן נאָר אַ מאָל אַליין אַ טאָג געבוירן!

ווילנע, יאנואר 1957

ווי? ...

טראַגסט זיך מיט דיין טעות אום,
ווי אַן אבן-טובֿ ער זיין וואָלט.
קוקסט מיט ביטול אויף דער זון,
גלייך פֿאַרפֿינצטערן איר שיין וואָלט...

ווי קען מען עס אזוי שטאַרק
אינגעליבט זיין אין אַ פֿעלער,
האַלטן נאָר פֿון טענדלמאַרק
און נשמהס קעלער?..

ווילנע, יאנואר 1971

שפּיל איך זיך...

שפּיל איך זיך און שפּיגל זיך אין שפּיל,
כאַטש איך ווייס, עס איז אַ וויליונגיש זיך קרימען.
און דערפֿאַר ניט זעלטן טאַקע איך באַקום
פֿונעם רבּין — גורל — מיטן רימען.

גוואַלד, דאָס שמונען איז דאָך לאַנג שוין אַפּגעשאַפֿט,
איך דער הינטעניטיקער לער דורכויס פֿאַרבאַטן.
ווי זשע קומט עס, אַז ער איז נאָך ביז אַצינד
פֿון דער שיטה דער פֿאַרעלטערטער ניט אַפּגעטראָטן?

וויי, ס'איז לויט די פּללים פֿון דער שפּיל!

ווילנע, יולי 1971

*

טרוקענע ברינעמער זע איך אין חלום...
א, דו פֿאַרשאַלטענער אייביקער דאָרשט!
וויפֿל איך האָב ניט השערהט געסבראט,
בלייבט אַלץ די סיבה פֿון דאָרשט ניט דערפֿאַרשט...

ווער איז זיין מאַמע? די ברויַקע חמימה
זי די פֿאַרשאַרפֿטע געווירצטקייט וואָס שמאַרצט?
כיוויס ניט פֿאַר וואָס, נאָר כיווער נוטה צו טראַכטן:
דאָרשט קומט פֿון שרפֿות אין מענטשלעכן האַרץ.

ווילנע, מאַרץ 1970

*

ווען די פֿרעש וואַלטן זיין וויסן
סאַראַ ליכטיקע דערמאַנונג
עס וועקט אויף אין מיין זכרון
זייער אַפּשטויסנדיק קוואַקעו,
וואַלטן זיי געוויס דאָך טראַכטן
אַז נאָר זיי, און זיי אַליין נאָר,
זינען גורם טיף געפֿיל...

קוואַקעט, קוואַקעט, גליטשיקע —
טרובאַדרון פֿון די זומפֿן!

יפֿ, אויגוסט 1977

האַנטדרוק

מיר גיבן זיך די הענט —
די האנט פֿון יעדן טוט אַ דריק די האַנט פֿון צווייטן;
און עס פֿאַרשווינדט די טענה: „פֿרעמד“,
און ס'פלאַצן אומצוטרויס און העצעס קייטן.

ס'געדויערט בלויז אַן אויגנבליק —
איין רגעלע די הענט זיינען צונויפֿגעפֿלאַכטן, —
און ס'ליגט די שלאַנג פֿון זיכליבשאַפֿט דערשטיקט,
דער ווילדער איך-אַקס — אַפּגעשאַכטן...

ווילנע, יאָנואַר 1962

שטימונג

דערמאָנסט מיר געשיכטעס וואָס זיינען ניט ליב מיר,
רוקסט אונטער מיר קלעמעניש, איך, דער נאַר, נעם עס.
פֿאַר וואָס ווערט דער לויטערער טאַג פּלוצעם טריב מיר?
אַ ביטערער אמת איז אויך דאָך אַן אמת!

ווילנע, אַקטאָבער 1969

*

איך האָף, מיר וועט ניט זײַן לגנאָי,
וואָס כ׳טו ניט ווי עס איז פּדאָי

(ס'איז ליב געפֿירט צו ווערן פֿון געפֿילן).

און זאָל אויך ניט געזען ווערן ווי שלעכט,
וואָס כ׳בין ניט שטענדיק דעם געפֿילס אַ קנעכט

(עס טרעפֿט, דער קאָפּ קען פֿרײַער פֿונעם האַרץ דערפֿילן).

ווי גוט איז, וואָס דער גורל אונדז באַשערט
אזוי אַפֿט גליקלעך זײַן פֿון טאָן פֿאַרקערט!

ווילנע, מאַרץ 1967

דער טרוים-קרבן

פֿון ברעג דעם זיכערן — דער וואָר —
איז ער אַרײַנגעשפּרונגען אינעם טרוים,
אַראַפּגעטויכט, ווי ס'פּאַסט פֿאַר אַ געניטן שווימער,
און זיך אַוועקגעלאָזט איבער די כוואַליעס לײַגן קלאַפֿטער...

ער האָט צו שטאַרק דעם טרוים געטרויט,
האַט ער פֿאַרכליניעט זיך מיט אים,
אַראַפּ צום גרונט; און ס'האַט אים, אַן אַ זעל שוין,
אויף דער וואָר צוריק אַרויסגעוואָרפֿן...

ווילנע, מאַרץ 1964

גענעזונג

שטעקט א דערמאָנונג — אַ שפּליטער אין האַרץ.
טו איך אַ ריר זיך, דערפֿיל איך אַ שטאַך.
נעם איך אַ נאָדל אַרײַן אין דער האַנט,
זוך אים און זוך אים — רײַט לעבעדיק פֿלײַש.
ווערט נאָר אַ ווונד, און דאָס שטעכן פֿאַרבלייבט...

שטעקט שוין דער שפּליטער באַזוימט פֿון אַ ווונד;
אין אַרט, וואָס צעשעדיקט, נאָך שטאַרקער ער שטעכט.
ברײַקער, פֿלאַמיקער ווערט רק די בראַנד... —
אַ פנים, ס'מוז ווערן דער עבר פֿאַברענט,
קענען ס'זאָל קומען אַ היילונג אין האַרץ.

ווילנע, אַפּריל 1968

האַרבסט

פֿון קווייטן פֿאַרגעלטע, ווי טרײַפֿע פֿאַרלאַנגען,
די יונגיטשקע טויב איז דעם אמת דערגאַנגען,
אַז אַלץ, וואָס איז צײַטווײַליק, מוז דאָך פֿאַרשווינדן,
אַז בלאַט, וואָס ער פֿאַלט ניט, געפֿליקט ווערט פֿון ווינטן...

ווי שוואַרץ איז די קראַ אױף די נאַקעטע צווייגן!
שוין לאַנג האָבן פֿלאַטערלעך אױפֿגעהערט לײַגן,
אַז לעבן איז ליכטיקער פֿאַרביקער ציטער
און בױמקרוין איז מער ווי באַבלעטערטע ריטער...

ווילנע, אַקטאָבער 1965

א בוקעט אויפֿן טיש

די שיין — דורך שויבן דורכגעזיט,
אנשטאָט אַ בייט — אַ קריגל וואָסער.
מע זאָגט, ס'איז אַלץ נאָך זומערציט,
די זון — קיין האַרעלע ניט בלאַסער.

אי קווייטן-פֿאַרביקייט נאָר קלעקט,
אי יונגע בלעטעלעך נאָר גרינען.
מע קוקט, באַווונדערט און מע שמעקט,
נאָר עפעס קומען ניט קיין בינען!

ווילנע, אויגוסט 1962

שאַטן

ווי עס האָט געקענט זיין שיין,
האָט געקענט זיין, און ניטאָ איז,
מוזן קעלט און אומעט זיין,
אַ געפֿיל: ס'איז אַלץ נאָר טעות!

ווילנע, יאנואר 1957

ברכה

איך הער, סע זינגט א לאַרך,
מיר דוכט, סע זינגט דער טיך,
כינעם אויף ווי א געזאַנג
דאָס פֿרעשקוואַקען אין זומפּ.

און א באַטשאַן — א פֿייל
(פֿיס, ליב און שנאַבל — גלייך)
טראַגט פֿון מיין האַרץ פֿאַר דיר
א העלן קנויל געזונט.

ווילנע, אפריל 1969

נאַש מיין פֿרייד...

נאַש מיין פֿרייד ווי גוטן האַניק
(כאַטש ניט ליב איז דיר די בין).
אַלין וואָס דופֿטיק און אַזאַניק,
איך פֿון האַרצען דיר פֿאַרגין.

יא, אין דעם טאַקע דער חילוק
צווישן בין און מענטש באַשטייט:
בין — איר האַניק גיט ניט וויליק,
מענטש — מיט ליבשאַפֿט טיילט זיין פֿרייד!

מאָסקווע, אַקטאָבער 1956

דער זייגער

בראַק! בראַק! בראַק! בראַק!

בראַק, צעבראַק, צעברעך, צעגלידער —
גרויסע גאַנצקייט שפאַלט אויף שפליטערס;
אינעם שפליטער — גאַנצקייט ווידער...

בראַק! בראַק! בראַק! בראַק!

בראַק די אייביקייט אויף שטיקלעך,
פיצל אייביקייט מאַכט גליקלעך.
אַפֿט ווערט מעגלעך אין די ברעקלעך
וואָס אין גרויסן איז ניט מעגלעך...

בראַק! בראַק! בראַק! בראַק!

ס'ברעקלען איז אויך אַ געפֿינען,
דריבלען צווילינגט זיך מיט שפינען;
אַלע סתירות — ענג געבונדן
אויפֿן אומענדוועג דעם רונדן...

בראַק! בראַק! בראַק! בראַק!

בראַק די נאַכט און בראַק דעם טאָג,
בראַק די שעהען, בראַק די רגעס;
דאָס צעבראַקן אָן אַ ברעג איז,
וואָס צו בראַקן קלעקן וועט דיר.
בראַק פּל־זמן סע שפאַרט די פֿעדער!

בראַק! בראַק! בראַק! בראַק!

ווילנע, יולי 1960

*

לאַמיר ניט געטרויען דעם זייגער.
עס האָט שוין פֿון לאַנג אים פֿאַרדרייט זיך דער קאַפּ.
בני אים איז דאָך אַלץ אי דער נאָך און אי איידער,
הגם אויפֿן איצטער ער לייגט רק דעם טראָפּ.

לאַמיר ניט געטרויען די ווייזערס,
זייער אומגלייכן הינקיקן גאַנג.
זיי זינען בטבע פֿאַרגרייזערס —
די פֿאַר פֿון צו-קורץ און צו-לאַנג.

וועבט-לאַטעט דער גרויער לאַטוטניק
און מאַלפּעוועט נאָך אונדזער פּולס.
אַ בידנער איין-זילב-ריידער — נודניק
דערציילט פֿון אַ לעבן אַ פֿולס.

יפֿו, יולי 1978

דער דיכטער

מעגן אלע זייגערס ווייזן איינע און די זעלבע צייט,
איך האָב זיך די מיניקע! —
אַזאַ צייט וואָס ריכטן זיך לויט איר באַטייט:
זען די גרויקייט פֿון דער וועלט אַ שנייקע,
אַזאַ צייט וואָס מינע טרוימען זיך פֿאַר איר פֿאַרנייגן,
ווייל איך קען אין איר ווי אין אַ פֿורעם לייגן
מיין צערודערט אויפֿגעברויזט געמיט
און געשטאַלטיקן דעם יום-טובֿדיקסטן ווונדער — ליד!

יפו, יולי 1975

על-חטא...

איך האָב דערשטיקט אַ ליד
מיט צוגעאיינלטן שרייבן.
מיט זאצן האַמעטנע
כ'האָב אַ געפֿיל פֿאַרשטיינט.
אַ טוונג רוצחישע
כ'בין לייכטזיניק באַגאַנגען
(אַכזריות ביבלישע,
פֿון תּמימות ניט באַחנט!)

איך האָב דערשטיקט אַ ליד.
מינן זיכער זיין אין זיך
האַט אויסגעהוילט די ווערטער.
אַנשטאַט דער שאַפֿונגפֿרייד
עס פּלאַגט מיך אומברענגפֿיין.

איך האָב געטייט אַ ליד,
דער שאַפֿער איז אַ מערדער.
צי קען דען עפעס נאָך פֿאַרברעכערישער זיין? ...

ווילנע, מי 1968

דיאגענעסן

שוין אזוי פֿיל מאָל דו האָסט געזען די זון
און דאָס לעבן אַלץ נאָך ניט דערקענט...
דיאָגענעס, מיינסט, דיין פֿרײַהייט איז אין טון
און דו ליגסט אין איר גאָר צווישן ענגסטע ווענט...

צײַט שוין, דו פֿאַרלאָזן זאָלסט דיין קלעם :
זאָל אין פֿולן וווקס דינעם דיך זען די גאָס!
דיאָגענעס, נאַריש איז צו מאַכן זיך אַ שם
מיט אַ לעפּיש וואַלגערן זיך אין אַ פֿאַס...

זאָל די טון צו אַל די שוואַרצע יאָר
קײַקלען זיך אין וועלט אַרײַן אָן דיר!
ס'איז דער דענקער מיט דער ענגשאַפֿט ניט קיין פֿאַר ;
אויב שוין יאָ אַ טון, איז זאָל זי זײַן מיט ביר,

אויב די זון זען, איז ניט ליגנדיק אין פֿאַס,
נאָר שפּאַצירנדיק איבער דער ברייטער וועלט.
דיאָגענעס, משוגעת בלייבט משוגעת,
אויב אַפֿילו זי אויך עמעצן געפֿעלט...

איך בין אויך אַ גאַרנישט־דאַרפֿער פּונקט ווי דו,
אויב דאָס דאַרפֿן די גערעכטיקייט פֿאַרלענדט.
ס'טרעפֿט, אויך מײַן נשמה נייטיקט זיך אין רו
מער נאָך ווי פֿאַרהאַרעוועטע פֿיס און הענט ;

אַבער אין דער טון זיך לאָזן דורך דער וועלט —
הייסט: ניט זיך און ניט די וועלט פֿאַרשטיין...
דײַגענעס, ווער האָט דיר די זון פֿאַרשטעלט?
אַלפסנדר מוקדון, מיינסטו? — דו אַליין!

מספים: לאָמיר גיין, לויט דיין באַגער,
אינעם מיטן טאָג אַ מענטש זוכן מיט ליכט.
וואָס אַבער וועט זיין דערפֿון דער מער,
אַז דער מענטש, ווילסטו, זאָל האָבן דיין געזיכט?

און דער מענטש, ער איז דאָך ניט אַ שנעק
אַז עס זאָל זיך נאַכשלעפן נאָך אים זיין הויז.
דײַגענעס, וואָרף די טון אַוועק!
אינגעשפּאַנטער דענקער, שפּאַן זיך אויס!

ווילנע, מײַ 1957

צום פֿאַנאַטיקער

צי מיך ניט,
פֿאַרעקשנטער רק־איין־זאַר־זעער, אין דיין טעמפל,
וואָס דיין פֿאַרשטאַרטקייט
איז אים, ניט ווייניקער ווי מיין אומגלייבן, מחלל.
מיר זיינען ברידער אין זינד,
און דיין גאָט באַהאַלט זיך פֿון אונדז.

קוק ניט אויף מיר מיט אַזאַ ביטול.
זע זיך ניט פּוהן־גרוֹלדיק,
עס איז גאָר ניט אַזאַ יחוס!
דער פּוהן־גרוֹל איז דאָך
די בולטסטע פֿאַרניינונג פֿון גרויסקייט,
וואָרעם אויב בײַ גאָטדינערס זיינען פֿאַראַן מדרגות,
איז דאָך די ניט־גלייכהייט מן השמים,
און עס ווערן געפֿשרט אַלע קוואַלן פֿון אומרעכט.

צי מיך ניט,
פלומרשטער עיקר־ווייסער, אין דיין מיקדש
וואָס איז אַנגעפֿילט מיט אַרויפֿגעצווונגענע תפילות
און איז דעריבער מער נאָך ליידיק.
וויילסט, איך זאָל שפּרינגען „קדוש, קדוש, קדוש“?
עס איז מיר ניט שווער,
אַבער דאָס זאָגן דרייַ מאָל נאָך אַנאַנד דאָס זעלבע
איז אַ דערווייטערן זיך
אויף נאָך דרייַ טריט פֿונעם אמת...

נו יאָ, דיך אַרט עס ניט.
דיך גייט ניט אָן דער אמת גופא,

נאַר דאָס ריידין אין זײַן נאַמען,
און אײך, וואָס קום דינען גאָט
אויף אַלעם פֿאַרטיקן, בין ניט בודק
צי דיין „עבֿודה“ איז עכט.

צי מיך ניט,
אומגעבעטענער בעל-טובֿה,
אין אָרט וווּ ס'גילט אײַנרײַדעניש,
וווּ די נשמה שעפט פֿאַלשע היילונג
און וווּ פֿראַגעס מעגן פֿאַרבליבן אָן ענטפֿערס.
נאַרײַע מיר ניט הכנעה,
וואָס איז דאָס נאַרישסטע אויסטראַכטעניש
פֿונעם גרעסטן תּמים — דעם יצר-טובֿ!

שלעפּ מיך ניט, געניטער גענאַרער,
אַזוי טעמפּ אין דיין טעמפל!
זעסט פּלומרשט קלערער פֿון אַלעמען,
גלאַצסט די אויגן צו דערהויבנקייט
און פֿאַרזעסט דינע באַתפֿילהטע מעשים-רעים.
באַהאַלט זיך ניט פֿון זיך,
וואַרעם וועסט זיך ניט געפֿינען
און וועסט אַוועק פֿון דער וועלט
אַ שויץ פֿון פֿרײַער פֿאַרשוונדענער...

אַ, דו פֿון עקשנות דורכגעפֿרעסענער מקפּיד־מחמיר,
ביסט דער פֿאַרלוירנסטער מענטש!
דער פּיקהאַלץ קינאה, וואָס בײַ דיר אין ברוסט,
פּיקט ניט די ווערעמלעך וואָס נעסטיקן אין דיין געוויסן,
נאַר די צאַרטע בליטעלעך פֿון דיין אַנקרייטיקער לײַטשיקייט.

וואָס פֿאַר אַ זינען האָט דיין פֿרום גלאַצעניש
און וואָס קענען אויפֿטאָן
דיינע מאָרגן-תּפֿילות און דיין נאַכט-געבעט,
אויב די פֿינצטערקייט פֿאַרשלאָפֿסטו
און די טאַגליכט פּרוּווסטו רק
מיט געדיכטן וויירערך פֿאַרנעפלען?

זאָג, האַרטנעקיקער פֿאַרנעפלער, צי דען זעסטו ניט
אַז דער גורל מאַכט פֿון דיר, דעם ערשטן, חוזק?
מיט דיין פּנִיהֶדִיקֵיט טרִיבֶסטו פֿון זיך די וואָר,
טוסט אָן דעם עקשנות אַ ווייסן קיטל
און וויירעכסט אַ פֿאַרזונקענער אין נבִיאות-צבִיעות.
מאָך ניט קיין אַנשטעל פֿון אַ פּוהן-גדול!
פל-זמן ס'איז מעגלעך ס'זאָל אַ פּוהן-גדול זיין,
איז ניטאָ קיין אַרט פֿאַר גאולה.

יפו, סעפטעמבער 1975

אונטערן בוים — דעם קרוב פֿון עץ-הדעת און עץ-החיים

(לירישע רעמיניסצענצן)

געלעסטערטער, געליטערטער בן-אָדום,
הער ווי עס דאָונט דער בוים
מיטן שטאַמלענדיקן פּלאַפּלען פֿון זינגע בלעטער.
דאָס דאָונט ער צו דיר, וואָרעם פֿאַר אים איז אַלץ,
וואָס איז גיט צוגענאַפּלט צו איין אָרט, אַ גאַטהייט.
פֿאַרגעטערט ער דיך און איז דיר מקנא —
עס גלוסט זיך אים אַזאַ ווי דו זיין...

שעץ, פֿאַרגעטערטער, דעם בוים מענטשפֿאַרכטיקייט,
זיין זויבערע ניט-ביזוויליקע קינאה
און גיב אים צו פֿאַרשטיין
אַז ביסט נאָך מער פֿון אים אין שליטה פֿון דער ערד.
ער נאַר צו איין אָרט איז באַהאַפֿטן,
און דו — צו הונדערטער רק אַנדערע און אַנדערע געהערסט...

אַ, ווי פֿאַרדבֿקהט פֿרום סע שעפטשעט דער בוים,
און ווי עזותדיק וווּלעריש עס זינגט דער פֿויגל!
ניט שוין זשע מערקסטו ניט דעם חילוק?
נאָר ווי קען מען גאָר פֿאַדערן דו זאָלסט אים מערקן,
אויב דו קאַפּאַבל ביסט באַווונדערן אַ ליידיק צירלעך בלימעלע
מער ווי די צייטיקע מיט קערנער פֿולע זאַנג,
און „שיין“ זאַגסטו אויף דעם
וואָס מאַניעט שיפורלעכע פֿלאַטערלעך און רוגזהדיקע בינען?

געלעסטערטער, געליטערטער,
דו הערסט זיך צו צום וויען פֿונעם ווינט
און ספֿאַלט דיר גאָר ניט איין

אז ער דאָס מענטשלעכע געווייזן קרימט איבער...
ווי קענסטו זיין געדולדיק צו אַזאָ
וואָס פֿליַסט זיך שפּאַטן פֿון דיַן ברודערס טרערן?
דו זאָגסט, אַז בעת דערהערסט: מע וויינט,
ווערט אַלץ אין דיר פֿאַרקראַמפֿט,
און אויס איז מיט דיַן קענען ניכטער שאַצן...
רייד זיך ניט אַיַן: ס'איז גוטהאַרציקייט.
דאָס איז די שלאַבעריקייט פֿון אַ בעל-חלומות
וואָס האָט דערשפּירט, ער איז דעם לעבנס שטיפֿקינד...

דראַפּעט זיך די זון אויף בלאַנקן גלאַטן הימל
(ביז האַלבן טאָג — אויף צו דערגרייכן דעם זעניט,
נאָך האַלבן טאָג — צו האַלטן זיך און ניט אַראַפּפֿאַלן אין אַפּגרונט).
זעסט עס באַשנימפּערלעך,
וויילסט אָבער זיַן בר-דעתדיקער פֿון דיַן ראַיה
און ליב איז דיר צו וויסן: ס'איז דיַן אויג זיך טועה.
באַגערנדיק זיַן קליגער פֿון דיַן טבֿע,
דו אַפֿטלעך, מעשה גרעסטער שווינדלער, זיך גענאַרסט...
דאָך קלעם זיך ניט!
דאָס טועה זיַן זיך איז דעם מענטשס באַחנטקייט,
פּונקט ווי גאַטס צאָרן איז דער סימן פֿון זיַן מאַכט.

געלעסטערטער, געליַטערטער,
(דו — צווישן ברייטן טויער פֿונעם עֵבֶר
און שמאַלער שפּאַרע צו דעם עתיד),
דיַן לאַנג-קורץ לעבן איז אַ צוגוויינט
דורך אַ פרודור צו אַ טרקלין
וואָס וועט אַ מאָל אַליין אַ פרודור זיַן —
אַ פרודור פֿאַרן נאָך-דיר-דור.
אַ, וויפֿל מאָל האָסטו עס שוין באַנומען
און מיט אַ פּיוון עס פֿאַרגעסן,

ווייל קענסט ניט מספּים זיין
דין טרקלין זאל פֿאַר עמעצן זיין בלויז אַ פּרוּדור.
דערויף ביסט דאָך געשטראַפֿט מיט איכיקייט,
און זיכליבשאַפֿט דער קראַכמל איז פֿאַר דיין נשמה...
עס האָט דיר גאָט אין זיין געשטאַלט באַשאַפֿן,
דאָך דו באַשאַפֿסט אים איבער און באַשאַפֿסט אים איבער.
איז עס דערפֿאַר וואָס זעסט אים ניט?
ניין, ס'איז דערפֿאַר וואָס זיך דו זעסט ניט.

טו נאָר אַ טראַכט און זאָג
וואָס טענהט עס אַ לעבן לאַנג דיין דופֿק —
„פֿאַראַן!“, „פֿאַראַן!“ אָדער „ניטאָ!“, „ניטאָ!“?
און אַפֿשר גייט עס דורכגעמישט?
נאָר דעמאָלט איז עס דאָך שוין האַרצפֿעלער!..

ווי-וויי, געלעסטערטער, געליטערטער בן-אָדם,
דער פֿאַרער פֿון צעפֿאַלענע כימערע-וועלטן
האָט זיך אַראַפּגעלאָזט — אַ כּמאַרע-פֿאַרהאַנג —
פֿאַרשטעלט און מער נאָך בלייך געמאַכט
די אויך אַזוי שוין פֿאַרלִבְנַהוּעטע זון.
ווער האָט עס אויסגעטראַכט די שלווה און ער גרייסט זי,
ווייל ער איז זיכער אַז אין איר צופֿרידנקייט געדינט?
צופֿרידנקייט איז דאָך סקלעראַז פֿון דער נשמה!

געדענק, געלעסטערטער,
געדענק, געליטערטער,
אַז אויף דיין איטלעך טראַטעלע טוט לאַקערן
דער פֿון די בראַשית-טעג באַליידיקטער תּוהו־וּבֹהוּ.
ער איז אַ נוקם — אַכזר.
ער ניט פֿאַרגעסן וועט די עוולה פֿון יצירה
און וועט ניט מיד ווערן צו האַדעווען זיין שדיכע —

די גליטשיקע צו-זינד-צוריינדיקע שלאנג
(דאָס גלייבן אין דער סיטרא-אַחרא איז ניט זאָבאָבאָנע,
עס איז אמונה אָן איר ראָזעווער באַפֿאַרבונג,
און טהרה מיט טומאה זיינען אונדז באַשערט
פל-זמן די זון איז ניט ביכולת
איינצטיק די גאַנצע ערדקויל צו באַשיינען).

נו האָסטו שוין דערהערט, געלעסטערטער?
האָסט שוין דערהערט, געלייטערטער,
ווי ס'דאוונט דבֿקותדיק דער שטאַמלענדיקער בוים?
דערהער זשע אויך דאָס שטילע ברכי-נפֿשי-שעפטשען פֿון אַ גרעזל
און דו דערלייזט וועסט ווערן פֿון דער שרעק פֿאַר שטורעם,
געלעסטערטער פֿון עץ-החיים,
געלייטערטער פֿון עץ-הדעת.

יפֿו, יולי 1976

אין קלעם פֿון געהאַרַכיק זײַן

דער עבֿד

כ'האָב ליב מיין האַר פֿאַראַכזרטן,
זיין צאָרנדיק געוויטערן.
כ'האָב ליב פֿאַר אים צו בוקן זיך
און פֿאַר זיין בליק צו ציטערן.

איך האָב ביים הונט געלערנט זיך
ווי אָן אַ מאַס געטריי צו זיין.
נאָך זעקס יאָר אונטערטעניקייט
וואַלט מיר אַ יאָך זיין פֿריי צו זיין!

מיין אויער דורכגעשטאַכן איז —
די אַל באַהעפֿט מיך צום האַרס טיר.
ווער ס'זעט עס, איז מבֿוזה מיר,
דאָך בושה לאַנג שוין פֿרעמד איז מיר.

פֿאַרביי וועלן די חרפה־טעג,
מע ט'אויפֿהערן באַשפּייען מיר,
און איך וועל ווייטער זיין מיין האַרס
און פֿריי זיין פֿון באַפֿרייען זיך.

מיר ווידער אַ מאַל הייסן גיין
ט'ניט קומען אויפֿן זינען אים,
און שוין דאָס גאַנצע לעבן מיינס
כ'זועל, ווי דער קעמל, דינען אים!

ווילנע, נאָוועמבער 1967

פֿירער...

פֿיר אונדז, פֿירער! פֿיר אונדז, פֿיר!
אונדזער טראַט געהערט צו דיר.
גוט איז וואָס נאָר דו אַליין
וויסט ווהיזן מיר דאַרפֿן גיין!

פֿיר אונדז, פֿירער! נייט און פֿיר!
ס'איז אַ גליק צו דינען דיר —
זיך אַ וואָרף טאָן אויף די קני
פֿאַר דיין קאַלטן אויגנגלי.

פֿיר אונדז, האַרטער פֿירער, פֿיר!
בייג אונדז, ברעך אונדז, קנעט, דרעסיר.
מיר זינען מיט גרעסטער פֿרייד
פיין ביי דיר צו נעמען גרייט.

פֿיר אונדז, רשע פֿירער, פֿיר!
בטל ווערן מיר פֿאַר דיר!
נישטיק זינען מיר אָן דיר!
און מיט דיר — — — ?

פֿיר די סטאַדע! — פֿיר אונדז, פֿיר...

ווילנע, אַפריל 1968

לית דיין!...

עס פאסעוועט רישעות מיט אומרעכטס פלי-זיין:
לית דיין ולית דיין,
לית דיין ולית דיין.

קאט ברילט ווי אַ לייב, קרבן שטומט ווי אַ שלייען.
לית דיין ולית דיין,
לית דיין ולית דיין.

אין בלוט און אין גאל טרינקט זיך מענטשלעכער רעיון.
לית דיין ולית דיין,
לית דיין ולית דיין.

די פלאַפּלערקע טרייסט איז שוין אויך מיד פֿון ברייען.
לית דיין ולית דיין,
לית דיין ולית דיין.

באַשאַפֿער פֿון טויטשלאַג — געזעצגעבער קײַן,
זײַ דו כאַטש דער דיין,
זײַ דו אונדזער דיין!!

ווילנע, יוני 1969

ניט גרינג איז צו פֿאַראורטלען זיך! *...

ניט גרינג איז צו פֿאַראורטלען זיך!
מע מוז אָבער, מע מוז.
ווי לאַנג קען מען אַ ניכנע זײַן
און תמיד „גײן אין פֿוס“? ...
נו יאָ, מע האָט מיר אָנגעטאָן
דאָס שאַנדהעמד פֿון אַ שולד.
ווי האָב איך אָבער אזוי לאַנג
פֿאַרטראָגן מיין געדולד?

ס'איז יעדנס לעבן ווערט אַ סך.
די פֿרײַהייט — אָבער מער!
ניט אַלץ איז נאָך דאָס ברויט, די פֿרײַד,
די פֿרײַנדשאַפֿט און די טרער.
אַ, קנעכטישע פֿאַרליטנקייט
און מצדיק זײַן דעם דין;
אַ, הינטישע געהאַרכיקייט,
אַ נישטיקער איך בין! ...

פֿאַראַן אַ זון, אַ שטורעמווינט,
פֿאַראַן אַ פֿלאַם פֿון האַס.
זע, ס'קניקלט זיך אַ ליידיקע
די דיִאַגענעס־פֿאַס.
צינד אָן זי, מענטש אַנטמענטשלעכטער,
און קרייך אין איר אַרײַן.
וועט אפֿשר דיִינע שאַנדצײכנס
דיין אַש מכפר זײַן...

ווילנע, יאנואַר 1969

* אין די לענדער פֿון צוואַנגרעזשימען ווערן אַלץ עפֿטער די פֿאַלן פֿון אונ־
טערצינדן זיך, ווי אַ פּראָטעסט קעגן דער פֿאַרשקלאַפֿונג.

אויטאָדאַפֿע

פֿייער טוליעט זיך צום האַלץ,
שפּרינגט דעם מענטש אַריבער.
אי דעם שניטער אי דעם פּלאַץ
טרייסלען גרויל און פֿיבער...

עקבערט רויך די פֿייערוואַנט,
בויערט אין איר נישעס.
רויט דער פֿלאַם און רויט דאָס בלוט,
רויט דעם תּלינס רישעות.

שטאַרט באַצווונגענער פֿאַרקראַמפֿט
(ווי אַ סנאַפּ געבונדן).
לייב, וואָס שיצט אַ שטאַרקן גייסט,
שרעקט זיך ניט פֿאַר ווונדן...

רייסט זיך פֿלאַקער אָפּ פֿון האַלץ,
טרעט צום מענטש צו נענטער.
שענדער, שענדער, האַלט אים אָפּ!
איצט איז צייט נאָך, שענדער.

אַ!.. פֿאַרקרעמפּעוועטן גוף
קעמען רויטע קאַמען!
ניט נאָר לייב, געבייז, און בלוט, —
מענטשלעכקייט אין פֿלאַמען!

דולט דער פֿלאַקער, ווילדעוועט,
ברעכט די צונטער־פֿינגער...
רשע, ווער האָט דיר דערלויבט
זיין דעם צדיקס צווינגער?

און דיין ברודער אין פֿאַרברעך
זיין זאָל פּראָמעטעוּס ?
ווער האָט דיר געגעבן רעכט
טרייף מאַכן אידעעס ?

ניין, ס'וועט גאַרנישט פּוועלן
דיין רציחה, הענקער !
דער געדאַנק ווערט ניט פֿאַרברענט
מיטן לייב פֿון דענקער !

וואָס מיט שניטערס טוט מען אויף,
איז אויך ווי אַ שניטער —
ס'בלייבט פֿון דעם אַ הויפֿן אַש,
און די צייט שפּאַנט ווינטער !...

ווילנע, אַפּריל 1970

כ'וויל דערציילן אייך אַ מעשה...

כ'וויל דערציילן אייך אַ מעשה
פֿון אַ מלך מיט אַ מלכה.
און דער מלך איז אַ למך,
און די מלכה איז אַ מאַלפע.

און אַרומגערינגלט זיינען
זיי מיט זיבן פּאַפּוגייען
וועלכע פּלאַפלען ווי די ווייבער,
אויף חידושים פּליאַטקעס ברײַען.

און די אייזלען הערן צו זיך
מיט די אויערן די לאַנגע
און זיי זיינען הייליק זיכער:
זיי דעם תּוך זיינען דערגאַנגען.

און די הינט פֿוילן זיך היטן
(זיי נאָר אויסן זיינען בייסן).
און די ברודיקע חזירים
טוען אַפּ געמיינסטע מעשים...

קוקט דער מלך — סאַמע תקיפֿות,
רעדט באַפֿוילעריש און שפּאַטיש,
פֿון די פּיאַטעס ביז די פּאַטלעס —
גאוועדיק און אידֿאַטיש...

אויב עס איז אַזאַ דער מלך,
אויב עס איז אַזאַ די מלכה,
איז נאָך צען מאָל ווייטיקדיקער
דאָס באַקומען פֿון זיי מלקות.

אוי, ניט גוט איז אונדז, ניט פֿריילעך!
יעדער טראַכטן מוז: „איך שעם מיר,
אויב עס איז מיין האַר, דער מלך,
אַזאַ רשע און אַ למר”.

אויב עס איז דער מלך־אַכזר
אויך אַ טיפּשותדיקער קעניג,
ווער זשע, ווער בין איך אַזעלכער,
איך וואָס בין אים אונטערטעניק?...

ווילנע. מאַרץ 1969

בעלי-חיים

דער האָז

ווער גנבֿעט זיך אַהער ?
אַ פֿוקס אָדער אַ וואַלף ?
איך ווייס ניט ווער,
נאָר עמעץ, פֿיל איך, לאַקערט...

אַרום דער שניי — אין גאַנצן ווייס,
קיין איין באַשעפֿעניש אויף אים.
מע זעט קיין שפור, מע הערט קיין שאַרף,
דאָר עמעץ ערגעץ לאַקערט...

ווי גוט איז מיר
ווען כ'בין אַ רגע ניט געיאָגט,
ווען איך קיין קרייטעכצער און מאָר,
און ס'רוען מיניע פֿיס די לאַנגע און די קורצע...

נאָר זעלטן-ווען אַזוינס געשעט;
און אויב עס טרעפֿט שוין, גלייבט זיך ניט.
דער פּחד יעדע רוי דערשטיקט,
די מורא ראַטעוועט און... גריזשעט.

אַ, אַלע גייען זיי אויף מיר !
דער פֿוקס, דער וואַלף,
דער הונט, דער מענטש
מיין פֿעלכל און מיין פֿלייש באַגערן...

איך בין פֿון אלעמען געינגט,
אקעגן אלעמען כ'בין שוואַר,
נאָר כ'וויל ניט שטאַרקער זיין פֿון זיי,
איך וויל נאָר פֿון מיין שרעק זיין שטאַרקער!

פֿאַר וואָס? .. פֿאַר וואָס
איז אזוי שווער צו זיין אַ האַז? ...

ווילנע, נאָוועמבער 1962

דער וואָלף

ס'איז פֿינצטער שוין.
ס'ווערט אזוי אָנגענעם צו ווױען...
אין וואָלד — נאָר ווייַסער שניי,
איבערן דאָרף — אויך ווייַסע רויכן;
פֿון העלער רױ
צו העלן אומרו צייט...

די נאָז איז פֿיכט,
אין פֿיס — אַ טרױבנדיקע שטייפֿקייט,
אַ שאַרפֿע לעכצונג
אין די אינגעווייד זיך קלאַגט:
„קײן פֿערד! קײן קאַלב!
קײן ציגעלע אַפֿילו!“
וואָס איז אַ וואָלף אָן אַלעם דעם,
אויב ניט אַ הונט? —
אַ הונט מיט אויערן
וואָס ווױעט ניט, נאָר בילט...

סע שפּרינגט אַ האָז?? —

ניין, ס'האַט מיר אויסגעדאַכט זיך.
דער הונגער אַפֿט די אויערן פֿאַרפֿירט.
דער האָז איז ווייַט —
ער מײַנדט מיך אויס,
ער ווייכט פֿון מיר, דער פּחדן.
אַ, ווי כ'פֿאַרלינד אים ניט,
ווי כ'האַב אים פֿינט!
אַזוי צו וועלן לעבן...
מיט אַלע מײַנע צײַן

איך האָס אַזוינס.
דאָס וועלן בייסן איז דאָך
שטאַרקער פֿונעם וועלן לעבן...

איך גיי, עס פֿירן מיך די ציין.
כיוויס : אַלץ איז נאָר אין זיי געווענדט.
אַ צאָן, וואָס שטעכט זיך ניט אַריין
אין יענעמס פֿלייש,
דאָס פֿלייש דאָס אייגענע, דוכט, רייסט,
און ווען ער בייסט אַ פֿרעמדנס לייב,
ווערט ס'לייב דאָס אייגענע
ווי פֿון דאָס נין געבוירן...
נאָר וואָס זשע קענען אויפֿטאָן ציין
אַז אַלע אַלע מיינדן מיך,
אין וואָלד און פֿעלד מע לויפֿט פֿון מיר.
אַ, שווער איז מיר, איך בין אַ שטאַרקער!

שטאַק פֿינצטער שוין.
איך גיי, און קיינער וואָלט מיך ניט געמערקט,
נעמען די ניבֿזהדיקע הינט
פֿון פֿעל זיך רייסן.
זיי בילן, און דאָס דערפֿל הערט,
פֿאַרשטייט אַז איך דערנענטער זיך,
און ס'וואָרט געוויס שוין מיט אַ פֿרענט
דער שוואַכלינג שפֿלער
וואָס האָט פֿון לאַנג שוין
ווי מע גייט אויף אַלע פֿיס פֿאַרגעסן...

אַזא געראַטענע די נאַכט —

אַ פֿראַסטיקע, אַ פֿינצטערע,
און ס'ליגן סתם
אַזוי פֿיל לעמעלעך
און קעלבער אין די שטאַלן...

אַ-וויי מיר, וויי! —
ניטאָ קיין רויטקייט אויפֿן שניי!

ווילנע, יאנואר 1963

דער האָן

איך ווייס ניט וואָס אַזוינס דאָרט איז —
אַ רויטער קאַם צי אַ רויט איי...
נאָר איך שפּרינג אויף אויף לאַנגע פֿיס,
פאַטש מיט די פֿליגל און איך קריי:
„דער האָן איז קלוג!
דער האָן איז קלוג!“
און ס'העלפֿט מיר הינעריש געשריי:
„קוק-קוק, קוק-קוק,
קוק-קוק, קוק-קוק:
אַ רויטער קאַם צי אַ רויט איי?...“
מיין בליק איז ווייטזעיק און קלאַר,
דער שלאָף אים מער שוין ניט פאַרדעקט.
מיין פֿוס אין מיסט זינקט ביז צום שפּאַר,
און פיקעכץ קלעקט,
און פיקעכץ קלעקט...
די הינער טאַנצן אַרום מיר:
„אַזאַ-אַ האָן איז דאָך אַ גליק.
ער גראַבט אויס קערנער אָן אַ שיעור —
פיק-פיק, פיק-פיק,
פיק-פיק, פיק-פיק!“
צעפֿעכערט זיך מיין שיינער עק,
מיט גאווע גיסט זיך אָן מיין אויג.
כ'שפּאַן אום אין הויף פֿון ברעג צו ברעג —
איך טויג! איך טויג!
איך טויג! איך טויג!
און אויבן כ'זע, דאָס רויטע איי
איז אַזוי שרעקלעך, שרעקלעך גרויס.
ס'זאָל נאָר פֿון דעם ניט, וויי-וויי-וויי,
קיין האָן קיין גרעסערער אַרויס!..

פֿאַרדריסט עס מיר, לאַז איך אַראָפּ
מיין שטאַרקן פֿליגל ביז דער ערד,
אַ פּיק אַ קוואַקע כּיטו אין קאַפּ,
און כּיפֿיל נאָך מער מיין גרויסע ווערט:
נאָר איך אַליין!
נאָר איך אַליין!

גיטאָ געראַטענער פֿון מיר!
אַט אויף איין פֿוס איך פֿרוּוו זיך שטיין,
און אַט אויף ביידע איך שפּאַציר.
דער הויף איז לאַנג. דער הויף איז ברייט.
אַזוי פֿיל הינער, איך — איין האַז.
איך קוק אויף זיי מיט שטרענגער פֿרייד,
וון וואָס צו פּיקן כּיווּניז זיי אָן...
קאַ-קאַ, קאַ-קאַ,
קאַ-קאַ, קאַ-קאַ,

קאַ-קאַטער יאָגט זיך נאָך אַ הון.
ער מיינט אַז איך בין דאָ ניטאָ;
נאָר איך אַ שפּרונג טו אויף אַ טון,
פּאַטש מיט די פֿליגל און איך קריי —
מיט גרעסטן מוט אַ טומל כּימאַך.
דער קאַטער טוט זיין עק אַ דריי
און מאַכט שוין פּליטה אויף אַ דאָך...
אַ, הינער זעט,
אַ, הינער זעט:

דער קאַטער איז שוין העט-העט-העט!
קאַ-קאַ, קאַ-קאַ,
קאַ-קאַ, קאַ-קאַ,

ווי וויל איז אייך, וואָס איך בין דאָ!..
מע האָט מיין ליבסטע הון געכאַפט —
געבונדן זי, מיט איר אַוועק.
איך האָב געזען, איר לייב מע טאַפט,

כ'האב זי באגלויט דעם גאנצן וועג.
 ווארט, ווארט זשע, ווארט!
 ווארט, ווארט זשע, ווארט!
 איר וועט נאך זען,
 איר וועט נאך זען,
 ווי מ'זעט שפארן זינען הארט
 און וואס מ'זעט שפארן שטאבל קען...!
 דאס רויטע איי לאזט זיך אראפ
 און עס זינקט איין,
 און עס זינקט איין...
 מיט זיסטער פרייד ווערט פֿול מ'זעט קראפ:
 קיין האן קיין גרעסערער טינט זיין!
 שפרייז אום איך האפערדיק און שטראם,
 עס בלאזט א צערטלענדיקער ווינט,
 אנטשטאט דעם איי — א רויטער קאם.
 נאר באַלד דער קאם שוין אויך פֿארשווינדט;
 ער איז ניטא!
 שוין מער ניטא!
 קומט, הינער, שלאפֿן, קא-קא-קא!
 ביז עס גייט אויס די לעצטע שוין
 אין שטינג אריין,
 אין שטינג אריין!
 איך קריך פֿארויס. דעם דרייטן האן
 געהער דער שפיץ פֿון אויבנאן.
 איך אויפֿן העכסטן דרענגל זיך,
 פֿארטיידיק איך און איך באשיץ,
 מ'זעט שפארן בליק טרעפט אוממעטום,
 כ'זע אלץ פֿארויס, כ'זע אלץ געווייר — —
 גוואַלד, הינער, רינגלט מיך ארום!!
 מיר דאכט, עס גייט אהער א טכור...

ווילנע, אויגוסט 1962

די קאץ

מינע פֿינגער — ווייך באַקישלט.
ניט דערהערט מיין טראַט מוז בלייבן.
ס'איז אַ שאַד דעם זיסן מינזל
אַנטאָן איבעריקע שרעק...

ס'טאָר פֿון פֿריער גאַרנישט מערקן.
זאָל עס מונטער גריזשען דילן,
ביז דער סאַמע לעצטער רגע
זיך ניט פֿאַרשטעלן זיין סוף...

און אַפֿילו ווען שוין ס'צאָפֿלט
צווישן מינע שאַרפֿע נעגל,
מיט די קישעלעך איר גלעט עס,
פעטשל אונטער, שפּרינג און שטיף...

טאָן אַ כאַפּ עס און פֿאַרצוקן
פֿאַסט ניט פֿאַר מיין קאַצן-ווייבקיט.
איר צו שטאַרק, צו שטאַרק האָב ליב עס,
כ'זאָל עס איינשלינגען און שוין...

לאַז איר אָפּ עס, זאָל עס קענען
ביזן ראַנד פֿון לאַך דערלויפֿן.
און אַז כ'טו פֿון ס'ניי אַ פֿאַק עס,
איז עס ווי אַ נייער פֿאַנג...

ווער האָט אויסגעטראַכט, איר מיין האַס?
ס'איז דעם ביזן הונטס רכילות!
קען מען האַסן אַ זאַ זיסקייט?
ווער קען האַסן פֿרייד און שפּייז?

א פֿאַרדראָס נאָר און אַ ווייטיק
וואָס דאָס מינזל אַזוי שוואַך איז
און עס קען ניט איבערטראַגן
אַזא שטורעמדיקע שפּיל —

עס פֿאַרלירט זיין זשוואַווע פֿלינקייט,
עס ווערט אַז, נעבעך, דעם אַטעם;
און, אַנשטאַט זיך שפּילן, שטיפֿן,
כ'מוז עס אויפֿפֿרעסן און גאָר...

וויי, ווי קורץ, ווי קורץ געשפּילט זיך!
זאַטקייט ווייעט אָן אַ בענקשאַפֿט.
ליג איך, מורקע און באַלעק זיך,
און דאָס האַרץ מיר רייסט און רייסט...

כ'קען ניט ליגן מער ביים אויוון,
כ'קען קיין אַרט זיך ניט געפֿינען.
יאָגט עס מיר אַראָפּ אין קעלער,
הייבט אַרויף מיך אויפֿן דאַך...

ווער קען נאָך, ווי איך, דערלאַנגען
סיי צום קעלער סיי צום בוידעם?
איך נאָר איינע אומעטום גרייך,
היימיש בין אויף יעדער הייך...

אַט אַ שפרונג כ'טו פֿון מיין לאַקער
פֿלינקער, ווי די שוואַלב טוט פֿליען.
אַט פֿאַמעלעכן איך שליוך זיך,
קוים באַוועגנדיק מיין עק.

כ'בין א צארטינקע, א שטילע,
פֿינט האָב איך פֿון בלוט באַפֿלעקט זיין,
וואַש איך, וואַש איך זיך דאָס פּיסקל
אי נאָך מיין אי סתם אַזוי...

אַ, ווי גוט ס'איז זיך צו ציען,
הייקערן דעם גלאַטן רוקן,
רייבן זיך אָן פֿיס פֿון מענטשן,
לעבנס ריטנדיק, זיין ווייך...

ווילנע, יולי 1963

דער אַרבעטסאַקט

צאָב! צאָב־ע!

צאָב! צאָב־ע!

און די בניטש שפּרינגט אויף די ריפּן
ווי אַ שלאַנג אונטער די טלאָען...
מעג עס ברײַען, מעג עס שמאַרצן,
איך פּאַוואָלינקע טו טרעטן...
ווייטיק טאָר ניט אונטערטרייבן,
רוק מוז מען אים פּאַרטראָגן,
ס'איז ניטאָ ווהיזן צו אינלן,
פּרייד איז סײַ ווי ניט פּאַראַן!

צי איך צי אַ פּוֹלן וואָגן,
צי איך שלעפּ אַן אַקער־אינזן,
צי איך קנעט די ליים אין גריבער,
צי אַ מילר־אַד־שטאַנג איך דריי,
תּמיד שטייט פּאַר מינע אויגן
גרויע גליווערדיקע פּוסטקייט.
לאַסט און עלנט, ווי צוויי הערנער,
שטעכן דורך מיין יעדן טאָג...

און פּאַר נאַכט — ביים פּוֹלן צעבער
ווען דער קאַפּ אינעם געטראַנק זינקט,
ס'ציען זיך די פּעֶדעם סלינע
און דער בויך ווערט אָנגעפּווישט,
כאַפט נאָך מער אַרום אַן אומעט...
הונגעריק איז שלעכט,
און זאַט — נאָך ערגער!

ליג איך און בין מעלה-גירה
 היי פֿון מאַגן, בילדער פֿון זפרון.
 ביידע זאכן — אָן אַ טעם...
 אַ, ווען איך אַ מאַל זאָל קענען
 ווי אַ קאַלב דעם עק פֿאַררייסן,
 ווי אַ קו מיט ליבע מרוקען,
 ווילדעווען ווי דער בוהיז,
 וואַלט איך גלייך מיין יאָר צעבראַכן
 און מיין באַלעבאַס דערשטאַכן,
 דאָר ס'איז אַלץ מיר פֿרעמד און נימאס,
 רונק פֿליסן מינע בלוטן;
 און אַ מאַל, אויב איך פֿאַרבענק זיך,
 איז עס בענקען נאָר אַ בענקשאַפֿט...

צאָב! צאָב-ע!

צאָב! צאָב-ע!

ס'אַרט מיך ניט — אַהין, אַהער...
 היי איז זיסער? שטרוי איז אויך גוט!
 ס'איז אַלץ איינס מיר: גראַז צי שאַלעכץ,
 כ'גיי אין שפּאַן, אין יאָר פֿאַרקלאַמערט,
 קיין זאך לעכץ איך, גאַרנישט זוך איך,
 איין זאך וויל איך: גאַרנישט וועלן.
 ווער דאַרף קי? ווער בענקט נאָך קעלבער?
 בענקשאַפֿט — שטעכלקעס אין האַרץ...

כ'בין ניט מער דאָס פֿלינקע קעלבל —
 דאָס אַנהאַרנדיקע ביקל
 וואָס טוט לויפֿן און טוט שפּרינגען,
 ביז מע שניידט דעם אויס די פֿרייד...
 כ'בין אויך ניט דער ביק פֿון סטאַדע
 מיט צעווילדעוועטע בליקן,

מיט צעבושעוועטן אַטעם,
וואָס לויפֿט נאָך נאָך יעדער קו...

ווען עס דולן גיט די בלוטן,
ווען דאָס אויג איז גיט פֿאַרלאָפֿן,
זעט מען אַלצדינג קלאָר, ווי איך זע,
פֿילט מען אַלצדינג קאַלט, ווי איך פֿיל,
טרעט מען גלייכגילטיק־געלאָסן,
נעמט מען אויף די שמיץ געדולדיק.
אַלץ איז נישט און אַלץ איז נישטיק —
ס'פֿעלט די פֿרייד פֿון קענען נאָרן זיך...

ווילנע, פֿעברואַר 1963

דאָס לעצטע פֿערד...

אויף טומלדיקער גאס, ביים סאַמע טראַטואַר,
פונקט ווי אַ שעמעוודיקער פֿרעמדער
איז אַ פֿריילעכער געזעלשאַפֿט —
אַ פֿערד-און-וואָגן גאַר...
אַקעגן גאווהדיקע אויטאָקאַרן,
אַקעגן חוצפהדיקע מאַטאַציקלען
אַן עלנטער, פֿאַרלאַזענער,
אַ שוין פֿון לאַנג ניט-היגער,
עס קלאַפט דער פּולס
פֿון מיין פֿאַרשאַלטער קינדהייט:
אויס!
אויס!
אויס!
אויס!

פֿון וואָנען קומט עס איצט אַהער?
ווי איז זיין שטאַל?
און ווער באַדאַרף עס היינט
ווען שוין פֿון לאַנג
עס האָט זיך אַפּגעטאַן זיין גדולה?..
דער רוקן — גלאַט,
דער זאָדיק — קיילעכיק און פֿול,
די לעבעדיקע אויגן — טריב
קעגן די טויטע, בליצנדיקע אויטאָלאַמפּן...
אויס!
אויס!
אויס!
אויס!

דער וועג איז ווייך און שטייף,
דער וועג איז גלייך און גלאַט —

קיין שטיין, קיין דאָרן און קיין זומפּ —
די קאָפּעטעס זינגען זיך אַזש מחיה:
סע לויפֿט זיך גרינג,
דער כאַמעט האַצקעט זיך, דער וואָגן שווימט,
און עס באַגלייטן זיי, ווי קראָען:
נינגער, מיטגעפֿיל און חוזק...

אויס!

אויס!

אויס!

אויס!

אַזוי פֿיל וואַרעמקייט
אין ווייַסן אַטעם פֿונעם פֿערד,
אַזא געמיטלעכקייט
אין ברייטן פֿאַכע פֿון זיין עק,
נאָר עפעס כאַפט עס אָן און ווערגט דאָס האַרץ,
שיט נאָרלען אָן אינעם צערודערטן געמיט...
די טומלדיקע ברייטע גאַס
ווערט פּלוצעם שרעקלעך בלויך
און ווי אַ שוואַרצע זון הענגט איבער איר
דאָס גרויסע מאַנענדיקע פֿערדנאויג —
די פֿיכטע, סאַמעטענע, שוואַרצע טענה:
„דער לעצטער זיין איז גרויליק שווער,
אַריבערלעבן אַלעמען — הייסט איבערלעבן זיך אַליין!“

אויס?

אויס?

אויס?

אויס?

אויס!..

ווילנע, אויגוסט 1962

די צויג

די דרייטטקייט אויפֿן הויף
ווערט מורא אויף דער גאָס.
פֿון וואַנעט נעמען זיך
אַזוי פֿיל שטעקנס ?

די ענגע היים איז ברייט,
די ברייטע פֿרעמד איז ענג.
ווי שווער איז דעם, וואָס שרעקט,
פֿאַר עפעס זיך צו שרעקן !

איך טראָג זיך דורך דער גאָס,
עס איז מיר איבעריק מיין עק.
איך הער אָט אַ גערוף,
אַט פֿינפֿערייַ געמיינע,

און ס'קען זיין, אַז פונקט איצט
האָט דאָרט, אין עק פֿון שטאַל,
זיך צוגעכאַפט אַ קאַץ
באַשמעקן מינוע קליינע...

וואָס איז דאָס פֿאַר אַ בויד ?
אַזוי פֿיל הינט אין איר !
זיי רייסן זיך ניט גאַר,
נאָר מיט די פֿליקציין קריצן.

עס יאָגט זיך נאָך נאָך מיר
אַ דישל מיט אַ זאַק — —
— — — — —

אַ, ווי אַ נישטיק פֿלאַטערל,
האַט מיך געפאַקט דער היצל!

סע שפּאַנט דאָס פֿוילע פֿערד,
עס רוקט זיך שטיל די גאַס,
אַט שווימט פֿאַרביני מינן הויף,
און ס'ווילט זיך ווויצען, וויינען...

אַ-וויי, איך שפיר, איך שפיר :
דער גדלן-רשע-נאַר —
דער גאַלאַגאַנסקער האַן
פיקט אויס די אייגעלעך בני מינע קליינע !

ווילנע, יולי 1966

דער חזיר

האָט דען ווער אַזוי פֿיל פֿלויש, ווי איך ?
אויסגעמאַגערט איז דאָס פֿערד,
בי דער ציג די ריפּן שטאַרצן,
און אַפֿילו אויך די שעפּס
וואָס איז דיק אַזוי און פֿעט,
שטייט אויף ליטקעס —
הוילע פֿעל און ביינער...

האָט דען ווער אַזוי פֿיל פֿלויש, ווי איך ?
ווי אַ באַרג — מיין נאַקעט ליב,
פֿול-געפּאַקט — מיין פֿעטער קאַרק,
פֿיסלעך — קיילעבדיק און קורץ,
אינגעלעך — קוים וואָס מע זעט,
און מיין עקל — דאַר, פֿאַרקניפּלט,
הענגט זיך ווי אַ נישטיק שטריקל.
אַלץ איז מיר איז סאַמע גוף,
כ׳ביז אין גאַנצן לויטער פֿלויש,
ווייך און ראָזלעך ווי אַן אייטער...

שעפּס גיט וואָל,
קו גיט מילך,
אייזל האַרעוועט,
הונט בילט.
איך גיב גאַרנישט,
גאַרנישט כ׳טו.
כ׳קוועל אַן פֿון מיין פֿלויש און רו —
כ׳רו, כ׳רו, כ׳רו, כ׳רו! ...
כ׳רו און האַדעווע מיין גוף.
לעבן הייסט :
הנאה פֿונעם טונקען פֿלויש אין בלאַטע...

ווילנע, אַקטאָבער 1962

דער בער אין שטייג

שווער דעם בער,
שווער דעם בער.
שווער — די פֿעל, די לאַפעס — שווער.
האַט ער מער ניט איין באַגער:
אַרויסברומען פֿון זיך די שווערקייט...

ברומט ער, ברומט זיך ניט אַרויס.
שטומט ער, שטומט זיך אים ניט אויס.
פֿאַלט אים אַינן זי אויסצוטרייסלען;
נעמט ער אונטערשפּרינגען, האַפּטן,
פּרייכנדיק די לאַפעס פֿלעכט ער...

ווערט אַרום אַ ווילד געלעכטער:
גאַרגליק כיכיקען אייזלען,
עס פֿאַרקייכן זיך די צאַפעס,
טעמפע שווערמוטיקע אַקסן
הירזשען ווי די יונגע שקאַפעס...

ווערט דעם בער,
ווערט דעם בער
שווערער נאָך, ווי ביז אַהער.

ווילנע, יולי 1966

דער באַליידיקטער בער

האַט אַ בין אַ שטאָך געטאָן דעם בער.
האַט דער בער אַרויסגעלאָזט אַ טרער,
אַ באַליידיקטער גענומען ברומען.

איז אַן אַלטער פֿוקס געקומען,
זיך צעפֿאַכעט מיט זײַן פענדזלדיקן עק,
ס'אַרט פֿון שטאָך געטאָן אַ לעק
און גאַר מוסרן גענומען:
„אַזאַ קלײַנס טוט דיך אַ ביט,
און דו ווערסט דערפֿון אַזש בטל?!
כלעבן, בעריש, מיך פֿאַרדריסט,
קי און קליאַטשעס פֿון דיר שפּאַטן“...

ווייסט שוין נעבעך ניט דער בער,
וואָס אַזױנס טוט וויי אים מער,
און וואָסער בײַזס איז מערער בראַך:
גיפֿטנדיקער בינענשטאָך
אַדער גלייכווערטעלע קלוגס
פֿון ניט-אויפֿריכטיקן פֿוקס?...

ווילנע, יאנואר 1970

דער הונט

ס'האָט מיין באַלעבאָס
אַזאַ לאַנגע נאָז
און עס איז אים פֿרעמד די פֿרייד פֿון שמעקן...

טאָג און נאַכט כ'וואָלט אים באַלעקט,
און ס'וואָלט מיר נאָך ניט געקלעקט,
שלאַגט ער פֿאַר מיין צו פֿיל לעקן...

טראָג איך אָפּ זיך, ליג און היט.
שטענדיק שטעק איך אין דער מיט
פֿון אַ מישענינע ריחות.

אויסלויפֿן איך קען אַ וועלט,
נאָז און אויער אָנגעשטעלט,
זוכן פֿון זיין טראָט די צייכנס ;

זוכן אויף צו לעקן אים,
זוכן צו באַשמעקן אים,
שיצן אים און דעקן אים...

בענקשאַפֿט — אויף מיין נאָז און ליפּ,
מיט זיין שטעקן אויף מיין ריפּ
האָב איך אים ליב !...

ווילנע, דעצעמבער 1957

דער אַלטער הונט

דער אַלטער הונט וואָס דרעמלט אויפֿן הויף,
וואָלט בילן אויף דער זון, ווען ער זאָל האָבן פּוח...
זי וואַרעמט אים, איר יעדער שטראַל דערמאַנט,
און יעטווידע דערמאַנונג איז אַ זלידנע פֿליג
וואָס זייגט זיך איין אין ערטער
ווי די פֿעל געפלאַצט איז...

געווען עס זיינען טעג —
ס'האָט יעדע קאָץ אים אויפֿגעקאַכט זיין בלוט,
אין יעדן מענטש געזען האָט ער אַזאַ
וואָס האַדעוועט אַן אַנדער הונט,
און יעדער דורכגייער גערייצט האָט אים,
למאָי ער איז נאָך ניט צעביסן...

איצט איז ער גלייכגילטיק צו אַלץ,
די פֿעטסטע מאַרכביינער האָבן אַ טעם פֿון האַלץ...
עס אַרט אים ניט אַפֿילו אויך דער באַלעבאַס!
ליגט ער אַן אויסגעצויגענער קעגן דער זון
און גענעצט ווען ס'פֿאַרגלוסט זיך בילן...

ווילנע, אויגוסט 1962

דער אַלטער וואָלף

קרעכצט דער אַלטער וואָלף
וואָס האָט שוין אומזיכערע פֿיס,
און אַנשטאַט אויף רויב צו גיין,
ער וואָלגערט זיך פֿאַרשלאָפֿט
און וואָרט אויף שטיקלעך פֿלייש
וואָס בלייבן ניט דערגריזשעט פֿון די יונגע...

קרעכצט דער אַלטער וואָלף
ווי אַ פֿאַרטריבענע אַנציינערדיקע צויג,
טענהט אין פֿאַרפֿרוירענעם פֿאַרשנייטן קוסט אַריין:
„אַט אַ צייט, אַ צייטעלע געקומען!“

קוקן וועלפֿעלעך אויף אַקערשט-זיך-געלייגטן שניי,
בליצן מיט די פֿינקלדיקע מילכציינדלעך
און שטיפֿן...

קרעכצט דער אַלטער וואָלף
אַן מינדסטן פֿיצל רויבער-ווערדע,
שטשירעט זיינע חולשהדיקע יאַסלעס פֿינאַלעטע,
טוט אַ פֿאַלדעווע אַהין-אַהער זיין פֿעל
וואָס איז פֿון אַלטקייט אַפּגעשטאַנען פֿון זיין רוקן,
טענהט אין די הוילע קוסט-ריטלעך אַריין:
„אַט אַ צייט אַ מיאוסע, אַ הינטישע, אַ וויסטע!
שלאָבעריק איז אונדזער אויסגעלויבטע דרייסטקייט,
דורכגעגריזשעט — אונדזער סטייע-אַחדות,
פֿרעמדע פֿייערלעך — אין יעדער איינעמס אויגן.
קאָליע זיינען מיר געוואָרן, קאָליע.

איין וואָלף פֿאַרן צווייטן איז אַ מענטש!"...

קוקן וועלפֿעלעך אויף אַקערשט-זיך-געלייגטן שניי
און שטיפֿן.

און דער טאַטע-וואָלף

זאָגט צו דער וואָלפֿיכע דער מאַמען :

„אַט אַן אַלטער אומוואָלף,

רק ס'געפֿעלט אים ניט.

אויך דעם שניי זעט ער אַוודאי שוואַרץ"...

ווילנע, פֿעברואַר 1971

די שפין

רויקער פֿאַרנאַכט.
ליגט די שפין, איר גרוי געוועב באַטראַכט :
„קינצלעך ! ממש גרויסאַרטיק געמאַכט !...
ניין, איר ניט דערשאַץ גאַר, ווער אַזאַ איר בין !
קען דען זיין נאָך פֿעיקער און גוטהאַרציקער פֿון אַ שפין ?
אַלע גאַטס באַשעפֿענישן ווייסן נאָר אַכזריותדיק צו זיין.
איר פֿאַרצוק ניט, שלינג ניט איין,
און ווען ס'פֿאַלט אַ פליג, וואָס איז באַשערט מיר, אין מיין נעץ אַריין,
פֿרעס איר זי ניט אויף, חלילה, און איר ליב
גאַנץ — מיט אַלע גלידער זינע — אינעם שפינוועבס בלייבט !
אַ, צו גוטהאַרציק בין איר — צו גוט ! צו גוט ! —
איר באַנוגן זיך דאָך מיט אַ בלויזן אויסזייגן דאָס בלוט“.

רויקער פֿאַרנאַכט.
שפין די וועלט און זיך באַטראַכט.
נידערטרעכטיקייט איז נאָך ניט ביזן סוף דערטראַכט...

ווילנע, אפריל 1970

דאָס גוטע שפּערעלע

ווינטיק, רעגנדיק און קאַלט.
מער ניטאָ די פֿלינקע שוואַלב.
אַ פֿאַרשפּאַרטע זיצט די טויב.
נאָר די קראַ איז דאָ געבליבן...

גרוי דער טאָג — אַזוי ווי איך,
הייס איז נאָר דאָס מיסט פֿון פֿערד.
וואַרעם איך זיך אָן אין דעם
און פֿאַרפֿלי אונטער אַן אַפּדאַר...

בלאָז איך אָן זיך, זיך און קוק.
זע איך : אויפֿן הויף די קראַ
פיקט אָן אויג ביים טויטן הונט.
וויי, מיט וועמען כִּיבין פֿאַרבליבן...

ביידע מיר — באַפֿליגלטע,
ביידע מיר — באַשנאָבלטע,
אַזוי שרעקלעך ענלעכע...
זאָל זשע כאַטש מיין גאַנג זיין אַנדערש :

שפרונג, שפרונג אויף האַרטער ערד,
שפרונג אויף געל, פֿאַרוואַנעט גראַז,
שפרונג אין עלנט און אין ווינט,
שפרונג מיט ביידע פֿיס אין איינעם!..

ווילנע, יולי 1963

די קלוגע סאָווע...

זיצט אַקעגן זון אַ סאָווע און זי טראַכט :
ווען עס וואָלטן אַלע פֿייגל פֿון דער וועלט
מיט אַ מאָל אַ הייב טאָן זיך און נעמען פֿלֿיען,
וואָלטן בלינבן ליידיק נעסטן,
וואָלטן אייער בלינבן ניט-דערברייטע —
אומקומען עס וואָלט דער פֿייגל-מין...

ס'איז דעריבער גוט
וואָס אַלע פֿלֿיען ניט אין איינעם,
גוט וואָס ס'זיינען נאַכט־פֿייגל
און טאַג־פֿייגל פֿאַראַנען,
גוט וואָס די באַפֿליגלטע
אַפֿט פֿוילן זיך צו פֿלֿיען,
גוט וואָס מען פֿון צייט-צו-צייט איז בלינד...

ווילנע, פעברואַר 1964

די וואַראַנע

זיצט זיך אַ וואַראַנע קעגן קוימען ;
שפּאַרט פֿון קוימען אַ געדיכטער רויך.
קוקט זי, ווערט ניט מיד צו שטוינען
ווי איר שוואַרצקייט ציט זיך צו דער הויך...

„סאַ-זשע! סאַ-זשע! סאַ-זשע!
שרייט זי איר באַגער אַרויס דער וועלט,
קוקנדיק מיט שאַדנפֿרייד און עזות
ווי די פֿייערדיקע זון זיך פֿעלט...

„שוואַרץ וועט ווערן אַלץ, ווי איך — וואַראַנע,
שקיעה-שטראַלן לעשן זיך אויס גיך“ —
חלומט אויף אַ ווערבעבוים אַ לאַמען
אַ צופֿרידענער, אַ שוואַרצער איך...

ווילנע, סעפטעמבער 1962

די קוקאווקע

אויפגעכאפט האָט די קוקאווקע זיך בײַ נאַכט
ווי ס׳וואָלט עמעץ זי געוואָרגן.
ניין, עס איז קיין מאַרדער ניט
(ניט זײַן זאָל ער געדאַכט!),
ס׳ווערגן זי אַזוי די קלאַנגען פֿון אַ פֿויגל-גאַרגל:

„שלאַגט! צעשלאַגט!
צעשלאַגט! צעשלאַגט
יענעמס-יאָרן-צײלערין
די אומפֿאַרשעמטע!

יאַגט! פֿאַריאַגט!
פֿאַריאַגט! פֿאַריאַגט
די וואָס אייער לייגט
איך נעסטן פֿרעמדע!”

ווערט זיך די קוקאווקע פֿון געזאַנג,
טרײַבט פֿון זיך עס ווי די מורא פֿאַרן מאַרדער,
און וואָס שטאַרקער, עסיקער עס טוט זי באַנג,
ווערט איר האָס צום זינגער איינגעשפֿאַרטער:

„אַ, צעלאַזן נאַכטיק סאַלאַוויי-געמיט,
ניט פֿאַרשעם די פֿרילינגדיקע קנאַספֿן!
ווער דאַרף דיין צעשערבלט שווינדלליד?
ליד מוז זײַן געטעסעט און געמאַסטן:

קו־קוֹ, קו־קוֹ, קו־קוֹ — איך דערקוויק,
קו־קוֹ, קו־קוֹ, קו־קוֹ — איך אַנטציק.
עכט געזאַנג
האַט אַזאַ קלאַנג
ווי דעם פיקהאַלצט ווערעם-פיק! ...

ווילנע, נאוועמבער 1970

דער פּאָפּוגֶיַ

מינע פֿעדערן — ווי בליצן
אינעם קאָמערס בין־השמשות.
קרום מיין שנאָבל, און די נעגל —
ווי ביים באַרג־אַדלער פֿאַרדרייט.

„אַ, אַ גאַסט...“

קומט, קומט אַריין!“

איך בין גרינער פֿונעם מינגראַז,
פֿיערדיקער פֿון פּאַנען,
געלער נאָך פֿון דער ראַמאַשקע,
בלויער פֿון דער קאַרנבלום.

„אַנגעזעצט זיך, אַנגעזעצט זיך
וויסטע פֿרעסערס אויף מיין קאַפּ!“

מיט פֿאַרקלעמענדיקע פֿינגער
טאַפע אום איך אויפֿן דרענגל,
און סינעמט אויס ביי זיי מיין פלוישן
מער ווי מיין קאַליריקייט...

„מיר זאַל זיין פֿאַר דינע אויגן,
פֿאַר דיין צניעותדיקן חן!“

אַזוי גיך זיי זיך פֿאַרלירן —
לאַכן, וויינען און פֿאַרגעסן...
וויי, די גרויע זינען פֿרענע,
און די פֿאַרביקע — אין שטייג!

„פּאַפּל קונדס! פּאַפּל קונדס! —
קלוג, דאָך פּלאַפּלט ווי אַ מענטש!“...“

ווילנע, יאָנואַר 1968

פּאָעזיעס

חבלי-גאולה

איך האָב באַגעגנט היינט משיחן אין גאָס,
דאָך איידער איך געכאַפט האָב זיך אים אָפּצושטעלן,
איז ער געווען פֿאַרשוונדן שוין אינעם געזעמל...

דאָס ווייַסע אייזעלע איז קראַנק פֿון וואַרטן.
עס הערט אַיעדע וויל
ווי עמעצער טוט שמייכלענדיק אַ זאָג:
„אויף דעם מסתמא קומען וועט משיח“...
עס פֿילט: ס'איז שפּאַט,
און דאָך שטעלט אָן עס לאַנגע אויערן
און הערט דערין דעם אמת —
„געוויס אויף מיר! געוויס!
אַניט, פֿאַר וואָס בין איך געבוירן ווייַס, ניט גרוי,
און יעדער וואָס מיך זעט, משיחן דערמאַנט?“...

דאָס ווייַסע אייזעלע לאַזט נידעריק אַראָפּ דעם קאַפּ.
דאָס ווייַסע אייזעלע איז קראַנק פֿון וואַרטן...

*

איך האָב באַגעגנט היינט משיחן אין גאָס,
נאָך איידער איך געכאַפט האָב זיך אים אָפּצושטעלן,
איז ער שוין ניט געווען...
„מנחם!“ האָב גערופֿן איך,
„מנחם!“ — הויך אַרײַנגעשרייען אין געזעמל,
דאָך יעדערער, וואָס האָט זיך אויסגעדרייט צו מיר,
פֿאַרחידושט צוגעלייגט זײַן האַנט האָט צו דער ברוסט:
„איר מיינט עס מיך?“
און מיטן שאַקלען פֿונעם קאַפּ געגעבן צו פֿאַרשטיין: „אַ טעות!“

איך האָב באַגעגנט און פֿאַרלוירן היינט משיחן אין גאָס.
ווי האָב איך עס געוווּסט אַז ער מנחם הייסט ?
און ווי זשע שיקט זיך עס,
וואָס כאַטש כ'האָב אים געזען גענוי,
כ'געדענק ניט מער זײַן אויסזען?..

פֿאַרלוירן האָב איך היינט משיחן אין גאָס,
און אין דער רגע ווען פֿאַרשווונדן ער איז אין געזעמל,
האַט אין דער הייך דאָס אייגענע געטאָן
אַ וואַלקנדרל אַ ראַזס וואָס האָט געהאַט פונקט זײַן געשטאַלט,
און איז אַרײַן — פֿאַרשווונדן — אין דער כּמאַרע...
*

כ'ווייס, פֿאַרבאָרגענער מנחם,
איידער נאָך ס'האַט גאָט די וועלט באַשאַפֿן,
האַט ער שוין פֿאַרגרייט דײַן נאָמען.
שוועבט דײַן נאָמען אום פֿאַרלוירן —
אַ נשמה ערטילאַית
וואָס קיין גוף קען ניט געפֿינען,
און ער קלינגט אין חלל עלנט
ווי ישעיהס „נחמו“...

ווייס, מנחם, דײַן ניט־קומען
ברענגט אויף אונדז משיחים פֿאַלשע.
פֿול איז אונדזער האַרץ מיט ליבשאַפֿט
צו ישעיהס גרויסן צוזאָג,
צווינגסטו אונדז פֿאַרײַאושט וואַרטן
און דערפֿירסט, מיר זאָלן נאָכגיין
אַלערהאַנטיקע גענאַרערס.

*

טאַג-טעגלעך נעמען איין מיר בענקשאַפֿט ווי רפֿואות, און זע: זי איז אַ מאָל ווי לאַקרעץ זיס, אַ מאָל — ווי ווערמוט ביטער. ווי גאָט און מענטש געקניפט זינען דורך נסים און ישועות, מוז אינגעפֿינען זיך אַ צווישנדיקער דריטער.

אַ מאָל איז עס דער פֿלאַקערגניסט — דער שטראַפֿנדיקער נבֿיא, אַ מאָל — דער קאַלטער זיכזעער, דער צווינגענדיקער פֿירער, און מיר, אין שטענדיק-מוזן-אַנקומען-צו-עמעצן געקאוועט, ניט שעמען זיך צו טראַגן דעם הכנעה-שם: „מאַרטירער“.

דו ביסט, מנחם, אונדזער אויסלייזער — פֿון פֿיין און אומרעכט דער באַפֿרײַער, און מיר זינען די קראַנקע שאַף וואָס וואַרטן, דו זאָלסט קומען היילן. סע בושעוועט אין אונדז פֿון אומגעדולד דאָס פֿייער, מיר האָבן מער קיין פּוח ניט די וואַרט-יאָרן צו ציילן.

פֿאַראַן וואָס גלייבן ניט אין דיר און זאָגן, ביסט אַן אויסגעטראַכטער, און אַ שגעון איז זיך איינצורייזן אַז וועסט קומען. פֿאַראַן ווידער וואָס טענהן: ביסט פֿון צידקות אַ פֿאַרשמאַכטער, און חולשה האָט מיט שטייפֿע רייפֿן דיר אַרומגענומען.

*

מיר האָבן אויסגעדינט שוין אַלע געטער און אַלע גלויבנס לעסטערן באַוויזן. און נאָך דעם אַלעמען מיר נייטיקן זיך אין אַ רעטער וואָס קומען זאָל אונדז היילן די נשמה-ריסן.

מיר זײַנען עלנטע פֿאַרוואַרלאַזטע יתומים,
וואָס האָבן מער קיין לוסט ניט זיך צו שפּילן.
אונדז קען ניט נאָרן מער די פּאַטעקע פֿון טרוימען,
און אונדזער ווילן איז פֿאַרשטעלטער ווידערווילן.

ווי ביסטו, רעטער, זאָג?! וואָס הייעסטו? ווי ביסטו?
עס נעמט שוין אויסזען, אַז דו ווילסט צו אונדז ניט קומען,
אַז אין די טויערן פֿון רוים דו זיצסט אומיסטן,
און דינע ווונדן אויף די פֿיס דיר גאָר באַקומען....

*

יא, מנחם,
דיר — פֿאַרליטענעם,
אונדז — לינדערס
איז באַשערט אַ שותפֿות-גורל.
גאולה האַלט ניט פֿון זיך אַינלן,
זי האַט ליב: זיין ווונטש און חלום,
און אַ חלום וואָס צו לאַנג איז
ווערט מגולגל אין קאַשמאַר.

*

צי קען ניט גאָט, מנחם, אַגשטאָט דיר אַ מלאַך שיקן?
צי קען געמאַלט זיין, ס׳זאָל אַ מענטש דער וועלט די גאולה ברענגען?
און ווי זינען די שרפֿים, די אַראַלים, ווי מטטרוין?..

איז וואָס פֿון דעם, וואָס ס׳איז דיין קאַפּ געזאַלבת,
אויב פֿיס זינען אין בלאַטערס,
און אין די טויערן פֿון רוים דו זיצסט
און בינדסט די ווונדן איבער?

ווי קענסטו זיצן דאָרט, דורך וואַנעט ס'האָט דער רשע טיטוס
געטריבן גולי-ציון אין די שטינגן צו די לייבן?
ווי קען אַזאַ וואָס ברענגען דאָרף דער וועלט דעם אור-הגנוז,
זיין אַזוי נעבעכדיק, אַזוי הכנעהדיק פֿאַרליטן?
ווי לאַנג? ווי לאַנג נאָך קען געדויערן אַזוינס, מנחם?
געדולד מוז עקן זיך (ניט בלויז נאָר אונדזערע — אויך די נע!)!

*

אַוודאי זיינען מיר ניט די וואָס זיינען ווערט צו זיין דער דור-הגאולה!
מיר האָבן ניט קיין פֿליגל אויפֿצוהייבן זיך צו פולו זפּאַי,
עס פֿעלט אונדז רישעות-בלוי אַראָפּצווינקען ביז צו פולו חייב.
מיר צאַפלען זיך ווי פֿיש אַרויסגעצויגענע פֿון וואַסער,
אין נעץ וואָס איז פֿון מעשים — גוטס און בייזס געפֿלאַכטן.

צי דען? צי דען ביסטו, מנחם, ווי די בופֿרים טענהן: אויסגערדימיונט?
עס האָבן דאָך פֿאַרויסגעזאָגט דיין קומען די נביאים.
ניין, ביסט פֿאַראַן! מיר ווייסן, ביסט פֿאַראַן,
און ס'איז צוויי טויזנט יאָר דיין עלטער.
צוויי טויזנט יאָר — זינט דיין געבורט, און ביסט אַ יונגער —
משיח עלטערט זיך ניט, ס'איז די צייט אויף אים ניט שולט,
און ווייל ער ענדערט זיך ניט, קען ער וואַרטן.
ער קען! דאָך מיר וואָס זאָלן טאָן?
מיר, וואָס די צייט אונדז גריזשעט און פֿאַרצוקט אונדז?

*

עס וואַרט די וועלט, אַז אויפֿגיין זאָל די שניין פֿון אור-הגנוז,
און ס'בלויבט פֿאַרשעמט איר וואַרטן פֿונעם ניט-מקוים ווערן.
די שניין פֿון פֿראַמעטעוס-פֿייער איז דאָך נאָר אַן אור-הגנוב,
און מיר אַזאַ, וואָס ערלעך און דערהויבן איז, באַגערן.

דו ביסט, מנחם, דאך געוויס געטוקט אין שכינה,
אניט ווי וואַלטסטו זיין אַט דער וואָס דאַרף די גאולה ברענגען?
און ווייל דער שם דאָס חשיבות פֿון דיין שליחות האָט אין זינען
מוז ער געוויס דאָך דיר זיין ווילגענייגטקייט שענקען.

איז וואָס זשע פֿאַלטסטו ניט אויף דיין געזיכט און שרייטט ניט אויס: „עד מתי? —
איך קען ניט, האַר פֿון האַרן, צוזען מער דעם צער פֿון די וואָס וואַרטן.
אויב מיין וויהיז צו גיין איז קלאָר ווי מיין מאַ?ן בַּאָת,
וואָס האַלטסטו מיך עס אין אַן אינה-ניראה-תֿפיסה אַ פֿאַרשפּאַרטן?“

*

און אַפֿשר מוז גאָר, מוז גאָר אַזוי זיין? —
משיח דאַרף ניט קומען, משיח טאָר ניט קומען,
מע קען דעם מענטש ניט איבערלאָזן אַן זיין טרוים!

— — —
דער שער-הרחמים ווי פֿרײַער איז פֿאַרמויערט.
דאָס ווייסע אייזעלע לאַזט טיפֿער נאָך אַראָפּ זיין קאַפּ...

יפֿו, אַקטאָבער 1977

הערֿאָסטראַטאָס

אינעם טעמפל פֿון אַרטעמיס אין עפֿעסאָס
ענדיקט דעמערונג דעם גינגאָלדגלאַנץ פֿאַרוויסטן.
אין די טיפֿע אויגנלעכער פֿון דער מידער געטין
צאַנקען די לילאָווע אַמעטיסטן.

און אַ שפיץ, וואָס ווייסט ניט וואָס הייסט שעצן קדושה,
וועבט — נאָך גיריקער ווי אַנדערש ווי — אַ נעץ פֿאַר פֿליגן.
אין אַ היכל קומען פֿליגן טאַקע זעלטן,
אַבער דווקא דאָרט איז נאָגן בלוט מער פֿאַרגעניגן.

אינעם ווונדערשיינעם מיקרש פֿון עפֿעסאָס
קומט אַ נאַכט וואָס קען די לעצטע ווערן.
אויך פֿאַר הייליקטימער גילט באַשערטקייט,
אויך די געטער קענען קעגן גורל זיך ניט ווערן...

*

אין עפֿעסאָס, אין עפֿעסאָס
אין אַ שמאַל און רוֹיק געסל
ווייט פֿון דעם אַרטעמיס־היכל
לעבט אַ שטילער מאַן אַ בלייכער —
הערֿאָסטראַטאָס.

ניט פֿון הימלישע טיטאַנען,
ניט פֿון געטלעך־שיינע פֿרויען —
סישטאַמט פֿון פֿראַסטע טאַטע־מאַמע
מיט די נעמען סאַמע גרויע
הערֿאָסטראַטאָס.

סיי ווען טאָג איז לויטער זונשנין,
סיי ווען נאַכט פֿאַרלירט רק שטערן,
האַט איין פֿייערדיקן ווונטש נאָר —
איין ניט אויפֿהעריק באַגערן
העראַסטראַטאַס.

הונדערט מאָל געפרוּווט זיך צווינגען,
מיט זיין האַרצפֿאַרלאַנג זיך דינגען,
דאָך עס מינערט ניט זיין לינדן —
ס'קען זיין לעכצעניש ניט מינדן
העראַסטראַטאַס, העראַסטראַטאַס

*

אַ, געטיץ אַרטעמיס, דיין טעמפל איז פרעכטיק —
אין העלן עפֿעסאַס אַ ווונדער־געביי!
ער שטייט דאָ שוין יאָרן באַרימט אין עלאַדע
און פֿלעפֿט יעדן איינעם וואָס גייט אים פֿאַרבני.

די געטיץ פֿון חיות, געיעג און לבנה,
די מלכה, וואָס צניעות פֿון בתולות באַשיצט,
איז ווערט אַזאַ פֿאַלאַץ פֿון ליכטיקסטן מירמל,
מיט ווענט וווּ דער לויטערסטער פֿערלשטיין בליצט.

זי שטייט אין אַ קורצער גערונצלטער טוניק,
אַ פֿיילנטאַש האַלט זי פֿאַרפרעסט אין איר האַנט
די צווייטע האַנט רוט אויפֿן קאָפּ פֿון אַ הירשל
(אַ צאַרטהאַרציק רירנדיק שטיין זאַלבענאַנד!).

אַרום — שווערע זיילן, געוועלבן באַצירטע
מיט פֿייער־גראַנאַטן און גילדענע קנעפּ.

עס בלונצלט און שימערט עס מיניעט זיך, פֿינקלט,
עס גלאַנצן ווי שפיגלען די זילבערנע טרעפּ.

ס'איז שוין און גערוים דער עפֿעסאַסער טעמפל.
ניטאָ אויף דער ערד איז אין ערגעץ אַ לאַנד
ווי ס'זאָל ניט דער קלאַנג וועגן פּראַכט זינער גרייכן
זיין בלענדיק עשירות ניט זיין זאָל באַקאַנט...

*

עס בלוען די מאַנדלען,
עס פֿאַלן די שטערן,
סע שיט זיך דער צווייט.
עס גייט העראַסטראַטאַס
מיט זינטיקע געסלעך:
צעטראַגן — דער קאַפּ
און — געבראַכן די טרייט.

די גאַנצע שטאַט מענטשן
זיך קוויקט מיטן פֿרילינג,
איז אויגן — דער גלאַנץ
פֿון עגענישן ים.
נאָר ער, העראַסטראַטאַס,
גייט אום, ווי פֿאַרלאַשן,
און קוילערט געדאַנקען
געווייקטע אין סם...

אַ פּשוטער מענטש,
אַ פֿאַרגרויטער עלאַדער
וואָס שייַדט זיך ניט אונטער
פֿון די וואָס אַרום,
האַט פּלוצעם דערפֿילט,

אים אַ גלוסטעניש מאַטערט —
עס מאַכט אים משוגע
דאָס לעכצן נאָך רום...

*

„זאָג מיר, לעבן, וואָס ביסטו?
נאָר אַ זוכן פֿעטע ביסנס?
נאָר אַ מורא פֿאַרן טויט
און אַ נאָריש זײַן פֿאַרריסן?“

ס'איז באַליידיקנדיק קנאַפּ!
ס'האַרץ ווערט הייזעריק פֿון מאַנען
ס'זאָל מיין לעבן זײַן באַלוינט
מיט אַ לויכטנדיקן נאָמען.

גרויסער צעוס, איך פֿאַראַכט
דיינע ווערטיקסטע געשאַנקען,
אויב דו גלייכגילטיק דערלאַזסט,
כ'זאָל אַ ניט-באַמערקטער צאַנקען.

סאַמע שטאַרצענדיקסטע בערג,
סאַמע סטראַשענדיקסטע תּהומען
שרעקן מיר ניט אזוי שטאַרק
ווי די גרויקייט פֿון מיין נאָמען!!“

*

אויפֿן פֿישמאַרק ליגט אַ גרויסער אויסגעשטאַפטער פֿיש,
ס'שמעקט מיט ווינט, מיט ים-וואַסער, מיט רויע שופּן.
העראַסטראַטאַס — אַ מבֿולבלער, פֿאַרמוחט, ווי צעמישט —
פֿילט ניט אַז די גראַבע הענדלערקעס אים שטופּן.

פֿון באַגינען שלעפט ער אום זיך אויפֿן ים-זאַלציקן מאַרק.
איז אים דען אַ חילוק וווּ ער וועט אַרומגיין,
אַז אַ צוטשעפעניש האָט זיך אינגעגעסן אין זײַן מאַרן,
און ער טיפֿער אַלץ אין מרה-שחורה ווערט פֿאַרזונקען?

פֿלוספֿעדערן, זשאַברעס, פענכערלעך און הערינגקעפּ.
גליטש פֿון אונטער פֿיס צעקוועטשטע רויגן.
פֿאַרע שפּאַרט פֿון זידנדיקע פֿישוויכטעפּ.
העראַסטראַטאַס — מיטן בליאַסק פֿון גרייט-אויף-אַלץ-זײַן אין די אויגן...

*

„פֿאַר וואָס זעט היינט אויס די לבנה
ווי עמעצער וואַלט זי געשאַכטן,
און ס'פֿאַדען אום בלייבע די וואַלקנס
ווי ס'וואַלט זיי אַ שרעקבילד געפֿיניקט?
איך ווייס ניט, וואָס הערט איצט מיין אויער —
צי איז דאָס אַ זשומען פֿון מוקו,
צי ס'דלאַטעוועט מיר אין די שלייפֿן
דאָס בלוט וואָס זײַן רו האָט פֿאַרלוירן?

אַט הער איך, עס קרייען די הענער.
זיי ווייסן די צײַט און דעם וועטער,
זיי שפּאַנען אום שטאַלץ און צופֿרידן,
דאָך ס'לאַקערט אויף זיי שוין דאָס מעסער.
אַ דינע, אַ רוצחישע בלאַנקשאַפֿט
וועט דורכטראַגן זיך דורכן גאַרגל,
פֿאַרקרייען עס וועט זיך דאָס קרייען,
און — אויס מיט דער הענערשער גאוה...
אוודאי איז לאַנג שוין באַוווסט מיר
אַז אַלץ וואָס באַלוינט איז מיט לעבן.

גענענט טראַט נאָך טראַט צו זײַן אומקום,
אַז דאָס וואָס געהאַט האָט אַן אָנהייב,
מוז ווען נישט איז האָבן אַן אויסלאָז,
און דאָך בלייבט עס פֿרעמד פֿאַר מיין זינען!
איך קען נישט מיין לעבן באַנעמען,
ווי עפעס וואָס איז בלויז אַ צופֿאַל.
איך אָננעמען וויל פֿאַר אַ צופֿאַל
די סיבה וואָס קומט מיך פֿאַרלענדן.

איך בין פֿון צוויי מענטשן געבוירן,
איך בין אין אַ וויגל געשלאָפֿן.
אַ וויג איז נישט בלויז אַ געלעגער,
זי איז אויך די שפּרינגברעט צו גדולה,
און דער וואָס אָן אויפֿהער אַרויף שטייגט,
האַט רעכט וועלן ווערן אַ גאָטהייט.
נאָר אויב ס'איז אַזוינס נישט באַשערט מיר,
אויב אויך אין די געטער ברויזט קינאה
און עס איז זיי פֿרעמד צו פֿאַרלינדן
אַז עמעץ, ווי זיי, זאל זײַן אייביק,
אויב כ'מוז מיט מיין אָטעם זיך שיידן,
אויב כ'מוז פֿון מיין לייב זיך אַנטוויינען,
און דאָס, וואָס הייסט מענטש, מוז פֿאַרשווינדן,
טאָ זאל כאַטש מיין נאָמען פֿאַרבלייבן —
זאל קלינגען, זאל שאַלן, זאל הילכן
און קיין מאָל נישט ווערן פֿאַרגעסן
מיין נאָמען!

מיין נאָמען!

מיין נאָמען!

פֿאַר וואָס, צעוס, בין איך באַעוולט?
אַפֿילו מיין פֿאַטערשאַפֿט נאַרט מיך:

אנשטאָט מיך צום אייביק־זיין פֿירן,
עס העלפֿט גאָר מיין קינד מיך פֿאַרגעסן...
ווייל וואָס פֿאַר אַ ווערט האָט מיין נאַכקום?
מיין זון אויף אַ העלפֿט בלויז איז מינער,
און זיין קינד — אַ העלפֿט פֿון אַ העלפֿט איז.
מיין איך ווערט פסדר געמינערט —
וואָס ווינטער, אַלץ מער ער וועפט אויס זיך,
ביז אויסגיין ער וועט אין די דורות...
מיין איינציקער — אמתער יורש
איז ער נאָר, איז ער נאָר — מיין נאָמען!
אַ נאָמען! אַ נאָמען! אַ נאָמען!
מעג זיין ער אַפֿילו אַ שוואַרצער,
אַבי נאָר ניט ווערן פֿאַרגעסן!..

אַ נאַכט, גרויסע צייט פֿון מיין אויפֿשטייג,
דערלויב זשע מיר, מאַמעניו שוואַרצע,
מיין ביז היינט נאָך נישטיקער נאָמען
זאָל ווערן אַ שטערן וואָס גלימצערט
אויף אייביקייטס אומקלאָרן הימל!
נאָך היינטיקע נאַכט מוז געשען עס.
נאָך פֿאַר ס'וועט דער מיזרח זיך רייטלען
מוז ווערן באַשאַפֿן מיין גרויסקייט.
ס'מעג ווערן געלעסטערט אַ געטיק,
ווען ס'גייט אין דער גדולה פֿון מענטשן.
דער פּרעכטיקסטער טעמפל מעג ברענען,
ס'זאָל ווערן באַרימט העראַסטראַטאַס!

אַ גרויסלוידער, האַר פּראַמעטעוס,
באַרג אויס מיר דיין הייליקע גנבֿה,
זי גיין זאָל פֿאַר מיר אין אַ שליחות;

דער שלאג פֿון אַ קיזל אויף קיזל
זאַל אויסהאַקן פֿונקיקן אָנהייב
פֿון וועלכן ס'וועט אויפֿגיין די שריפֿה
וואָס פֿירן מיין רום וועט דורך דורות...

אַ דאַנק דיר! אַ דאַנק, האַר פֿון פֿלאַקער!
עס כּוואַליעט זיך, שלענגלט זיך, וואַרפֿט זיך,
געוועלטיקט, פֿאַרגוואַלדיקט, מאַכט חרוב
דיין פֿלויקע רויטע מתנה — — —

— — — — —
ס'ווערט אייביק,

ס'ווערט אייביק

מיין נאָמען!!".

ווילנע, 26 יוני — 28 יולי 1967

נקמה

— — — אוז זי איז געזעסן, געזעסן, געזעסן.
עס האָבן געצויגן זיך לאַנגע מעת-לעתו,

עס האָבן די אויגן זיך שליסן פֿאַרגעסן,
אוז זי איז געזעסן, געזעסן, געזעסן — — —

דער צימער איז אַלץ נאָך, ווי דעמאָלט, צערזעט.
עס האָבן דריי טעג שוין געטאַגט און פֿאַרשקיעהט.

פֿאַרמאַרעטע זיינען געקראָכן די שעהען
געבויטשטע פֿון נאַצישן האַס און שגעוו.

אוז זי זיצט פֿאַרשטאַרט — ווי אַ קאַרטש אומבאוועגלעך.
עס ציט דורך די שלייפֿן דער וויי זיינע זעגלעך

אוז זעגט אָן אַן אויפֿהער, און שנודט אָן רחמנות,
אוז רייסט ווי מיט שנאַבלען פֿון דולע וואַראַנעס...

זי זעט אויפֿן דיל ליגט אין בלוט אַ פֿאַר תּפֿילין,
אַ שפיץ לויפֿט צום בלוט צו דעם דאַרשט זיינעם שטילן.

דאָס בלוט איז פֿאַרגליווערט, און זי קען ניט שרייען,
זי קען ניט די ליפֿן פֿון אַנמאַכט באַפֿרייען.

זי רייסט אָפּ די בליקן. אין פֿענצטער די שקיעה
טיילט אויס יעדן צווייג פֿון דער יאָדלע — דער תּליה,

ווי ס'וויגן זיך אום די פֿאַרשטאַרטע געשטאַלטן —
אַ טאַכטער, צוויי זין; זי פּרוּווט ווידער באַהאַלטן

די בליקן אין הענט, פֿונעם פֿענצטער פֿאַרשטעלן.
ס'זעט אַפֿשר אַ רגע זי אויפֿהערן קוועלן.

ס'איז אָבער אומזיסט ! ס'איז ניט גרינגער געוואָרן,
אויב ס'זעען ניט אויגן, איז זעט דער זפרון.

פֿון אים איז ניט מעגלעך זיך אויסצובאהאַלטן,
די גרעבסטע מחיצה וועט אים ניט פֿאַרהאַלטן...

און ס'רוקן די פֿינגער זיך אָפּ פֿון די וויעס :
שוין גלייכער צו זען מיט די אויגן די תליות...

זי זיצט אַ פֿאַרשטאַקטע, און איטלעכע ווילע
סע שרפֿעט דעם זינען די ברייקע שאלה :

„ווי נעמט זיך נאָך פּוח אַזוי פֿיל צו קלערן ?
צוויי טעג שוין פֿאַרבני זינט עס פֿעלן מיר טרערן,

און איצטער דער דריטער טאָג נעמט שוין זיך עקן.
ביז וואַנעט נאָך וועלן געדאַנקען מיר קלעקן ?

פֿאַר וואָס האָסטו, גאָט, מיך באַשטראַפֿט, איך זאָל פֿילן
די שטעך פֿון אַ ווייטיק וואָס איז ניט צו שטילן,

דעם ברען פֿון געדאַנקען וואָס ווערן פֿאַרלאָשן
אין צייטן ווען טרייסט האָט פֿאַרלאָרן איר לשון ?”

עס טענהט די אַלטע און פֿילט, אַז אַרום איר
ווערט ענגער און ענגער די פעטליע פֿון שלומער —

געדאַנק ווערט פֿאַרמלאָסנעט אַזוי ווי די גלידער,
און אויג פֿון זפרון דערזעט אַלצדינג ווידער :

אַ טאָג, אַ געטוקטער אין בלוט פֿון זיין שקיעה,
פֿאַרלירט לעצטן שאַרלעך אין תּהום פֿון פֿאַרגלען.

אין צימער — פֿון רגע צו רגע מער שאָטנס,
דער טאָג ווערט מיט שופֿלען אַללות פֿאַרשאָטן.

אַרום איר — די קינדער, דאָך ס'ווייט אָן עלנט,
זי האָט אַ געפֿיל אַז געשרייען איר פֿעלן...

סע סטראַשעט דאָס האַרטע פֿאַרעקשנטע שטומען,
סע שפירט יעדער חוש אַז אַן אומגליק מוז קומען.

און זי האָט דאָך לאַנג שוין די קינדער באַפֿוילן,
זיי זאָלן דעם אמת פֿון איר ניט פֿאַרהוילן.

איז גוזר זי איצט מיטן גזר פֿון אַ מאַמען,
זיי זאָלן מיט שווינגן איר האַרץ ניט פֿאַרסמען.

נאָר ס'שווינגן די זין, גלייך זיי וואָלטן ניט הערן;
עס טרייסט זי די טאַכטער מיט קושן איר שטערן...

און ס'שווינדלט אַ שלאָף איבער גוף אירן קראַנקן,
וויגט איין איר דאָס האַרץ און לעשט אויס די געדאַנקען...

דאָך פֿלוצעם אַ גרויליק געשריי און אַ שיסן
אויף שטיקלעך דעם שליער פֿון שלאָף האָט צעריסן,

און זי האָט דערפֿילט זיך ווי נאַקעט — אַ הוילע
אַקעגן אַ וואָר פֿון רציחה און גרוילן:

האַלב-פֿינצטער אין צימער, אַ לעמפעלע זשיפעט...
צופֿוסנס בני איר שטייט די טאַכטער און כליפעט

און פֿרווט זיך אין זיך דאָס געוויין צו פֿאַרשטיקן.
צוויי זין בני דעם פֿענצטער — מיט נאַכט אין די בליקן,

נאָר וווּ איז איר בכור — אַט דער שטאַלץ פֿון די ברידער?
ער ליגט אויפֿן דיל אַזאַ אויסטערליש מיידער...

אַ מיידער? ... און וואָס איז דאָס טונקלס דערבני אים?
„אַ, קינדער, ס'איז בלוט, עס איז בלוט!“ נעמט זי שרייען.

זי וויל זיך אַ ריט טאָן צום זונעלע אירן,
 נאָר ס'האַלט ווי מיט צוואַנגען און לאַזט ניט זיך רירן,
 דער קאַפּ אינעם קישן צוריק נעמט פֿאַרזינקען...
 און פּלוצעם: אַ קול פֿונעם טונקלסטן ווינקל,
 אַ טעמפּס און אַ דינס ווי אַ בראַזגע פֿון בלעכן.
 זי פֿילט אין די גלידער די טויטע אַ שטעכן
 און ווענדט צו דעם ווינקל די מיד־מאַטע אויגן.
 סע שטייען דרין גרינע געשטאַלטן געבויען
 מיט גראַב אַנגעדראַלענע גוידער־און־נאַק
 און שטאַפּן אין זעק, און זיי פּאַקן און פּאַקן...
 און אַט איז פֿאַרענדיקט! — זיי שלעפּן אַרויס שוין,
 ס'בלויבט אַפֿן די טיר צו אַ גרויליקן דרויסן.
 איר בכור ליגט אַ טויטער... די ברידער — פֿאַרשטומטע...
 עס כליפעט די טאַכטער... און זי — אַ פֿאַרמוטע —
 זי קען זיך ניט אויפֿהייבן, קען זיך ניט רירן,
 זי וועט באַלד די קלאַרקייט פֿון זינען פֿאַרלירן!
 ווי גוט וואָלט געווען איר, ווען זי זאָל איצט קענען,
 כאַטש פּויענדיק זאַכט צו דעם טויטן גענענען
 און אויסגיין ביז אים אַ ביז ענד אויסגעוויינטע...
 נאָר שריי, אַז איר שטים איז שוין אויך אַ געליימטע.
 זי פֿילט, ווי איר מויל וואָלט פֿאַרשטאַפּן אַ קישן,
 אַ שרעקלעכער ווייטיק דעם זינען נעמט מישן:
 עס קען דאָך ניט זיין אַז דאָס אַלץ זאָל זיין אמת!
 זי זעט אַ געהאווע פֿון גרינע היענעס:

אויף הינטערשטע לאפעס אין קאמער געקומען,
איר בכור פֿאַר די פֿיס, ווי פֿאַר דישלען גענומען

און שלעפֿן, און שלעפֿן זײַן גוף איבער דילן.
און קולות... וואָס איז דאָס : אַ לאַכן צי בילן?

אין שלונג פֿון דער טיר, פֿון דער נאַכט ניט געוואָרן
איז דער, וואָס זי האָט ווי איר ערשטלינג, געבאָרן.

און אַט שוין אין צימער, זיי זײַנען דאָ ווידער.
ווהיזן גייט די טאַכטער געפֿירט פֿון די ברידער?

ווי גייען זיי שווערע, די קעפֿ אינגעבויגן,
מיט פֿנימער בלייך אַרום פֿונקיקע אויגן,

און ס'שטופֿן זיי אונטער די חיות די גרינע
ביז ס'טוט זיי די נאַכט אין איר חושך פֿאַרשפינען...

אַ שרעקלעכע רוֹקע ווילע פֿאַרבני איז,
און ווידער אין צימער אַרײַן זײַנען חיות.

דער בלאַנדסטער ציט אויס זיך ביים פֿענצטער אַ שטראַמער,
און ס'עקבערט זײַן קול דעם פֿאַרדומפענעם קאמער :

„קוק, מוטערל, קוק וואָס מע וועט דיר דאָ ווײַזן,
קוק צו זיך און זע צי די אויגן ניט גרייזן“.

ער שמייכלט אַ פֿינצטערן שמייכל אַ טעמפֿן,
ער שטרעקט אויס די האַנט מיטן קעשענע-לעמפל

און יעדן געהאַנגענעם טוט ער באַשײַנען :
„ס'איז אַפֿשר דײַן טאַכטער?... די זינדעלעך דײַנע?“

„כאַ-כאַ, כּי-כּי-כּי!“ פֿלײצט אַרויס די הנאה
פֿון חיהשן גאַרגל, פֿון אייגעלעך בלאַע.

ער טרײסלט זיך אַזש פֿון געלעכטערל זיסן,
נאָר באַלד האַלט ער אָפּ זיך, די ליפּן — פֿאַרביסן:

„און דו, אַלטע זאַו¹, וועסט פֿאַרבלײבן דאָ זיצן
און קרישלען די צײן מיט צערוגזטן קריצן.

מיר וועלן די הענט אין דיין בלוט ניט פֿאַרשמירן,
וועסט זיצן און פֿוילן ביז דו וועסט קראַפֿירן!..”²

— — — — —

און זי איז געזעסן, געזעסן, געזעסן...
סע זײנען פֿאַרביי שוין דריי לאַנגע מעת־לעתן.

ניט טעג און ניט נעכט, נאָר צעצויגענע יאָרן.
איר מאַרך האָט די קראַפֿט צו פֿאַרגעסן פֿאַרלאָרן.

און ווידער ווערט אַוונט, און ווידער קומט מאַנען
מחשבוֹת פֿון ווייטיק אַ געלע לבֿנה.

נאָך שטילער פֿון שטיל קומט דער אַוונט דער פֿערטער.
עס דוכט זיך: ניטאָ אויף דער וועלט מער קיין ווערטער.

ניטאָ מער קיין ווערטער וואָס זאָלן נאָך פֿרעגן!
צו לאַנג איז די עוולה אין מוח געלעגן,

צו שטאַרק שוין אין מאַרך אַלע קעמערלעך ברענען,
אַז ס׳זאָלן נאָך שאלות באַרויקן קענען,

אַז ס׳זאָל ניט מער זײגן איר בלוט די מחשבה...
ביים פֿענצטער סע שטאַרצן די צווייגן יאָדלאָוען

וואָס הענגען ווי לאַפעס פֿון פֿינצטערע חיות,
באָדעכלען די גרויליק פֿאַרשטאַרטע העוויזות —

1. זאַו — חזירטע (דײַטשיש)

2. קראַפֿירן — פּגרו (דײַטשיש)

די שווערע, אויף אייביק פֿאַרקילטע גרימאָסן
אין צייט פֿונעם שרעקלעך געהאַסט זײַן און האָסן.

עס דוכנען לאַפּעס און בענטשן דעם אומקום,
נאָר אַט גאָר צעשפּריצן זיך פֿאַספֿאַרנע פֿונקען —

עס נעמט די לִבְנָה אַ וואַרע זיך מאַכן ;
זי קריכט דורך די פֿינצטערע יאָדלעשע סכּכּוּ,
פֿאַרגעלט ווי אַ מת וואָס אַרויס איז פֿון צווינטער,
זי רוקט זיך קוים-קוים און פֿאַרקלייבט זיך אַהינטער

דעם קאַפּ פֿון דער טאַכטער און טיילט אים אויס בולט :
אַט זײַנען די לאַקן, די ווײַעס, דאָס מויל — אַט.

ס'איז אַלץ אַזוי קלאָר אויפֿן פֿאַן דעם געל-בלייכן,
עס דאַכט זיך אַפֿילו, סע ציטערט אַ שמייכל,

אַ שמייכל אַ דינער געווענדט צו דער מאַמען :
„אַ מאַמע, מיר זײַנען דאָך אַלץ נאָך צוזאַמען...“

זײַ זיכער, איך היט דיר, ס'וועט ביז ניט געשען דיר,
וועסט לעבן און לעבן צו להכעיס דעם שענדער.

איך הענג און איך וואַך, ס'זאָל דיר קיינער ניט רירן.
געהאַנגענע פֿילן, געהאַנגענע שפּירן...“

דער קאַפּ פֿון דער אַלטער וויגט אום זיך אַ מאַטער
און ס'בעטן זיך ליפּן : „ניט מאַטער, ניט מאַטער!“

נאָר ווער וויל זי הערן און ווער טוט זי פֿרעגן ?
זי זעט גאָר, די טאַכטער הייבט אַן זיך באַוועגן —

אַפֿרײַער דער קאַפּ, און דערנאָך — שוין אין גאַנצן,
אַ לייכטע אַזאַ ווי אַ מאָל בעתן טאַנצן.

א טאָנץ אין דער נאַכט, אין דער לופֿט, אין לבֿנה...
די אַלטע פֿאַלט צו מיט די הענט צו דעם פנים,

און ס'פֿאַלן די פֿינגער אַרויף אויף די בליקן
און דריקן — זיי ווילן אין גאַנצן צעדריקן

די אויגן — אַזוי אַז זיי זאָלן צערינען
און בילדער אַזעלכע שוין מער ניט געפֿינען!..

נאָר אויגן פֿון צוזען אַ גרויל ווערן שטאַרקער,
און פֿוח פֿון פֿינגער — אַלץ קנאַפער און קאַרגער,

איז טוען די פֿינגער זיך אָפּ פֿון די אויגן.
עס האָט שוין לבֿנה העט־העט אָפּגעצויגן,

זי קריכט איצט שוין הינטערן קאָפּ פֿון מיזיניק,
נאָך מערער פֿאַמעלעך, נאָך מערער אַנזיניק...

און זאַכט, אָבער קלאַר אויפֿן פֿאַן דעם געל-בלייכן
ווערט איטלעכער שטריך פֿון אַ פנים געצייכנט:

ס'אַנטפלעקט זיך אַ קאָפּ וואָס געווען איז פֿאַרבאַרגן,
סע זעט זיך אַפֿילו דער קנאַפּ פֿונעם גאַרגל —

אַ פֿינצטערער קנאַפּ וואָס ער שפּיליעט צוזאַמען
די שטריק פֿון דער תּליה און בליק פֿון דער מאַמען.

נאָר אַט שוין פֿאַרשווינדן דער קנאַפּ און דאָס פנים —
אַ יאָדלעשע לאַפע פֿאַרשטעלט די לבֿנה.

אַוועק דער קאַשמאַר — ס'איז די תּליה פֿאַרשווינדן,
אַוועק אין דער שוואַרצקייט פֿון נאַכטישע שלונדן...

דער אַלטער אין לענשטול איז גרינגער געוואָרן.
דער אַלטער אין לענשטול איז שווערער געוואָרן,

ווייל וויי איז צו אירע, די מאַמישע, יאָרן
צוזאַמען מיט דעם איז איר זון ניט געוואָרן!...

און ס'בעט זיך די אַלטע: „אַ, שיין פֿון לבֿנה,
באַשיין אויף אַ ווייל נאָך מיין זונעלעס פנים!“

זי וואָרט און זי וואָרט... דאָך די נאַכט ווערט געדיכטער,
ס'פֿאַרבלעבן אין חושך די ליבסטע געזיכטער.

אַזוי וועט זי אויסגיין, דעם אַטעם פֿאַרלירן,
ס'וועט קיינעם ניט אַרן, ס'וועט קיינעם ניט רירן,

ס'וועט קיינער ניט קומען און קיינער ניט וויסן
די רגע ווען אַפּגעעקט ס'האַט זיך איר גסיסה.

זי פֿילט, אַז נאָך היינטיקע נאַכט וועט געשען עס,
און קיינער ניט זיין וועט דערביי און ניט זען עס...

עס האָט די לבֿנה שוין אויך זיך באַהאַלטן —
געזשאַלעוועט ווייזן די ליבסטע געשטאַלטן.

ניט דייטלעך געזען זיי און זיך ניט געזעגנט.
ווי זאַל זי אָן דעם פֿונעם לעבן אַוועקגיין??...

אַן אויפֿרייס פֿון בענקשאַפֿט איר ליב טוט אַ טרייסל,
אַן אַניזיקער שווייס — אויף איר שטערן דעם הייסן.

„צי וועל איך די שעה פֿון מיין פֿטירה פֿאַרשעמען
און אויסגיין אין רו, קיין נקמה ניט נעמען?“

דריי פֿולע מעת-לעתן האָט פּוח געסטוינעט.
עס האָבן די גרוילן ווי קראַנשע סטינעס

געדרייט אַרום מיר זיך. מיט נעגל און שנאַבל
געריסן דאָס האַרץ און געשאַבן, געשאַבן.

צי דען איז אומזיסט עס, צי דען וועל איך שענקען
דעם צורר-מרושע זיין שיסן און הענגען?

מעג זיין, ס'איז צו לעבן קיין פוח ניטאָ מער,
עס מוז אָבער קלעקן צו נעמען נקמה!

צי בין איך געווען דען אַ מאַמע געטרייע,
אויב ס'זועט מיר דער טויט פֿון מיין שינאה באַפֿרייען?

דער טויט קען ניט סמייען צו מיר צו גענענען,
בל-זמן ס'זועט מיין האַנט קיין נקמה ניט נעמען!"

עס פֿיבערן גלידער, סע זידן געהירן,
דאָס ברײַקע גליק פֿון נקמה זיי שפירן,

זיי צינדן זיך אָן אַזש — זיי ברענען, זיי ברענען...
נאָר זי, די געליימטע, ווי וועט זי עס קענען?

אַז חוץ אירע הענט, איז איר גאַרנישט געבליבן.
עס האָט זיך דער טויט אין איר קערפער פֿאַרקליבן

און זיצט אין אים טיף. שוין פֿון יאָרן, פֿון יאָרן
עס האָבן די פֿיס זייער לעבן פֿאַרלאָרן.

מיט הענט בלויז אַליין און מיט שטאַרקסטע פֿאַרלאַנגען
מע קען ניט צום מערדער, וואָס ווייט איז, דערלאַנגען.

וואָס טוט מען, וואָס טוט מען? ס'אַנטלויפֿט די נקמה!
אַ, וויי, ווען זי האָט אַצינד פֿיס — כאַטש פֿיס לאַמע, —

זי וואַלט אַזאַ גליקלעכע איצטער געהונקען
די הענט אירע אַלטע אין בלוט אַפצוטונקען,

אין בלוט און אין מאַרר פֿון געשפּאַלטענע שאַרבנס,
זי זאָל כאַטש אַ פּלומרשט-באַפֿרידיקטע שטאַרבן...

דאָך ס'קענען ניט פֿיס פֿון געליימטקייט אַרויסגיין.
פֿאַרקלעמט אינעם לענשטול וועט מוזן זי אויסגיין,

ווי ס'האַבן באַפֿוילן די חיות די גרינע...
דאָך פֿלוצעם אַ שפּאַר טוט פֿון האַרצן די שינאה,

אזוי ווי אַ בלוטשטורץ פֿון לונגען פֿון קראַנקע,
און ס'טוען אין ווערטער זיך אַז די געדאַנקען:

„ניין, כּיוויל ניט!... איך קען ניט, איך טאָר ניט און וועל ניט!...
ס'איז אינער מאַנקאַליע פֿאַר מיר קיין באַפֿעל ניט...

איך ווילט, איך זאָל אויסגיין פֿון הונגער און לייד?
איך וועל אינער חינש פֿאַרוועלעניש מיין.

עס וועט אינער חוזק מיט מיר זיך ניט שפּוילן!
איך טרינק פֿון מיין שינאה, עס נערט מיר מיין ווילן! —

און זע, וואָס אין גרויליקע רגעס געשען קען:
די פּיין איז בּפּוח רפּואה צו שענקען.

פֿון ווייטיק, פֿון האָס, פֿון ניט קענען פֿאַרגעסן
געשען איז דער נס פֿונעם ווערן גענעזן:

די אַלטע טוט ראַפּטעם אַ ריס זיך פֿון לענשטול
און לאַזט זיך אַוועק מיט אַ טראַט פֿון געשפּענסטן —

אַ גאַנג, ווי ס'וואַלט שוועבן אַ לאַגל פֿול צאַרן.
איך יעטווידער גליד — ווי אַ מידברשער דאָרן,

גלייך שטאַלענע שפּיזלעך סע שטאַרצן די ברעמען,
אין אויגן פּאַנטערישע פֿייערלעך ברענען...

גענעזענעם גוף מיט צעביילטער נשמה
אַ הייליקער אימפעט טראַגט נעמען נקמה.

אַלמאַ-אַטאַ, דעצעמבער 1943 — יאנואר 1944

א ביזער חלום

עמעצער:

אזא פֿאַרבאַרגענע,
אזא אַ טיפֿע, זיכערע, געשיצטע הייל!
האַט טאַקע אָפּגעגאַלטן מיר
און כ'בין אַנטרונען?
איז טאַקע קורץ געווען
די האַנט פֿונעם פֿאַרדאַרב
מיך צו פֿאַרלענדן?
ווי קיל דאָ איז, ווי שטיל —
קיין קלאַנג, קיין קול, קיין אַטעם;
געדיכטער חושך היילט מיין ראַיה,
ער איז אַ גליק נאָך דעם גיהנומישן פֿלאַם-געוויירבל,
נאָך דער צעיושעטער אַכזריותדיקער שיין
וואָס מיט איין זופּ קען אויסטרינקען די אויגן.
אַ וויי, וואָס פֿאַר אַ טרייסט
דאָס פֿינצטערניש קען זיין!...

אין טיפֿער שיצנדיקער הייל
איך בין אַנטרונען —
אַנטלאָפֿן כ'בין אַן איינציקער
פֿון סאַמע שלונג פֿון פֿלאַם.
צעשמאַלצן זיינען היים און שטאַט,
און זאַמד, און באַרג, און סקאַלע.
אַלץ, וואָס עס בליט און אַטעמט,
איז פֿאַרלענדט,
בלויז איך אַ לעבעדיקער בין —
מיר איז געראַטן!
געבענטשט זיי צופֿאַל —
איינציקער נאָך זיך-דערבאַרעמדיקער רעטער —

האָסט מיך אַרויסגעריסן
פֿונעם אומקומס נעצן,
אַרײַנגעשטופט אַהער —
איז ווּנדערנעסט
פֿון טוכלעקייט און פֿיכטקייט.
איך בין געראַטעוועט,
איך לעב, איך בין געבליבן —
איך בין ניט אויסגעראַמפֿט,
ווי ס'איז געשען
מיט טוי און טיך,
מיט גראַז און וואַלד,
מיט מענטש און הויז,
מיט באַרג און קיזל.
איך בין פֿאַראַז...
און שרײַען כּײַזל
אַז פּלאַצן זאָל די קעל
פֿון שרײַען: „כּײַזל פֿאַראַנען“.
דאָס האַרץ אין מיר
קלאַפט ווי משוגע פֿון דער פֿרייד:
„איך בין געבליבן“.
די פֿויסטן בײַלז זיך
און נעגל שנײַדן זיך אַרײַן
אין ווייבקײטן פֿון דלאַניעס
און קריצן אַנז אין פֿלייש:
„איך לעב... איך לעב!..
איך לעב... איך לעב!“

אַ ש ט י ס :

אַרויס פֿון הייל!

עמעצער:

שוין ווידער האָט זיך אויסגעדראַכט מיר
אַז מע רעדט...

ווי שוידערלעך דער אויסראַטקנאַל
האָט עס פֿאַרקריפלט מיין געהער!
אַ-ווי, ווי אָנגעגליט עס איז מיין שטערן,
ווי קאַלט — די הענט,
ווי צוקנדיק — די שלויפֿן!
דער שוידער שטעקט נאָך אין מיין מוח;
ער טויכט אַלץ אויף —
ער וויל ניט, וויל ניט זינקען.
אַפֿילו דאָ — וווּ ס'איז אויף יענער זייט פֿון אַלץ —
דערלאַזט ער ניט, כּיזאַל אים פֿאַרגעסן.

די שטים:

אַרויס פֿון הייל!

עמעצער:

שוין ווידער? !
און דאָס מאַל קלערער נאָך.
ניין, ס'האָט זיך מיר ניט אויסגעדראַכט.
אַ מענטש איז דאָ פֿאַראַן —
אַ נאָך-אינער צו מיר.
וווּ זיצסטו דאָ?
ווער ביסטו, טייערער?

די שטים:

אַרויס פֿון הייל!

עמעצער:

דו טרייבסט מיך גאָר?
דו טרייבסט, אַנשטאַט
אַרומנעמען און קושן מיך?
איז שעה פֿון שוין-נאָך-אַלעמען
האַסט אויך נאָך ניט באַנומען
ווי ס'דאַרפֿן ברידערן זיך מענטשן צוויי
וואָס זינגען לעצטע פֿון אַ וועלט...
ניט רייד אַזוי מיט מיר, זי אינגעהאַלטענער.
צו ווייטיקדיק עס איז אַצינד אַ שפּאַס!

די שטים:

וואָס פֿאַר אַ שפּאַס?
אַרויס, פֿאַרדאַרבענער, פֿון הייל!

עמעצער:

ניט זידל מיך!
איז אונדזער לאַגע זידלען נאָך,
צי ווייסטו וואָס דו טוסט?

די שטים:

איך ווייס,
איך ווייס!
אַרויס פֿון הייל!

עמעצער:

וואָס טרייבסטו מיך??
כ'פֿאַרשטיי אַז ס'איז דיר שווער...
ניט אַלע זינגען גלייך
איז אויפֿנעמען אַ בראַך,
דאָך יעדערן עס קוועלט.

מיינסט, מיר איז גרינג? — און דאָך...
 קיל אָפּ דיין אָנגעהיצטן קאָפּ,
 לעש אָפּ דיין אָנגעפֿלאַקערט האַרץ,
 קום, טייערער, אַהער,
 גענען צו מיר.
 מיר זינען ביידע
 אינעם אומגליק גלייך:
 פֿאַרלאָזן אַלץ,
 פֿאַרלוירן אַלץ.
 אַנטרונען פֿון דער שיין
 אין בוזעם פֿון דער ערד,
 אַנטלאָפֿן פֿון אַ הויכן שטאַק
 אין טיפֿער הייל...

ד י ש ט י ם :

אַנטלאָפֿן?
 איך בין ניט אַנטלאָפֿן —
 איך האָב דאָ געווינט.

ע מ ע צ ע ר :

גאָר דאָ געווינט?
 אין אַט דער קברדיקער, טובלער הייל?
 וואָס חזקסטו פֿון מיר?
 וואָס רעדסטו אַלץ אַזוי
 סע זאָל אַ רעטעניש מיר זיין?
 צי ס'האַט דער בראַך
 צעטרייסלט דיין געדאַנק?...
 הער אויף! איך שרעק זיך פֿאַר דיין וואָרט,
 עס פֿאַלט כּסדר ווי אַ שטיין אויף מיין געהער.
 זיי האַרציק, רייד אַ מאָל שוין
 ווי אַ ברודער צו אַ ברודער...

די שטים:

ארררויס פֿון הייל!
איך זאג דיר נאָך אַ מאָל און נאָך אַ מאָל:
ארויס פֿון הייל!
מיר איז דערווידער די געפֿאלנקייט וואָס אין דיין קול,
דו וועסט מיט מיר ניט בלייבן דאָ,
איך שווער!

עמעצער:

פֿאַר וואָס?

די שטים:

דו פֿרעגסט: פֿאַר וואָס?
אַליין פֿאַרשטייסטו ניט, אַנטלאָפֿענער אין הייל?
געדענקסט שוין ניט דעם פֿאלוועג
וואָס האָט דיר אַהער געבראַכט?
איז גאַרנישט ניט געשען,
צי עפעס איז זיך יאָ פֿאַרלאָפֿן?
ווי איז די וועלט —
די שיינע בליענדיקע וועלט?

עמעצער:

אַ, שווינג!.. ניט שנייד מיין האַרץ.
ניט פֿלאָג מיין אַנקרייטיק געהער
מיט שטראָפֿנדיקע רייד!
עס איז אַזוי שוין אויך
אַ שלאַנגען-נעסט מיין מאַרר,
און איטלעכע דערמאָנונג שטעכט,

און אלץ וואָס כ'קלער
פֿאַרסמט דאָס בלוט.
וואָס האָסטו, ברודער, זאָג,
זיך אָנגעזעצט אויף מיר?
מיר זינען ביידע דאָך

ד י ש ט י ם :

אַזוי?..

שוין ביידע גאָר?
איך וואָרן דיר: הער אויף!
זאָלסט ניט דערוועגן זיך
אַזוינס צו זאָגן מער!
ניט ביידע, הערסט?
וואָס טוליעסטו זיך עס צו מיר?

ע מ ע צ ע ר :

אַז אויב געבליבן זינען מיר...
אַז אויב געטראָפֿן האָבן מיר זיך
דאָ אין הייל באַצווייט,
איז, דוכט, גענוג מיר זאָלן ווערן פֿריינד...
ס'איז קרובישאַפֿט פֿון אומגליק
שטאַרקער פֿון דער קרובישאַפֿט פֿון בלוט!
צי פֿילסטו דען עס ניט
ווען דו מיר טרייבסט?
פֿאַר וואָס זשע טוסטו אלץ
נאָר יאָגן מיר פֿון זיך?
ווער ביסטו, מענטש,
וואָס ביסט אַזוי אַכזריותדיק צו מיר?
ווער ביסטו עס אַזאַ? אַנטפלעק!

אנטפלעקן דיר ווער כ'בין אזא?
 עס איז ניטא וואס צו אנטפלעקן.
 מיין פנים און מיין לייב דערזען
 איז דיר ניט מעגלעך.
 פאר דיר איך בין פון לאנג שוין
 איך דער צייט צעגאנגען.
 די זון געווארן מיד איז
 פון ארומקרייזן ארום דער ערד
 זינט יענעם טאג
 ווען כ'האב מיין אויג פארשלאסן.
 די צאל פון שטערן אויפן הימל — איז די צאל
 פון קינד
 נאך קינד,
 נאך קינד,
 נאך קינד...
 וואס איז פון מיר ביז דיר געגאנגען.
 דאס האר-געדריכטעניש וואס אויף מיין לייב איז אויסגעקראכן,
 די שווערע לאנגע הענט מינע געווארן זינען קירצער,
 מיין קאפ פארלוירן האט זיין עקיקייט און זיך פארקנילעכט,
 די אויגן מינע האבן אויפגעהערט איז לעכער טיפע זיך באהאלטן.
 געטאן האב איך א קוק אויף זיך
 און האב דערזען
 שטאט זיך — שוין דיר...
 איך בין אט דער
 וואס, כאטש זיין קינד דו ביסט,
 דו האסט פון אים געחזקט.
 איך בין אט דער
 וואס האסט רק אפגערוקט אים צו דער מאלפע.
 איך בין אט דער
 וואס האסט אים אויפגעהערט צו רופן טאטע.

און, אָפּגעפֿרעמדט, אַ נאַמען אים געגעבן :
„אורמענטש“...

עמעצער :

אַט ווער דו ביסט!

די שטים :

יא, איך בין דער !..
איצט ווייסטו ווער עס טרייבט דיר ?
יא, איך בין דער
וואָס האָט אין הייל געוווינט,
געשיצט זיך דאָ
פֿון קעלט, פֿון רעגן און פֿון ווילדע חיות.

עמעצער :

איז וואָס פֿון דעם ?
איז אונדזער אַנדערשקייט אַ סיבה דען
זאָלסט מיר פֿון דאַנען טרייבן ?
דו זעסט דאָך ווי געקומען כ'בין אַהער,
ווי עלנט כ'בין און ווי כ'זע אויס.
איז וועמען טרייבסטו דאָ ?
מיט וועמען רעכנסטו זיך אין דער שעה
ווען ס'האָט קיין האַפֿט שוין ניט אַיעדער חשובן ?
אויב מיר געטראָפֿן האָבן זיך אַצינד,
טאָ פֿיל ווי גרויס עס איז דער זכות
צו קענען טרייסטן.
רייד ווי מע דאַרף, ווי עס געהער צו זיין,
ווי עס איז נייטיק !

ד י ש ט י ם :

איך רייד אזוי ווי מע באדארף.
איך רייד אזוי און נאָר אזוי,
און אנדערש ריידן איצט מיט דיר
איך קען ניט און איך וויל ניט.
געקומען ביסט אהער, אַרײַן אין הייל
אַ ווייטער פֿון אַ ווייטער וועלט,
אַן אומגעריכטער, ניט־געגארטער פֿרעמדער.
אויב כ׳וואָלט געפֿרייט זיך מיט אַ גאַסט,
אויב ס׳וואָלט דערקוויקט מיך אַ באַזוך,
איז דיין געשטאַלט פֿאַר מיר אַ יאָר,
דיין אויסזען אינגערבראַכענער — אַ לאַסט.
צו וואָס? צו וואָס ביסטו אהער געקומען?

ע מ ע צ ע ר :

ניט מאַטער מיך! דו ווייסט אַליין...
מיין אויסזען זאַגט, מיין קרעכץ דערציילט,
ס׳געשטאַלט וואָס וואַקלט זיך
טוט אַליץ דערקלערן...
דו ווייסט גאַנץ גוט וואָס ס׳איז געשען,
איך ניט געקומען בין צו דיר,
אַנטלאָפֿן כ׳בין... אַנטלאָפֿן!
וואָס פֿרעגסטו מיך: „צו וואָס?“
דער לויפֿנדיקער ווייסט ניט קיין „צו וואָס?“,
דער, וואָס זיך ראַטעוועט,
פֿאַרטראַכט זיך ניט צי ס׳לוינט אים.
ווער קען דיר ענטפֿערן „צו וואָס?“

ד י ש ט י ם :

איך דאַרף דיין ענטפֿער ניט!
און אויב געפֿרעגט איך האָב „צו וואָס?“

געטאָן כ'האַב עס צו זאָגן דיר
אַז ביסט אַן איבעריקער דאָ —
אַ פֿרעמדער וואָס ניט ליב איז.

ע מ ע צ ע ר :

„ניט ליב“... „ניט ליב“...
איך ווייס אַז ניט!
אַ, אַלץ איז דאָך אַצינד בלויז ניט —
ניט היים, ניט פֿרייד,
ניט זון, ניט רון,
ניט קינד, ניט גליק,
ניט וועלט, ניט לעבן...
איך פֿיל: מיין ביזניץ וועקט דיין האָס.
מיין בלינדן לעבן טוט דיר באַנג.
מיט עקל הערסטו מינע רייד.
מיין ווייטיק רופֿט אַרויס דיין שפּאַט.
פֿאַר וואָס?
וואָס האָב איך דיר אַזוינס געטאָן?
וואָס שטראַפֿסטו מיך,
אַז כ'בין אַזוי שוין אויך געשטראַפֿט —
געשלאָגן מיט אַ בראַך וואָס האָט קיין

ד י ש ט י ם :

הער אויף!
גענוג זיך קלאָגן אויף באַעוולט זיין,
בעת קיינער האָט דיר ניט באַעוולט.
וואָס גרילצט אַ טרער אַלץ אין דיין קול?
פֿון וועמען פֿאָדערסטו? ווער האָט דיר ביזן געטאָן?
דו האָסט דעם אונטערגאַנג געבראַכט,
איז וואָס זשע ביסטו איצט פֿון אים געלאָפֿן?

ווער האָט דערלויבט דיר קלאַגן דאָ אין הייל,
אַנשטאָט צו ליגן ערגעץ וווּ אַ טויטער?
וואָס קומסטו, ברענגער פֿונעם סוף,
צו מיר — דעם ברענגער פֿונעם אָנהייב?
ווי זאָל איך לאָזן דיר דאָ זיין?
ווי זאָל איך דיר ניט האַסן און ניט טרײַבן
אַז אַלץ האָט אומגעבראַכט דיין ביזע שוואַכלינגהאַנט,
פֿאַרדאַרבן אַלץ וואָס איז פֿון מיר געגאַנגען?...
און איך האָב דאָך אַ מאָל — אין אייניק האַרטע טעג,
ווען אַלץ אַרום געווען איז וואַלדישע ספּנה,
מיט אַנגעשפּאַנטן גוף, מיט נעגל הייס פֿון קראַמף
פֿון וועלטן שטייניקע געריסן פּיצלעך לעבן.
געווען איז אַלץ אַרום אי פֿרעמד, אי קאַלט, אי שווער,
מיין אומגעלומפּערט האַרץ באַליידיקט האָט געיאַמערט:
אויף יעדן טראָט — אַ שלאַנג, אויף יעדן קער — אַ בער,
אויף יעדן טאָג — אַ טשאַטע ווילדע טויטן...
אַ שטיין האָב איך געכאַפּט —
באַקומען האָט מיין האַנט אַ פֿליענדיקע דלאַניע.
אַ צווייג האָב איך דערזען —
געוואָנען האָט מיין פֿויסט אַ ווונדערלעכן פֿינגער.
דערטאַפּט האָב איך אַ בייז — אַ שווערן אַקסנטלאַך —
דערוואָרבן האָט מיין לײַב אַ דריטן שטאַרקן אַרעם.
אַרײַן בין איך אין הייל און אויסגעטראַכט אַ היים —
אַן אַרט וואָס אייגן איז און אַן געפֿאַרן:
אַ רו — בײַ נאַכט, אַ שוץ — בײַ טאָג —
אַן אַרט צו וועלכן שטענדיק עס טוט ציען.
פֿאַרשטייטו שוין, וואָס ס'האָט באַטייט
פֿאַר מיר ס'אַרײַנקומען אין הייל
פֿון היץ, פֿון שטורעמווינט, פֿון פֿראַסט און פֿון ספּנה?
ס'איז הייל געווען אַ פֿרייד, ס'איז הייל געווען אַ גליק,
ס'איז הייל געווען אַ שטאַלץ און אַ דערגרייכונג!

און דו ווי קומסט אין הייל ?
אַרײַן דו ביסט אַהער אַן אויסגעלאָשענער,
דערפֿרייט זיך מיטן חושך.
געקומען ביסט אין הייל, ניט טרעטנדיק פֿאַרויס,
נאָר הינטערוויילעכס פֿאַלנדיק אין אַפּגרונט...

ע מ ע צ ע ר :

ווער האָט געקענט זיך ריכטן אויף אַזוינס!
ס'איז צען מאָל גרויליקער
פֿון דעם פֿאַר וואָס מע האָט געקענט זיך שרעקן.
פֿאַרויסגעזען, דאַכט, אַליץ; געטאָן, דאַכט, מיט פֿאַרשטאַנד;
געאַנגען מיטן גלייכן וועג, און פֿאַרט געהאַט אַ טעות...
ווען ס'האַלט בנים גורל, איז ניט שייך זיכער זײַן.

ד י ש ט י ם :

אַז אַך און וויי צום גלייכן וועג,
צו דיין פֿאַרויסזען און דיין גאַנג,
די זעלבע קללה פֿלעטן וועט
דיין זיכער זײַן, פֿונקט ווי דיין טעות!

ע מ ע צ ע ר :

אַזוינע האַרבע רייד!
אַזאַ געשטעלטקייט פֿון געדאַנק!
ווי קען עס זײַן די שטים פֿון אורמענטש וואָס האָט דאָ געווינט?
מיט איין מאָל דאַכט זיך מיר,
ס'איז גאָר דאָס קול פֿון אונדזער אייגענעם געוויסן...
סע שיקט זיך דאָך אַז דאָ אין הייל
ווי ס'האַט אַ מאָל געלעבט דער ווילדער מענטש
זאָל אונדז זיך אויסדאַכטן, זײַן שטים מיר הערן,
און אַלע טענות פֿונעם מענטשלעכן געוויסן,
וואָס טרייפֿסטע בייזטוערס האָבן פֿאַרשטיקט,

דערהערן זאלן מיר ווי פֿון אַ פֿרעמדער שטים.
א שטים אָן ערלעכע, אַ גראַדע, האַרציקע, כאַטש רויע.

ד י ש ט י ם :

אַ רויע?..

איך ווייס, איר טראַכט, כ'בין ווילד געווען
(אַ האַריקער, אַ נאַקעטער, אַ שווערער),
גענעכטיקט אין דער הייל, געגעסן אויף אַ שטיין,
געטרונקען, טונקענדיק דעם קאָפּ אין קוואַלן;
נאָר ווי האָב איך געלעבט? און וואָס האָב איך געטאָן?
האָב איך דערהרגעט ווען ניט איז אַ ברודער?
אַזוינס געשען איז ערשט נאָך מיר,
אַזוינס באַגאַנגען איז דער זון
פֿון דעם וואָס הייסט בני אַיך שוין אינער טאַטע.
אַ רויער, זאָגסטו? יאָ ס'קען זיין.
אַ רויער, אַבער ניט קיין ברודער-מערדער.
איך האָב מיט אַלע וואָס מיט מיר —
מיט אַלע ברידער האַריקע געלעבט,
ווי יעדערער פֿון זיי געווען וואַלט איך אַליין גאָר.
צוזאַמען האָבן מיר געשיצט זיך פֿון אַ לייב,
אין איינעם האָבן מיר אַ בעריכע פֿאַריאַגט,
מיט איינגעשוואַונקטן שטאַק געטייט מיר האָבן וועלף,
מיט שטיין אין שווערער האַנט אַוועקגעלייגט אַ בופֿלאַקס.
וואָס האָב איך דען געהאַט און וואָס האָב איך פֿאַרמאָגט?
כ'האָב גאַרנישט ניט געהאַט, אַ לעבן נאָר פֿאַרמאָגט כ'האָב,
און ווער אַ לעבן האָט, קיין צווייטס ער דאַרף דאָך ניט,
צו וואָס זשע זאָל ער צונעמען זיין ברודערס לעבן?
דאָך ווי נאָר ס'איז געשען: ס'האַט עמעץ וואָס פֿאַרמאָגט —
דעם „ערשטן טאַטנס“ זון אַ לאַנקע האָט באַזעסן,
איז גליַך פֿאַרשוונדן רו, ס'איז ברודערשאַפֿט אַוועק
און בלוט פֿון מאַרד איז אויף דער ערד געפֿלאָסן...

עמעצער:

יא, דאָ טאַקע הייבט זיך עס אָן...

די שטים:

דאָ הייבט זיך ניט בלויז אָן.
דאָ ענדיקט אַלץ זיך, ווייל עס הייבט זיך אָן!
ביז קינען בין איר, פֿון קינען זינט איר;
איר — מענטש נאָך מאַלפישער, איר — ניימענטש-חיה..
ביז קינען בין איר, פֿון קינען זינט איר,
דאָך וואָלט איר כאַטש געווען ניט מער ווי נאָר אַ קיין!
וואָלט אייך באַלאַסטיקט בלויז אַ מאַרד,
וואָלט איר, ווי קיין, זיך געשעמט,
זאָל זיין, ווי ער, דעם מאַרד געלייקנט,
וואָלט אפֿשר נאָך זיך אויסגעדאַכט
אַז עס קען זיין אַן אויסקויפֿשטראַף
דאָס אַנטאָן אייך דעם קיין-צייכן...

ס'האַט קיין, אַדמס ווילדער זון —
דער ליימענער מגושם —
דערפֿילט באַליידיקונג אין האַרץ,
אין לאַפּע-האַנט — אַ בייסן,
האַט ער מיט ניט-געניטן גוף
געטאָן אַ גולמישן שפרונג,
אַ וואַרף געטאָן צוויי פֿויסטן — פֿעלדזן...

נאָר באַלד האָט ער דערהערט די שטים
(מע זאָגט: פֿון גאַט,
דאָך גיכער איז געווען עס גאָר די שטים
וואָס איז אַרויס פֿון קינס האַרץ,

זיך אָפּגעשלאָגן אָן אַ באַרג
און ווי אַ ווידערקול צוריקגעקומען) :
„ווי איז דיין ברודער, קיין?“
„איך ווייס ניט! — האָט גערעוועט דאָס שטיק ליים, —
צי בין איך דען מיין ברודערס היטער?
אַז כ'קאַן ניט אַינהיטן מיין האַנט,
ווי קאַן איך אויסהיטן מיין ברודער?...“
געיאַמערט האָט דער שווערער גוף
וואָס האָט זיין גלייכוואַג אַנגעוויירן
און איז אַוועק איבער דער וועלט
ווי ס'איז דאָס ביזס אַקערשט געבוירן...
נאָר קומט ער דען צו אַיך דער קיין,
וואָס אַלע ווייסן אים צו שעלטן?
אַ צופֿאַלמאָרד האָט אים פֿאַרמערדערט,
אַן איינצלמאָרד האָט אים פֿאַרקײנט,
דאָך איר במזיד האָט פֿאַרטיליקט.

ע מ ע צ ע ר :

אַזאַ שוין איז די מענטשלעכע נאַטור.
ס'האָט מן-הסתם געמוזט אַזוי געשען.
פֿאַרביי עס איז די צײַט פֿון איינריידן זיך, מען איז געטער,
דער מענטש איז שוואַך!

ד י ש ט י ם :

איך ווייס, דו ביסט אַ שוואַכער,
פֿאַרמאָסט ניט מיניע ציינער,
עס איז דאָס פֿלייש דינסט ווייכער,
ס'איז וויגיכער דיין גאַנג.
דאָך טויזנטער געביינען
פֿון לעבנס דורכגעלעבטע

וואָס האָבן אויסגעשפּרייט זיך
 אין גאַנג פֿון מיר צו דיר,
 זיי האָבן דיר געגעבן
 אַזוינס וואָס איז פֿיל שטאַרקער
 פֿון ביינער און פֿון קנאַכנס.
 זיי האָבן דיר באַשאַנקען
 מיט גאָב דער סאַמע גרעסטער —
 פֿון זיידעס די געניטשאַפֿט
 אין דיר אַרנינגעטאָן.
 פֿון אַלץ, וואָס ס'איז געלונגען,
 פֿון אַלץ, וואָס נישט געראַטן.
 פֿון איטלעכן געראַנגל,
 פֿון יעטווידן פֿאַרמעסט
 פֿאַר דיר זיך אַפּגעזעצט האָט
 אַ גרניפעלע, אַ פּיצל,
 ווי ס'זעצט זיך אַפּ אַ זעמדל
 אין בעקן פֿונעם טייך.
 פֿאַר דיר איז עס געבליבן,
 פֿאַר דיר זיך רק געזאַמלט,
 אין דיר איז עס געקומען
 און האָט געהייסן דינסט.
 געהייסן דיין באַגאַבונג,
 דיין וויסן און דיין ווילן,
 דיין קלאַרער מענטשן-שכל,
 דיין שאַפֿנדיקער גייסט.

טאָ, זאָג, אויף וואָס האָסטו פֿאַרניצט
 די קראַפֿט וואָס האָסט געאַרבעט פֿון דורות?
 וואָס האָט דיין האַנט געמאַכט דערפֿון
 וואָס האָט געקענט זיין גרעסטע ברכה?
 און זאָג, וויהיין האָסטו די וועלט דערפֿירט?

דו שלוכצסט ?

אזא איז ער דיין ענטפער איצט ?
קיין חידוש ניט, אזוי דאך מוז עס זיין :
געפאלנקייט פֿון האַרץ דערפֿירן מוז
צום פֿילן זיך, מען איז געפֿאלן...
ס'איז אַלץ אַצינד ווי אויף דער האַנט.
דער חשבון איז באַרעכנט שוין —
אַ פינקטלעכער, אַ קלאַרער.
פֿאַר וואָס ביסטו צו אזא נידערטרעכטיקייט דערגאַנגען ?
ס'איז ניט קיין צופֿעליקער טראַט,
דאָס איז דער גאַנג פֿון פינצטערע פֿאַרלאַנגען...

וואָס האַסטו, מיין פֿאַרדאַרבן אייניקל, געטראַכט
ווען נאָך געהאַלטן אין דיין האַנט
דו האַסט דעם אויפֿגעדעקטן סוד —
די גרעסטע אויפֿטוען פֿון דורות ?
ווען ס'האַט די פֿרוכט פֿון זייער מי
באַקומען שלמות אין דיין מאַרך,
און פֿון דער זון די גרעסטע מאַכט
איז אין דיין האַנט אַריינגעפֿלאָסן ?
וואָס האַסטו, מיין פֿאַרדאַרבן אייניקל, געטראַכט
ווען האַסט דערגרייכט צום שפיץ פֿון אַלץ —
אַז אין דיין קליינער שוואַכער פֿויסט
געלעגן זיינען איינגעקלעמט
באַשאַפֿונג, אומברענגונג — אַ צווילינג ?
גראַבסטו אַרויס פֿון גרובן אַרץ
און דו דערגייסט צום סוד פֿון שטאַל,
כאַפט זיך אַריין צו דיר אין האַנט
באַשאַפֿונג, אומברענגונג — אַ צווילינג.
געפֿינסטו אויס דאָס שוואַרצע זאַמד

וואָס קען אַ הייב טאָן שווערסטן באַרג,
 צעשפּריצן פֿעלדזן אין דער לופֿט,
 באַזעצט זיך מער נאָך אין דיין האַנט
 באַשאַפֿונג, אומברענגונג — אַ צווילינג.
 דערגרייכסטו צו דעם ווּנדערפֿונק
 וואָס טוט זיך וואַרפֿן ווי אַ שלאַנג,
 און שפּאַרסט אַרײַן אים אין אַ דראַט,
 צעוואַקסט נאָך מער זיך אין דיין האַנט
 באַשאַפֿונג, אומברענגונג — אַ צווילינג.
 און אַז דערגרייכסט צום סאַמע שפּיץ —
 צום טיילן אַלץ, צעשפּאַלטן אַלץ —
 אין פּיצל אויפֿדעקן די גרויסקייט,
 ליגט צײַטיק שוין בײַ דיר אין האַנט
 די גרעסטע פּרוּוונג פֿאַר דיין האַרץ:
 באַשאַפֿונג, אומברענגונג — אַ צווילינג...

ע מ ע צ ע ר :

אַ-וויי, די שלײפֿן פּלאַצן מיר!
 איך קען ניט אײַנהאַלטן מיין קאַפּ
 וואָס שטעקט אַ קראַנקער אין דער מיט
 פֿון אַ זיך דרייענדיקער ראַד.
 איך קען ניט אײַנהאַלטן מיין קאַפּ,
 סע שווינדלט אַרום אים די הייל,
 דער חושך קרייזט אַ קאַראַהאַד,
 די שלײפֿן דריקט אַן ענגע רייה.
 איך קען ניט אײַנהאַלטן מיין קאַפּ...
 איך קען ניט — — — — —
 וואַסער! ... וואַסער! ...!
 וואַסער! ...!

ד י ש ט י ם :

פֿון וואַסער האָסט דעם וואַסערשטאָף אַרויסגענומען,
און פֿונעם וואַסערשטאָף — דעם גרעסטן טױט אַרויסבאַקומען...
ניטאָ קיין וואַסער מער. טרינק פֿייער!
טרינק פֿייער, אויב דו האָסט אַליין דערצו דערפֿירט...

ע מ צ ע ר :

איך האָב פֿאַרשטאַנען ניט אַזוי.
פֿאַרויסגעזען כ'האָב מילדער אַלץ.
כ'האָב ניט געמיינט, אַוועק ס'וועט אַזוי וויינט.
איך האָב ניט פֿאַרגעשטעלט זיך אַזאַ סוף.

ד י ש ט י ם :

ניט אמת!
האָסט זיך פֿאַרגעשטעלט.
דו האָסט נאָר ניט געוואָלט
זיך מודה זײַן אַז דו פֿאַרשטייסט...
אויב האָסט אין עפעס זיך גענאַרט,
אויב האָסט אַ טעות יאָ געהאַט,
איז נאָר אין דעם וואָס האָסט געמיינט
אַז ס'איז ביז דיר!
צו דיר דער אומקום וועט ניט גרייבן.
באַגריפֿן אָבער האָסטו אַלץ,
פֿאַרשטאַנען האָסטו דווקא יאָ.
געוויסט האָסטו ווהיז עס פֿירט;
געוויסט, נאָר ס'האַט דיך ניט גערירט...
דערמאָן זיך וויפֿל ליבשאַפֿט, קענטעניש, התמדה
דו האָסט אַריינגעטאַן אין אַט דער פֿלי פֿונעם טױט!
די שלאַפֿלאַזיקע נעכט פֿון זוכנדיקע זיידעס
האָסטו פֿאַרניצט אויף מיאוס מאַכן זייער מי,

פֿון אַלע ליכטיקע און גליקלעכע געפֿינטן
האַסטו געשליפֿן פֿאַרן אויסראַט אַ געצינג.
נו האַט עס איצט אַ ווענד געטאָן זיך קעגן דיר...
דו האַסט געמיינט, אַ נײַער נח וועסטו זײַן?
די וועלט פֿאַרזינקען וועט אין פֿלאַמען-מבול,
און ס'וועט מיין הייל די תּיבֿה זײַן פֿאַר דיר,
וועסט זיך באַהאַלטן, איבערקומען?
אַ, נײַן! אַזוינס איצט מער ניט גילט!
פֿאַרגעס די מעשׂיות נאַרישע וועגן דעם וואַסער-מבול!
ווי שרעקלעך דער שלאַקסרעגן זאָל ניט זײַן געווען,
איז ער אַ גאַרנישט קעגן העלישן שלאַקספֿײַער...

געווען איז אויסראַט אויך ביז דיר;
אין יעדער צײַט איז בלוט געפֿלאַסן.
צי נירוון-קיסר האַט געטייט,
צי ס'האַט קאַליגולע געשאַכטן,
צי דײַאַניסיוס טיראַן,
צי טאַמערלאַן — דער פֿוס פֿון אײַזן —
געטראַטן האַבן אויפֿן מענטש,
פֿאַר היים און גליק געצאַלט מיט קבֿרים...
געווען איז אויסראַט אויך ביז דיר;
אויף גאַנצער ערד איז בלוט געפֿלאַסן.
זײ האַבן אומגעבראַכט דעם מענטש,
דאָך דו אויף מער האַסט זיך פֿאַרמאָסטן:
אַרויס ביסט אויפֿרײַסן דאָס אָרט!
געקומען ביסט דעם ערדקיילעך צעשטערן
אַז אייביק זאָל ניט זײַן מער וווּ
סע זאָל אַ מענטש געבוירן ווערן...
טאָ וואַס זשע האַסטו זיך דערשראַקן

און זיך אַרײַנגעדראַפּעט אין דער הייל
אַ מקום-מיקלט זוכן?

אין בוזעם פֿון דער ערד, זיך צוגעדעקט מיט בערג,
האַסטו געטראַכט, געפֿונען האַסט אַנטרינונג:
האַסט אַפּגענאַרט דעם טויט, באַהאַלטן זיך פֿון סוף,
געמיינט, וועסט זײַן דער אַדם פֿון אַ נײַעם בראַשױת?
נײַן-נײַן! אַזוינס איז איין מאָל נאָר געשען,
אַן ערשטער קען בלויז איין מאָל זײַן,
דיר קען געראַטן נאָר צו זײַן דער לעצטער...

דער חורבן קײטלט זיך נאָך דאָרט:
עס פֿאַלן בערג, ס׳פֿאַרשווינדן טאַלן,
עס הײבן טײַכן אויף זיך אין דער לופֿט,
און ווי דער אַטעם אין אַ קאַלטן ווינטערטאָג
זײ זעען זיך אַ ווײלע אָן און ווערן נעלם.
עס ברענט אַ וואַלד, ס׳צעגײט אַ שטאַט,
עס דאַמפֿן אויס זיך וואַלקנס.
אַ מענטש, אַ שפּערל, אַ מאַנבלאַז —
די זעלבע מעקענע אין פֿלאַם.
דוכט, ניט באַרירט זײ נאָך — ניטאָ שוין!..

טאָ שלעפּ אַרויס זיך, ווער פֿאַרברענט,
וועסטו פֿאַרשפּאַרן טענהן
אַז עס מאַנט פֿון דיר די שטים
פֿון אַ זיך-גרייסנדיקער מאַלפּע.
שלעפּ זיך אַרויס און ווער פֿאַרברענט,
עס ווערן רײַנגעוואַשן זאָל
דאָס מענטשלעכע געוויסן!
ניטאָ אין הייל פֿאַר דיר קײן אַרט.

פֿון וואַנעט מען אַוועק איז, שפּאַנענדיק פֿאַרויס,
ניטאָ איז קיין צוריקקומען אַ היץ זיך אויסבאַהאַלטן.
אַרויס פֿון הייל! אין אונטערגאַנג אַרײַן! —
אַרויס! — פֿאַרברענט ווערן אויף אַטאָמישן שניטער!

*

ס'האַט עמעצער געזען אַ חלום.
אַ זאָל עס נאָר נישט קיין גבֿואה זײַן!

ווילנע, 1957

א י נ ה א ל ט

	א סערוועטל לבנה-שיין
43 דער ים-התיכון	11 ווער האָט עס אויסגעטראַכט?...
44 יונגשאַפֿט (האָב איך היינט מיין פֿענצטער אויפֿגעפֿנט ברייט)	13 אַ ייד...
45 אַ שטערנדל	15 * האַר, פֿל-יכול ווונדער
46 אַן אַלטער ניגון	16 מענטש (בין איך מער פֿון דעם, וואָס כ'בין)
47 שוואַרץ און ראָז	17 * ס'איז דיר שווער מיך צו פֿאַרשטיין
48 צום ייִדישן זעלנער	18 צו דרין פֿריינד
49 אַ ייִדיש ליד (גאַנץ אייראַפּע)	19 גולם-געוויסן
50 האַרבסט 1941	20 אין דיר...
51 בין אַדם למקום, בין אַדם לחברו	21 און אַזוי... (אויך ניט דערריינדניק)
53 אַ באַגעגעניש אין פּאַנאַר	22 אויפֿן ליבן אומזיניקן וועג...
55 אַ וויינענדיק פֿריילעכט (שפּיל, שפּיל אויפֿן פֿידל)	23 C'EST LA VIE
57 אַ לאַרעליי-ליד	24 לאַמיר ניט ציילן...
	25 בין-השמשות-דאַכטונגען
	26 * די פֿרייד — דער באלזאָם
	28 עוזר דלים הושיעה נאָ!
	30 אין אַ פֿאַרקלעמטן העק...
	32 גייט אַ וואַנדערער אין וועג...
	34 * די אומעטיקע שעה
	35 חרטה (ווייל געווען כ'בין שפֿל-אומ-גערעכט)
	36 * אפֿשר דאַרף מען גאָר ניט זוכן שלמות
	37 * אין זפרון ליגט אַ סערוועטל לבנה-שיין
	38 * ס'גיט דער אַרבעט-פֿאַל פֿון די סעקונדעס צו פֿאַרשטיין
	39 תּמיומת (די ליכטיקע שעה פֿון באַ-גינען)
	40 אייפֿערזוכט (ווען ס'שווימט פֿאַרביי אַ וואַלקן פֿאַר דער זון)
	41 כ'וואַלט זיך אַנגעטאַן אַן אינוניראַה-מיצל
	42 חמסין
בלויע בומעראַנגען	
61 אין צוואַנציקסטן יאַרהונדערט	
62 דער משוגענער נביא	
64 צווישן אַנהייב און סוף	
65 שרפֿה	
66 אין שטאַטוואַלד...	
67 * גאַט, פֿאַר וואָס דאַרף זיין מיין מי ווי פֿון דער וועווערקע	
68 בין אַדם למקום (מענטשן זינען צו קנאַפּ געטלעך)	
69 חלום (מעג זיין, דער חלום איז אַן איבערקרימונג)	
70 ערגעץ שפּילט אַ פֿידל ביי דער נאַכט	
71 דער זינגער	
73 פּאַפּ-מוזיק	
74 ביי נאַכט אין קאַרנפֿעלד	
75 דושנער אַוונט	
76 בושלען פֿליען	
77 * פֿליען פֿייגל אום הקפֿות	

דיספוט	110
* עס האבן זיך קראָען פֿאַרמאָסטן	111
נאַכן דונער...	111
פשוט... (ווען צעשאַטן ליגן)	112
אַנהייב (כיוויס שוין לאַנג...)	112
דעם שוואַכוויליקן	113
* מענטש וואָס אָן מוט	113
דער ציניקער	114
צום אַמאָליקן לעסטערער	114
מענטש און שטילקייט	115
וואַלקנס	115
* מחמת וואַסערס גיסקייט	116
ביי אַן אַלטער בריק	116
* צי איז דעם וועווריקל...	117
מיין	117
אפֿשר... (אפֿשר איז מיין אומעט גאָר	118
ניט שלעכט)	
* פֿאַראַן וואָס קוקן שטענדיק אויף	118
צוריק	
ווי?... (טראַגסט זיך מיט דיין טעות	119
אום)	
שפּיל איך זיך... (און שפּיגל זיך אין	119
שפּיל)	
* טרוקענע ברינעמער	120
* ווען די פֿרעש וואַלטן זיין וויסן	120
האַנטדרוק	121
שטימונג (דערמאָנסט מיר געשיכטעס)	121
* איך האָף, מיר וועט ניט זיין לגנאי	122
דער טרוים-קרבן	122
גענעזונג (שטעקט אַ דערמאָנונג —	123
אַ שפּליטער)	
האַרבסט (פֿון קוויטן פֿאַרגעלטע...)	123
אַ בוקעט אויפֿן טיש	124
שאַטן (ווי עס האָט געקענט זיין שיין)	124
ברכה	125
נאָש מיין פֿרייד...	125
דער זייגער	126
* לאָמיר ניט געטרויען דעם זייגער	127
דער דיכטער (מעגן אַלע זייגערס)	128

* ווילן די טויבן ניט הערן די ראָבן	78
צוויי אַלכעס	79
נדבה...	80
SIC TRANSIT	81
* לאָז דעם אומעט פֿאַר דער צייט...	82
בין-השמשות (אין די צווישן-רגעס)	83
נאָך דער שקיעה	84
* טאָג וואָס עקסט זיך	85
* ווי סע זאָל ניט זיין אויף דער	86
נשמה דיר	
* קלאַגט זיך רויער אָסיענווינט	87
אַן עקסצענטריש ווינטערליד	88
דער שפּיגל	90
* איז דער אויסגעשטאַפטער אַדלער	91
אַן אַדלער?	
דער בעל-חרטה (שפּליטער פֿון מיין	92
לעבן)	
דאָס ליד פֿון די אַפּגענאַרטע	93
דער פֿאַרצאָגטער	94
דער אַפּיקורס	95
צום רשע	96
דעם עוכר-ישראל	97
פאַראַל	98
וועגליד (ווען דו ציילסט די טריט)	99
טראַטואַר	100
דער מטורף	101
איך זוך אַלץ אום מיין טייערן...	104

גאָט פֿון וועלף און גאָט פֿון שאַף

* אַ ווי שווער ס'איז צו פֿאַרשטיין	107
בין אָרם ליוצרו	107
* וויי, די שאַטנס יאָגן נאָך די שיין	108
צו דער נאַכט (מיין ניט נאַכט)	108
* ווען עס פֿול ווערט דאָס האַרץ	109
מיט פֿאַרנאַכט	
* זוכסט פֿאַר דינע זינד אַ תּירוץ	109
* פֿייגל פֿרייע קוקן ביטולדיק אויף	110
שטייגן	

129	על-חטא (כ'האב דערשטיקט א ליד)
130	דיאגענעסן
132	צום פֿאַנאַטיקער
135	אונטערן בוים — דעם קרוב פֿון עץ- הדעת און עץ-החיים
אין קלעם פֿון געהאַרביק זיין	
141	דער עבֿד
142	פֿירער...
143	לית דין!...
144	ניט גרינג איז צו פֿאַראורטלען זיך!
145	אויטאָדאַפֿע
147	כ'וויל דערציילן אייך אַ מעשה
162	דער אַרבעטסאַקס
165	דאָס לעצטע פֿערד...
167	די צויג
169	דער חזיר
170	דער בער אין שטייג
171	דער באַליידיקטער בער
172	דער הונט
173	דער אַלטער הונט
174	דער אַלטער וואָלף
176	די שפּין
177	דאָס גוטע שפּערעלע
178	די קלוגע סאַזע
179	די וואַראַנע
180	די קוקאַוקע
182	דער פּאַפּוגיי

פּאַעמעס

185	הבֿלי-גאולה
191	העראַסטראַטאַס
199	נקמה
210	אַ בייזער חלום

בעלי-חיים

151	דער האָז
153	דער וואָלף
156	דער האָז
159	די קאַץ

ביכער פֿון הירש אָשער־אָוויטש

אַרויסגעגעבענע אין ישראל

צווישן בליץ און דונער

לידער און פּאָעמעס, פֿאַרלאַג י. ל. פּרץ, תּל־אָבֿיב, 1973
פּרעמירט מיט דער יעקב גלאַטשטיין־פּרעמיע פֿון אַלון. יוד. קולטור־קאָנגרעס, ניו־יאָרק

מיין פּאַנעוועזש

פּאָעמע, אַריגינאַל צוזאַמען מיט דער איבערזעצונג אין עברית פֿון אַברהם שלאַנסקי
(„פּוּניבּוֹ שלי“), „איגוד יוצאי פּוּניבּוֹ בישראל“, תּל־אָבֿיב, 1974

אין דער וועלט פֿון עקדות

לידער און פּאָעמעס, פֿאַרלאַג „המנוחה“, תּל־אָבֿיב, 1975
פּרעמירט מיט דער זכריה גאַנאַפּאַלסקי־פּרעמיע, פּאַריז

אוחז הליל ספּין פּחולה

שירים, הוצאת הקיבוץ המאוחד, אגודת הסופרים העברים, תּל־אָבֿיב, תּשל"ו

געזאַנג אין לאַבירינט

לידער און פּאָעמעס, פֿאַרלאַג „ישראל־בוך“, תּל־אָבֿיב, 1977
פּרעמירט מיט דער פֿערנאַנדאָ כּענאַ־פּרעמיע פֿון יוד. צענטראַל־קאָמיטעט אין מעקסיקע

תּנך־פּאָעמעס

פֿאַרלאַג „רשפים“, תּל־אָבֿיב, 1979

בלויע בומער־אַנגען

לידער און פּאָעמעס, פֿאַרלאַג „ישראל־בוך“, תּל־אָבֿיב, 1979

פ א ר ל א ג „ י ש ר א ל - ב ו ד ך ”

- אריה שמרי / ווארצלען, אנטאלאגיע פון יידיש-שאפן אין ישראל
ישעיהו שפיגל / פלאמען פון דער ערד, ראמאן
רחל פישמאן / דערנער נאכן רעגן, לידער
מארנארעט לארקין / די זעקס טעג פון יד מרדכי, יידיש — ד. שטאקפיש
רפאל מאהלער / היסטאריקער און וועגווייזער, עסייען
רבקה באסמאן / בלעטער פון וועגן, לידער
ריקודת פאמאש / אין געסלעך פון ירושלים, דערציילונגען
יעקב צבי שארגעל / זוניקע שוועלן, לידער
משה שולשטיין / איבער די דעכער פון פאריז, דערציילונגען
אריה שמרי / דאס יינגל פון דיושאן, פאעמע, צייכענונגען יואב שועלי
רפאל מאהלער / ספר סאנין, היסטארישע מאנאגראפיעס, זכרונות און גביות-עדות
משה גראסמאן / שטויב און אייביקייט, דערציילונגען און מיניאטורן
אריה שמרי / געזאנגען אין שיער, לידער און פאעמעס
מנחה ראם / ארום דער ווערבע, דערציילונגען
משה זאלצמאן / ... און מען האט מיך רעהאביליטירט
איבערלעבונגען פון א יידישן קאמוניסט אין ראטנפארבאנד
אברהם שלאנסקי / לידער, אפאקליב פון א. שלאנסקיס פאעטישער שאפונג
יידיש — משה יונגמאן
משה גראס-צימערמאן / דאס ווארט וואס מיר שרייבן, עסייען און פראפילן
רבקה באסמאן / ליכטיקע שטיינער, לידער
ביילע טעכטער-נאטעסמאן / סטעזשקעס צווישן מויערן, לידער
מלכה חפץ-טוומאן / בלעטער פאלן ניט, לידער
ב. דעמבלין / טאפלבאנד : א פרעמדע וועלט ; אין נייעם לאנד, ראמאנען
ישעיהו שפיגל / די קרוין, דערציילונגען
משה יונגמאן / רעגן-בויגן צוקאפנס, לידער
דארע טייטלבוים / געזאנג פון זינקזאמד דור, לידער און פאעמעס
יעקב צבי שארגעל / מויערן אין די בערג, לידער
נח גרים / פון פינצטערניש צו ליכט, עסייען וועגן ישעיהו שפיגל
אליעזר קופערמאן / פון וועלט צו וועלט, דערציילונגען
משה זלצמן / זוכתי לריהאביליטציה, מיידיש — גרשון לימור
מלכה חפץ-טוומאן / אונטער דיין צייכן, לידער
רחל אויערבאך / ווארשעווער צוואות, ווארשע 1933—1943
יעקב פרידמאן / לידער און פאעמעס, דריי בענד
מיט א באגלייטווארט פון פראפ. יודל מארק
מאיר חרץ / לידער צו אייגענע, לידער און פאעמעס
אריה שמרי / רינגען אין שטאם, לידער און פאעמעס, צייכענונגען — בען
יעקב י. מויטליס / אין גאנג פון דורות, עסייען
יהודה לייב טעלער / דורך יידישן געמיט, לידער
מיט א באגלייטווארט פון אריה שמרי

י. ח. בילעצקי / ביים קוואל פון קאצק, פאעמע
 שלמה שטאקפיש — אין ראד פון צארן
 איבערלעבונגען אין דער צווייטער וועלט־מלחמה
 ישעיהו שפיגל / שטערן לייכטן אין תהום, געזאמלטע דערציילונגען — 1940-1944
 צוויי בענד. שער־בלאט, פארטרעט פון מחבר און צייכענונגען — פון בען
 חיים זעלצער / פון היימישן ברונעם, לידער און באלאדן. צייכענונגען פון מחבר
 י. ח. בילעצקי / איציק מאנגר, פרקי מסה
 אברהם נאָווערשטערן / סוצקעווער־ביבליאָגראַפיע
 רשימה פון א. סוצקעווערס שאַפונגען אין ליד און אין פראָזע
 און אָפּהאַנדלונגען וועגן זיין שאַפן
 לייב אַליצקי / פון דער היים און פון דער פרעמד, דערציילונגען
 הירש אַשער־אָוויטש / געזאַנג אין לאַבירינט, לידער און פאַעמעס
 רחל קארן / פאַרבייטענע וואָר, לידער
 פאַרטרעט און צייכענונגען — סילוואַ אַרי
 משה יונגמאַן / אין לאַנד פון אליהו הנביא, לידער און פאַעמעס
 בער מאַרק / מנילת אוישוויץ, מיט דאַקומענטן געפונענע אין אוישוויץ
 יעקב צבי שאַרגעל / פון אַנהייב אָן, עסייען
 רחל אויערבאַך / ביים לעצטן וועג, אין געטאָ וואַרשע און אויף דער אַרישער זייט.
 וועגן רחל אויערבאַך — פראָפ. דב סדן און ד"ר יוסף קערמיש
 דוד האַפּשטיין / לידער און פאַעמעס. צוויי בענד. צונויפגעשטעלט פון פייגע
 האַפּשטיין. צייכענונגען פון מאַרק שאַגאַל. פאַרטרעטן געצייכנט פון ס. שור,
 הלל האַפּשטיין און ה. אינגער
 מלכה חפני־מזומאַן / היינט אין אייביק, לידער
 אריה שמרי / אויף גרינעם פאַרמעט, לידער און פאַעמעס
 ישעיהו שפיגל / צוויי דערציילונגען — שני סיפורים. תרגם: מרדכי אמיתי
 ישעיהו שפיגל / צווישן תּוֹן און אַלף, געקליבענע לידער
 יוסף גמזו / לענדער פון דאַרשט, לידער
 עסיי און איבערזעצונג: פראָפ. לאַרענס (לייב) גרעצקי.
 צייכענונגען — דער מחבר.
 יהודה קערש / דער וועג פון אַ פאַלק
 שמואל יוסף ענגון / צווישן אַלט און ניי, אויסגעוויילטע דערציילונגען.
 יידיש: חיים גורט.
 יצחק בורשטיין־פינער / מיון מאַמע — סקיצן, דערציילונגען, נאָוועלן
 יעקב פרידמאַן / געזען אויף אַ ווייל
 אברהם סוצקעווער / דאַרטן וווּ עס נעכטיקן די שטערן, דערציילונגען.
 צייכענונגען: יאַני פיין